

Sisè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. 2017-2021

**Informe del Govern de les Illes Balears
Abril de 2023**

G CONSELLERIA
O FONS EUROPEUS,
I UNIVERSITAT I CULTURA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ POLÍTICA LINGÜÍSTICA

Sumari

<i>Introducció</i>	3
Dades demolingüístiques i sociolingüístiques.....	3
Evolució demogràfica	4
Novetats en el marc normatiu vigent	6
<i>Informació relativa al compliment de la Carta</i>	9
Part I. Disposicions generals.....	9
Article 6. Informació	9
Part II. Objectius i principis cercats de conformitat amb el paràgraf 1 de l'article 2.....	11
Article 7. Objectius i principis	11
Part III. Mesures a favor de l'ús de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública, que s'han d'adoptar de conformitat amb els compromisos subscrits en virtut del paràgraf 2 de l'article 2	36
Article 8. Ensenyament.....	36
Article 9. Justícia	50
Article 10. Autoritats administratives i serveis públics.....	61
Article 11. Mitjans de comunicació.....	74
Article 12. Activitats i equipaments culturals	84
Article 13. Vida econòmica i social	93
Article 14. Intercanvis transfronterers.....	100
<i>Informació addicional</i>	104

INTRODUCCIÓ

Aquest informe ha estat elaborat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears com a resposta a la sol·licitud d'informació formulada per la Direcció General de Cooperació Autònoma i Local del Ministeri de Política Territorial per a la redacció del Sisè Informe de compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, corresponent al període 2017-2021.

Un dels aspectes que cal tenir en compte a l'hora de valorar aquest període és el context de pandèmia viscut durant el 2020 i el 2021. No tan sols va condicionar molt directament totes les actuacions presencials (en especial els cursos de llengua catalana), que es van haver de deixar de fer o es van haver d'oferir en unes condicions sanitàries molt estrictes, sinó que, a més, va propiciar el canvi de determinats usos dels ciutadans. En aquest sentit, és de destacar l'auge que va representar per a Internet, que va esdevenir la principal via de contacte amb el món, fet que va condicionar molt l'ús de les llengües no hegemòniques com el català, amb una presència i una oferta de productes menors.

Abans d'oferir la informació relativa al compliment de les previsions contingudes en els diversos articles de la Carta, es considera convenient aportar algunes informacions generals que puguin il·lustrar el quinquenni.

Dades demolingüístiques i sociolingüístiques

Malauradament, per a aquest període no disposam de noves dades sobre coneixements, usos lingüístics i representacions a les Illes Balears. El darrer estudi és l'Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears (EULIB), de l'any 2014. Està previst que es torni a dur a terme el 2024.

Recordem les principals dades de l'EULIB 2014 relatives a la llengua catalana:

	<i>Illes Balears</i>	<i>Mallorca</i>	<i>Menorca</i>	<i>Eivissa-Formentera</i>
Llengua inicial	37,9 %	38,6 %	52,0 %	25,5 %
Llengua habitual	36,8 %	37,3 %	53,5 %	23,9 %

	<i>Illes Balears</i>
Entendre	96,8 %
Parlar	80,5 %
Llegir	83,5 %
Escriure	61,9 %

Tot i que queda fora dels anys objecte d'avaluació, és important esmentar l'informe «Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears», duit a terme pel Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB), de la Universitat de les Illes Balears, per encàrrec de la Direcció General de Política Lingüística, durant l'any 2022. En aquest estudi sociolingüístic, el primer fet a l'arxipèlag en

què s'ha combinat metodologia qualitativa i quantitativa, s'indiquen algunes tendències preocupants per a un segment de població clau en la continuïtat de la llengua catalana.

En concret, s'apunta que els joves catalanoparlants de les Illes Balears són els qui més muden de llengua (s'entén per *muda lingüística* el canvi que experimenta un individu al llarg de la vida entre la llengua inicial i la llengua que emprava de manera habitual). És una tendència en augment, tot i que també s'observen casos en l'altre sentit. El context social del parlant és un element clau a l'hora d'afavorir, o no, la muda.

D'altra banda, la convergència lingüística al castellà és la pràctica més habitual entre els joves, com en el conjunt de la població. El manteniment exclusiu del català és gairebé nul, mentre que sí que s'observa el manteniment del castellà. Aquesta norma d'ús, juntament amb la d'emprar el castellà amb les persones no conegudes o percebudes com de fora, són altament nocives per a la vitalitat de la llengua catalana.

D'acord amb l'informe, hi ha una gran varietat de factors que poden impedir l'apropiació de la llengua catalana i l'adopció com a llengua social habitual. Un dels factors més esmentats pels entrevistats és el fet de ser percebut com de fora i, per aquest motiu, que s'hi adrecin en castellà. Molts no catalanoparlants se senten exclosos quan els parlen en castellà i es troben sense gaire oportunitats a l'hora de practicar el català.

Evolució demogràfica

Durant els cinc anys inclosos en el període avaluat (d'1 de gener de 2017 a 1 de gener de 2022), la població de les Illes Balears ha passat de ser d'1.115.999 habitants a 1.176.659, la qual cosa suposa un creixement de 60.660 persones (5,4 %), la major part provinent de fora de l'àrea lingüística.

Procedència de la població de les Illes Balears (2017-2022)

	2017		2022	
<i>Àrea lingüística catalana</i>	676.970	60,7 %	692.571	58,9 %
Illes Balears	621.402	55,7 %	635.163	54,0 %
Catalunya	35.626	3,2 %	37.388	3,2 %
País Valencià	19.942	1,8 %	20.020	1,7 %
<i>Fora de l'àrea lingüística catalana</i>	439.029	39,3 %	484.088	41,1 %
Reste de l'Estat	196.328	17,6 %	193.816	16,4 %
Estranger	242.701	21,7 %	290.272	24,7%
<i>Població total</i>	1.115.999	100 %	1.176.659	100 %

Font: elaboració pròpia a partir de la informació proporcionada per l'IBESTAT

Aquest creixement de població, contingut en part per la pandèmia, s'afegeix al que s'ha produït durant el darrer segle, i en especial en els darrers seixanta anys.

Les dades relatives a aquesta qüestió indiquen el caràcter extraordinari d'aquest canvi en la població de les Illes Balears:

Població de les Illes Balears

	<i>Illes Balears</i>	<i>Mallorca</i>	<i>Menorca</i>	<i>Eivissa</i>	<i>Formentera</i>
1906	311.649	248.260	37.585	23.561	2.244
1960	441.732	362.202	42.305	34.554	2.671
2000	845.630	677.014	72.716	89.611	6.289
2020	1.171.543	912.171	95.641	151.827	11.904
Increment 1906-2020	275,9 %	267,4 %	154,5 %	544,4 %	430,5 %
Increment 1960-2020	165,2 %	151,8 %	126,1 %	339,4 %	345,7 %
Increment 2000-2020	38,5 %	34,73 %	31,5 %	69,4 %	89,3 %

Fonts: elaboració pròpia a partir de l'Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014 i l'IBESTAT

Així doncs, en el darrer segle la població s'ha multiplicat per quatre (a Formentera per cinc i a Eivissa, per sis). Només en els darrers vint anys, la població de les Illes Balears ha crescut prop d'un 40 %. Aquest increment es deu essencialment a la immigració, procedent de la resta de l'Estat a partir de la dècada dels seixanta i principalment de l'estranger els darrers trenta anys.

Com ja hem vist, actualment més d'un 40 % de la població de les Illes Balears ha nascut fora dels territoris de parla catalana, i una part important del 60 % restant són segones generacions d'immigrants. A Eivissa i Formentera aquesta població al·lòctona supera el 50 %. Gairebé una quarta part de la població és d'origen estranger. A Formentera un terç de la població ha nascut a l'estranger. L'origen estranger de la població fa encara més diversa la realitat lingüística de les Illes Balears, on es parlen més de 160 llengües.

En resum, es pot dir que el nombre de catalanoparlants perd pes relatiu a causa d'aquest fort creixement demogràfic, que es tradueix en un increment de l'ús del castellà, bé perquè els nouvinguts tenen aquesta llengua com a llengua inicial, bé perquè s'integren a través del castellà. Així doncs, podem parlar d'una minorització en termes relatius de la població catalanoparlant. Igualment, la forta presència del castellà en tots els àmbits de la societat condiona els usos lingüístics de la població catalanoparlant. Ja hem comentat més amunt la importància del context social del parlant a l'hora de definir els comportaments lingüístics.

En aquest sentit, és oportú recordar que el Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar el 2018 el document *Informe i propostes de polítiques lingüístiques de cohesió social*, com a resposta a la necessitat de promoure, des de les institucions i des dels grans agents i col·lectius socials, un marc efectiu de convivència basat en el reconeixement positiu de la diversitat i en la superació de les desigualtats i les segregacions. La interculturalitat s'entén com el compromís de coneixement i de reconeixement recíproc entre els col·lectius presents en la societat i l'establiment d'una relació activa i participativa entre tots, orientada a la construcció d'un marc

de convivència sostenible i un projecte de futur compartit en la matriu del marc institucional i cultural de la societat receptora.

Novetats en el marc normatiu vigent

Les novetats del període analitzat pel que fa al marc normatiu vigent amb incidència en l'ús de la llengua catalana a les Illes Balears són les que s'indiquen a continuació:

- El Reglament d'usos lingüístics del Consell Insular de Menorca (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 5, de 12 de gener de 2017).
- El Decret 2/2017, de 13 de gener, d'exigència del coneixement de la llengua catalana en els procediments de provisió de llocs de treball de les entitats locals de les Illes Balears reservats a personal funcionari de l'Administració local amb habilitació de caràcter nacional (BOIB núm. 6, de 14 de gener).
- La modificació del requisit de català en el catàleg de llocs de treball del Consell Insular de Menorca (BOIB núm. 9, de 21 de gener de 2017).
- El Decret 11/2017, de 24 de març, d'exigència del coneixement de la llengua catalana en els procediments selectius d'accés a la funció pública i per ocupar llocs de treball de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 36, de 25 de març).
- La modificació del Reglament d'usos lingüístics del Consell Insular de Menorca (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 98, de 10 d'agost de 2017).
- El Reglament municipal de normalització lingüística de l'Ajuntament de Capdepera (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 139, de 14 de novembre de 2017).
- La modificació del Reglament d'usos lingüístics del Consell Insular de Menorca (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 16, de 3 de febrer de 2018).
- La Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 16 de febrer de 2018 per la qual s'aproven les instruccions per a l'elaboració i execució del Programa d'Acolliment Lingüístic i Cultural (PALIC) adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears, amb mancances en l'ús de la llengua catalana, que cursa estudis als instituts d'educació secundària (BOIB núm. 24, de 22 de febrer).
- L'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de 8 de març de 2018 per la qual es fixen les titulacions que cal tenir per fer classes de i en llengua catalana,

pròpia de les Illes Balears, a l'ensenyament reglat no universitari, se n'estableixen les equivalències, es defineix el Pla de Formació Lingüística i Cultural (FOLC), es regulen les condicions de l'exempció de l'avaluació de la llengua catalana i literatura en ensenyaments no universitaris i es determinen les funcions i la composició de la Comissió Tècnica d'Assessorament per a l'Ensenyament de i en Llengua Catalana (BOIB núm. 38, de 27 de març).

- L'Acord normatiu del dia 21 de març de 2018 pel qual s'aprova el Reglament d'usos lingüístics de la Universitat de les Illes Balears (FOU núm. 464, de 27 d'abril).
- El Decret 8/2018, 23 de març, pel qual es regula la capacitació lingüística del personal estatutari del Servei de Salut de les Illes Balears (BOIB núm. 37, de 24 de març). Aquest Decret està afectat per la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears 14/2020, de 16 de gener, i per la STSJIB 15/2020, de 16 de gener, que el va declarar nul, i que va guanyar fermesa d'acord amb la Providència del Tribunal Suprem de dia 14 d'octubre de 2021.
- La Resolució del conseller d'Educació i Universitat de dia 3 d'abril de 2018 per la qual s'estableixen els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de les assignatures i de les proves lliures de la formació per obtenir els certificats de capacitació per exercir la docència en llengua catalana a les Illes Balears (BOIB núm. 46, de 14 d'abril).
- El Reglament d'usos lingüístics de l'Ajuntament de Maó (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 56, de 5 de maig de 2018).
- El Reglament per a l'ús de la llengua catalana a l'Ajuntament de Valldemossa (aprovat el 2 de juliol de 2018 i publicat en el BOIB núm. 123, de 20 de setembre de 2022).
- El Decret 49/2018, de 21 de desembre, sobre l'ús de les llengües oficials en l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 160, de 22 de desembre, i correcció d'errades en el BOIB núm. 6, de 12 de gener de 2019).
- La Llei 11/2019, de 8 de març, de voluntariat de les Illes Balears (BOIB núm. 34, de 14 de març).
- El Decret 21/2019, de 15 de març, d'avaluació i certificació de coneixements de llengua catalana (BOIB núm. 35, de 16 de març).
- La Llei 18/2019, de 8 d'abril, de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de les Illes Balears (BOIB núm. 48, de 13 d'abril).

- El Decret 34/2019, de 10 de maig, pel qual s'estableixen l'ordenació, l'organització i el currículum dels nivells bàsic, intermedi i avançat dels ensenyaments d'idiomes de règim especial impartits a les escoles oficials d'idiomes de les Illes Balears (BOIB núm. 66, de 16 de maig).
- El Decret 89/2019, de 29 de novembre, pel qual es crea i es regula l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears (BOIB núm. 162, de 30 de novembre).
- El Reglament de llengües de l'Ajuntament de Deià (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 7, de 16 de gener de 2020).
- La Llei 18/2021, de 20 de desembre, per la qual es modifica el text refós de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles a motor i seguretat vial, aprovat pel Reial decret legislatiu 6/2015, de 30 d'octubre, en matèria del permís i llicència de conducció per punts. Mitjançant un acord adoptat per la Comissió Bilateral de Cooperació Administració General de l'Estat - Comunitat Autònoma de les Illes Balears es va interpretar l'article 56 («Llengua») del Text refós de la Llei sobre trànsit (BOIB núm. 124, de 22 de setembre de 2022, i BOE núm. 228, de 22 de setembre de 2022).
- La modificació del Reglament d'usos lingüístics del Consell Insular de Menorca (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 39, de 20 de març).
- L'Ordre del conseller d'Educació i Formació Professional de 9 de juliol de 2021 de modificació de l'Ordre del conseller d'Educació i Universitat de 8 de març de 2018 per la qual es fixen les titulacions que cal tenir per fer classes de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, a l'ensenyament reglat no universitari, se n'estableixen les equivalències, es defineix el Pla de Formació Lingüística i Cultural (FOLC), es regulen les condicions de l'exempció de l'avaluació de la llengua catalana i literatura en ensenyaments no universitaris i es determinen les funcions i la composició de la Comissió Tècnica d'Assessorament per a l'Ensenyament de i en Llengua Catalana (BOIB núm. 95, de 17 de juliol).
- La modificació del Reglament d'usos lingüístics de l'Ajuntament de Maó (aprovació definitiva publicada en el BOIB núm. 118, de 31 d'agost de 2021).

Excepte la referència a la Llei de trànsit, no s'ha inclòs en aquest apartat la normativa estatal que afavoreix o imposa el castellà en detriment del català, atès que és molt nombrosa i ja s'hi fa referència a l'hora d'analitzar el grau de compliment dels compromisos assumits mitjançant l'article 7.2 de la Carta.

INFORMACIÓ RELATIVA AL COMPLIMENT DE LA CARTA

A continuació s'exposa la informació referent al compliment de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries pel que fa a la llengua catalana en l'àmbit de les Illes Balears durant el període 2017-2021, tenint en compte els apartats subscrits pel Govern espanyol mitjançant la signatura de la Carta el 5 de novembre de 1992 i la seva ratificació el 2 de febrer de 2001.

La informació es presenta tenint en compte les indicacions contingudes en el document 10.3 Outlines for the periodical reports on the implementation of the European Charter for Regional or Minority Languages to be presented by the States Parties, aprovat pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 2 de maig de 2019.

PART I. DISPOSICIONS GENERALS

ARTICLE 6. INFORMACIÓ

Les parts es comprometen a vetlar perquè les autoritats, organitzacions i persones corresponents siguin informades dels drets i deures establerts per aquesta Carta.

No ens consta que el Govern de l'Estat hagi duit a terme cap mesura requerida per l'article 6 durant el període analitzat.

Des del Govern de les Illes Balears s'han duit a terme diferents actuacions de divulgació de drets lingüístics, que incloïen els drets i deures establerts per la Carta. A continuació, enumeram algunes d'aquestes actuacions:

- Creació de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics. Mitjançant el Decret 89/2019, de 29 de novembre, es crea i es regula l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears, sota la dependència de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. Una de les funcions que té assignades l'Oficina és difondre informació sobre els drets lingüístics i la necessitat de garantir-los. D'acord amb aquesta funció, l'Oficina publica informació sobre aquests drets i sobre documents de referència, com la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries o la Declaració Universal de Drets Lingüístics. Amb la mateixa finalitat, també ha editat material, ha organitzat actes i ha promogut iniciatives a través de les xarxes socials. Així mateix, l'Oficina també difon els drets i els deures lingüístics que afecten els diversos àmbits de la societat durant la tramitació de les sol·licituds d'actuació rebudes (reclamacions, suggeriments i consultes). A més, presta col·laboració i assessorament en matèria de garantia de drets

lingüístics als òrgans de l'Administració autonòmica i a altres institucions, organismes i entitats de caràcter públic i privat.

- Impuls d'una campanya per promoure l'ús del català en l'àmbit de la justícia. L'any 2021 es va posar en marxa la campanya «La justícia, també en català», impulsada per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i els principals agents de l'àmbit de la justícia i del dret. Un dels objectius de la campanya és fomentar el coneixement i el respecte dels drets lingüístics dels ciutadans. En concret, mitjançant aquesta campanya s'han difós els compromisos assumits per l'Estat en l'àmbit de la justícia mitjançant la ratificació de la Carta.

- Finançament, per part de la Direcció General de Política Lingüística, del Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics, títol propi de la Universitat de les Illes Balears del qual s'han fet diverses edicions. S'hi aborda el marc legal del català i els drets lingüístics que se'n deriven, amb referència especial a les Illes Balears. Entre els documents de referència s'hi inclou la Carta i els drets i deures que estableix. De la mà d'especialistes en legislació lingüística i drets lingüístics, es posen a l'abast dels interessats les bases formatives i els instruments adients per familiaritzar-se amb la problemàtica que caracteritza la regulació jurídica de la convivència de llengües en contextos plurilingües, el model juridicolingüístic de la Constitució de 1978, el règim jurídic del català als diferents territoris del domini lingüístic o els drets lingüístics dels parlants i els mecanismes que garanteixen la tutela d'aquests drets.

PART II. OBJECTIUS I PRINCIPIS CERCATS DE CONFORMITAT AMB EL PARÀGRAF 1 DE L'ARTICLE 2

ARTICLE 7. OBJECTIUS I PRINCIPIS

1. En matèria de llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què aquestes llengües són usades i segons la situació de cada llengua, les parts fonamenten la seva política, la seva legislació i la seva pràctica en els objectius i principis següents:

a) el reconeixement de les llengües regionals o minoritàries com a expressió de la riquesa cultural;

- i.) Durant el període 2017-2021, no ens consta cap actuació concreta del Govern espanyol per reconèixer el català com a expressió de la riquesa cultural de l'Estat.

Aquest reconeixement sí que és present de forma transversal en els diversos àmbits de la societat de les Illes Balears i en actuacions promogudes per institucions i entitats civils d'aquest territori. Això s'explica pel fet que el català és la llengua pròpia i l'element vertebrador de la identitat de les Illes Balears, d'acord amb l'Estatut d'autonomia, la qual cosa implica que sigui la llengua naturalment emprada en múltiples manifestacions culturals i que aparegui indisolublement lligada a la cultura popular.

- ii.) En la informació referent al compliment dels compromisos assumits mitjançant l'article 12 de la Carta s'hi esmenten actuacions concretes de l'àmbit cultural promogudes per l'Administració autonòmica i les administracions locals de les Illes Balears que serveixen per demostrar que aquestes institucions reconeixen el català com a expressió de la riquesa cultural.

Només esmentarem aquí com a exemple de compliment d'aquest compromís el Premi a la Promoció de la Realitat Plurilingüe de l'Estat, un guardó atorgat pels governs d'Euskadi, Catalunya, Galícia, Illes Balears, País Valencià i Navarra en el marc del Protocol de col·laboració en matèria de política lingüística. L'objectiu del guardó és reconèixer el treball de persones, entitats o empreses en la defensa i la promoció de la diversitat lingüística. El febrer de 2020, en un acte celebrat al Cercle de Belles Arts de Madrid, es va lliurar el III Premi a Guadi Galego pel seu paper a favor de la diversitat i per la promoció del plurilingüisme de l'Estat, reflectit en el seu recent treball discogràfic, *Immersion*, amb el qual la gallega reinterpreta diferents peces de la seva carrera a través del cant en les set llengües peninsulars i de les Illes Balears.

b) el respecte de l'àrea geogràfica de cada llengua regional o minoritària, de manera que assegurin que les divisions administratives ja existents o noves no constitueixen cap obstacle a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària;

- i.) Es continua permetent que les divisions administratives entre comunitats autònomes amb el català com a llengua pròpia suposin un obstacle per a la promoció d'aquesta llengua, fomentant el secessionisme lingüístic o dificultant l'adopció d'acords interterritorials o fins i tot l'ús de la llengua entre els diferents territoris.

Des del Govern de les Illes Balears s'han establert, mitjançant diferents mecanismes, relacions amb els altres governs autonòmics amb el català com a llengua pròpia amb l'objectiu de superar les divisions administratives i establir polítiques i mesures comunes per promoure aquesta llengua. En el punt següent s'hi esmenten alguns exemples d'actuacions encaminades a aconseguir aquest objectiu.

- ii.) A continuació exposam alguns exemples del que s'ha indicat en el punt anterior relatiu a les institucions de l'Estat:

- Es manté l'opció de triar entre català o valencià als webs de l'Administració estatal,¹ com si es tractàs de dues llengües diferents.

Aquesta pràctica se sol emparar en les denominacions recollides en els estatuts d'autonomia i no té en compte ni criteris científics ni les múltiples sentències judicials que reconeixen la unitat de la llengua.

Es tracta d'una política fragmentadora i secessionista que va en contra de l'esperit de la Carta i de qualsevol política de promoció de la llengua catalana. Això és així en les opcions lingüístiques de moltes pàgines webs oficials i fins i tot en els documents emanats del Consell de les Llengües Oficials, com ara l'Informe de diagnòstic sobre el grau de compliment de l'ús de les llengües cooficials en l'Administració general de l'Estat de 2019, que fins i tot va més enllà de les justificacions de caire jurídic que se solen adoptar en aquests casos i distingeix entre català (Catalunya i Illes Balears), català d'Aragó i valencià.

En aquest sentit, des del Govern de les Illes Balears s'ha demanat en diverses ocasions al Govern de l'Estat que, si considera necessari emprar una forma diferent del nom científic de la llengua («català»), adopti la solució de «català/valencià» aplicada pel Consell d'Europa.

¹ N'és un exemple la mateixa web del Ministeri de Política Territorial: <https://mpt.gob.es/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales/Consejo-Europa-Carta-lenguas/ConsejoEuropa.html>.

Un cas extrem d'aquesta política de fragmentació lingüística es va donar al Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social, que va oferir durant alguns anys del període avaluat la versió lingüística en «balèa» de la pàgina web del Pla de Sensibilització en Seguretat i Salut per al Sector Pesquer. En aquest cas, la denominació no tan sols no tenia en compte ni la legislació ni els criteris científics, sinó que no s'ajustava a cap nomenclatura popular i, a més, s'oferia escrita en una ortografia no acadèmica. El maig de 2022 la Direcció General de Política Lingüística va fer gestions a fi d'aconseguir una rectificació i l'adequació de les opcions lingüístiques d'aquesta pàgina web del Ministeri a la llei i a la ciència.

- El poder judicial recorre sovint a les divisions administratives per posar entrebancs a l'ús de la llengua catalana. Així, per exemple, diferents sentències del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (319/2018, 322/2018, 330/2018 i 333/2018) relatives al Decret 61/2017, de 12 de maig, del Consell, pel qual es regulen els usos institucionals i administratius de les llengües oficials en l'Administració de la Generalitat, impedeixen a la Generalitat Valenciana regular que ha d'emprar el català en les seves comunicacions amb les comunitats autònomes de Catalunya i les Illes Balears, amb qui comparteix llengua. Aquestes sentències del TSJCV van ser ratificades pel Tribunal Suprem (sentències 704/2020 i 634/2020).
- Les divisions administratives també dificulten la recepció dels mitjans de comunicació en llengua catalana entre els territoris de l'àrea lingüística.
- No hi ha cap norma estatal que reconegui de forma explícita l'existència de l'àrea lingüística catalana, ni es promou el manteniment i el desenvolupament de relacions entre els territoris en què el català és la llengua pròpia.

Durant aquest període, els governs i les entitats dels territoris de l'Estat en què el català és llengua pròpia han duit a terme actuacions que es poden inscriure en el compromís especificat en el punt *b*) de l'article 7, algunes de les quals es detallen a continuació:

- Institut Ramon Llull. Consorci integrat per la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears, l'Ajuntament de Barcelona i, des del desembre de 2022, per l'Ajuntament de Palma, i que compta també amb la participació d'algunes institucions valencianes. Té com a finalitat la projecció i la difusió exteriors de la llengua i la cultura catalanes en totes les seves expressions.
- Declaració de Palma. Acord de col·laboració entre els governs de la Generalitat de Catalunya, la Generalitat Valenciana i el Govern de les Illes Balears per treballar en els àmbits de la cultura i la llengua, signat el 20

de febrer de 2017 a Palma pels tres consellers de Cultura. Els responsables de política lingüística dels tres governs es reuneixen regularment (una reunió cada quatre mesos de forma rotatòria als tres territoris) per tractar de qüestions que afecten el seu àmbit competencial. Entre moltes altres qüestions, s'ha acordat treballar conjuntament per garantir la coherència, la transparència i la màxima informació pública pel que fa al sistema d'acreditacions de coneixements de llengua catalana dels tres territoris. També s'ha acordat la col·laboració en sectors estratègics com l'audiovisual. Igualment, s'han adoptat postures conjuntes respecte de polítiques de l'Estat perjudicials per a la llengua compartida.

- Viquimarató de la Llengua Catalana. És una activitat anual iniciada per Amical Wikimedia i la Generalitat de Catalunya l'any 2013 i que des de l'any 2020 compta amb la col·laboració dels set territoris on es parla català; en representació de cadascun, hi col·laboren la Generalitat de Catalunya, el Govern d'Andorra, la Generalitat Valenciana, el Govern de les Illes Balears, el Govern d'Aragó, l'Oficina Pública de la Llengua Catalana (Catalunya del Nord) i la Delegació del Govern de la Generalitat de Catalunya a Itàlia. Durant els dies que dura la Viquimarató, els voluntaris amplien amb referències fiables els articles de la Viquipèdia en català relacionats amb un tema proposat.

c) la necessitat d'una acció decidida de promoció de les llengües regionals o minoritàries, a fi de protegir-les;

- i.) No s'observa cap acció decidida de promoció del català entre les institucions de l'Estat. En realitat, es pot afirmar que totes les iniciatives de promoció de la llengua catalana provenen de governs locals, insulars o autonòmics, a més d'altres institucions i entitats del territori lingüístic.

És necessari indicar que no hi ha un tracte igualitari entre totes les llengües de l'Estat. Aquest tracte desigual comença en la Constitució, que només esmenta el castellà i que reconeix explícitament el dret d'usar el castellà i imposa l'obligació de saber-lo, però no estableix aquests drets i deures per a cap altra llengua oficial. Aquesta circumstància no hauria tingut transcendència si s'hagués considerat que aquests drets i deures són implícits al mateix estatus de llengua oficial, però la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010 sobre l'Estatut d'autonomia de Catalunya impedeix aquesta interpretació i emfatitza la protecció del castellà per damunt de les altres llengües.

L'ordenament jurídic espanyol tampoc reconeix el mateix estatus al català que al castellà en les institucions comunes. Aquesta circumstància genera una sèrie de conseqüències: algunes són de tipus simbòlic —absència del català en les comunicacions de la Casa Reial, la moneda, els segells, etc.— i unes

altres, de tipus pràctic, com la falta de reconeixement del català com a llengua de funcionament de les institucions comunes —les Corts, els ministeris, els alts tribunals—, l'escassa presència del català en la projecció exterior de l'Estat o la manca d'un reconeixement i un ús igualitari amb el castellà en les estructures de l'Estat ubicades a les Illes Balears i a la resta de territoris que tenen el català com a llengua pròpia, malgrat que resten afectades per la normativa autonòmica corresponent.

Cal afegir aquí l'oposició sistemàtica del Govern de l'Estat a sol·licitar l'oficialitat del català a la Unió Europea, a pesar de les reiterades peticions que s'han fet en aquest sentit, com per exemple la del Parlament de les Illes Balears el març de 2021. Això suposa que la llengua catalana, malgrat tenir molts més parlants que bona part de les llengües oficials a la Unió Europea, no tengui reconegut un estatus igualitari. Les conseqüències d'aquesta manca d'oficialitat són les nombroses disposicions que imposen l'ús de les llengües oficials de les institucions europees en àmbits que els són aliens. En alguns casos afecten serveis de la Unió Europea, com la plataforma Online Language Support (OLS) del programa Erasmus+, el programa Juvenes Translatores, el CV Europass, etc., que discriminen ciutadans i empreses en les relacions amb la resta d'Europa. En altres casos, com l'etiquetatge de productes, afecten l'ús de la llengua pròpia de les Illes Balears al territori en què es oficial, d'acord amb la normativa estatal que les transposa. En definitiva, aquesta exclusió reforça la subordinació del català i devalua l'oficialitat d'aquesta llengua en el seu propi territori.

En aquest punt, és significatiu l'ús gairebé exclusiu de l'expressió «llengües cooficials» per part de les institucions de l'Estat —també en la documentació aportada davant el Consell d'Europa— per referir-se a les altres llengües oficials diferents del castellà, mentre que el terme «oficial» es reserva per al castellà. D'aquesta manera, s'estableix una mena de doble nivell d'oficialitat que devalua l'oficialitat de les llengües diferents del castellà i s'obvia el fet que quan dues llengües són oficials en un territori les dues són igualment cooficials. Aquesta pràctica s'ha estès fins i tot als noms d'organismes com el Consell de les Llengües Oficials i l'Oficina per a les Llengües Oficials. Així, a la seva pàgina web² es pot llegir com s'autoanomenen «Consejo y Oficina de las Lenguas Cooficiales» (fins i tot a l'adreça d'Internet), malgrat el nom oficial establert a la normativa de creació. És del tot necessari que s'evitin denominacions que no són constitucionals i que s'adopti una valoració igualitària de les diferents llengües de l'Estat.

- ii.) Un dels pocs organismes de l'Estat que assumeix expressament la promoció de les llengües oficials diferents del castellà —tot i que només abastaria com a àmbit d'actuació l'Administració general de l'Estat— és el Consell de les Llengües Oficials i no té una activitat important: tres reunions en el període

² <https://mpt.gob.es/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales/Consejo-de-Lenguas-Cooficiales/Presentacion.html>.

analitzat, els anys 2017, 2018 i 2020 (en 16 anys, des que es va crear el 2007, s'ha reunit un total de set vegades, incloent-hi una reunió el 2022).

Igualment, les mesures adoptades són poques i molt sovint resten pendents d'execució. Alguns dels compromisos que es van adoptar en aquestes reunions són els següents:

- Completar i aconseguir la plena accessibilitat en les llengües oficials diferents del castellà a les pàgines web dels departaments ministerials i organismes públics de l'Administració general de l'Estat (reunió del 2017). Aquest compromís encara no s'ha fet realitat, malgrat ser una de les recomanacions d'acció immediata formulades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa l'11 de desembre de 2019. N'és un bon exemple la mateixa pàgina web del Consell en què figura aquesta informació, la qual s'ofereix en castellà malgrat seleccionar l'opció de llengua catalana.³

Cal destacar que en la reunió del 2020 el Consell va aprovar les recomanacions i conclusions recollides en el document Informe de diagnòstic sobre el grau de compliment de l'ús de les llengües cooficials en l'Administració general de l'Estat de 2019, a més de l'informe complementari de desembre de 2020. Aquest document, davant les mancances que es continuen detectant en aquest àmbit, insisteix novament en la necessitat de garantir la presència de totes les llengües oficials a les pàgines web de l'Administració de l'Estat i en la documentació a disposició dels ciutadans.

Analitzarem més profundament aquesta qüestió i a què es redueix l'objectiu de plena accessibilitat en la valoració de l'article 10.

- Assumir tasques pendents de l'Administració de l'Estat en matèria d'informació i ús de les llengües oficials, promovent-ne especialment l'ús en matèria d'informació pública a Internet i administració electrònica, amb atenció també al règim d'ús de topònims oficials (reunió del 2018). Pel que fa a l'ús de les diferents llengües oficials a Internet i en l'administració electrònica, vegeu les consideracions del punt anterior i la informació proporcionada respecte dels compromisos assumits mitjançant l'article 10.

Tot i que queda fora del període avaluat, pot resultar exemplificador de la manca de promoció de les anomenades llengües regionals o minoritàries el Projecte estratègic per a la recuperació i transformació econòmica (PERTE) «Nova economia de la llengua», presentat el març de 2022 pel Ministeri d'Afers Econòmics i Transformació Digital, que pretén posar en valor la llengua com a motor de l'economia. Doncs bé, el PERTE inclou eixos d'actuació

³ https://mpt.gob.es/ca/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales/Consejo-de-Lenguas-Cooficiales/Reuniones/4_reunion_nota.html.

cabdals per garantir el futur de les llengües, com poden ser la intel·ligència artificial, l'aprenentatge de la llengua o les indústries culturals. Ara bé, es preveu dedicar gairebé el total del pressupost del projecte (1.100 milions) a actuacions vinculades amb la promoció del castellà, i només un 2,7 % (30 milions) es destinarà a les altres llengües oficials, malgrat que la població que viu en els territoris on es parlen aquestes llengües representa el 40 % del total de l'Estat. Aquest projecte és una bona oportunitat perquè el Govern de l'Estat compleixi els compromisos assumits amb la ratificació de la Carta.

Com ja s'ha indicat en el punt anterior, són les institucions i les entitats del territori lingüístic català les que duen a terme actuacions per promoure la llengua catalana. En el cas de les Balears, aquestes polítiques de promoció les impulsen el Govern de les Illes Balears, els consells insulars i els ajuntaments, a més d'altres institucions i entitats. A l'hora d'analitzar el grau de compliment dels compromisos assumits mitjançant els articles 8 a 14 de la Carta s'hi esmenten actuacions concretes impulsades per aquestes institucions i entitats.

Cal tenir present que l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears atribueix el mandat normalitzador de la llengua catalana a tots els poders públics de les Balears (inclosos els estatals). Això no obstant, és freqüent que la competència específica de normalització i promoció de l'ús d'aquesta llengua s'exerceixi després des d'un òrgan concret d'aquestes institucions. Esmentam aquí els principals:

- Govern de les Illes Balears. Dins l'organigrama del Govern, la Direcció General de Política Lingüística, adscrita a la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura, exerceix les competències següents:
 - Normalització de la llengua catalana.
 - Promoció i defensa dels drets lingüístics dels ciutadans.
 - Certificació dels coneixements de llengua catalana de la població adulta fora de l'ensenyament reglat mitjançant l'organització i la gestió de proves, i reconeixement de certificats equivalents.
 - Homologació dels estudis de llengua catalana de l'educació secundària obligatòria i del batxillerat amb els certificats oficials de coneixements de llengua catalana.

D'acord amb aquestes competències, aquesta Direcció General ha duit a terme, durant el període analitzat, tota una sèrie d'actuacions per promoure l'ús de la llengua catalana en diferents àmbits (oci, mitjans de comunicació, àmbit de la justícia i del dret, etc.) i sectors de la població (joves, nouvinguts, catalanoparlants i no catalanoparlants, etc.).

Dins el Govern també hi trobam l'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB), actualment sota la dependència de la mateixa Conselleria de Fons

Europeus, Universitat i Cultura. Es tracta d'un organisme dedicat al foment de la llengua catalana i la cultura de les Illes Balears, i exerceix la competència d'ensenyar la llengua catalana a la població adulta fora de l'ensenyament reglat. L'IEB organitza cursos de llengua catalana de diferents nivells i en diferents formats (presencials i en línia). La seva oferta formativa es completa amb una xarxa de centres d'autoaprenentatge de català.

Finalment, l'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP) ofereix formació de llengua catalana al personal de les diferents administracions de les Illes Balears.

— Consells insulars. Les institucions de govern de les illes són els consells insulars, que formen part de l'Administració local de les Balears. Cada un dels quatre consells insulars disposa d'un òrgan que té assignada la competència de normalització de la llengua catalana, tal com s'indica a continuació:

- Consell Insular d'Eivissa: Departament de Cultura, Educació i Patrimoni.
- Consell Insular de Formentera: Departament de Patrimoni, Política Lingüística i Formació.
- Consell Insular de Mallorca: Direcció Insular de Política Lingüística, dins el Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística.
- Consell Insular de Menorca: Direcció Insular de Cultura i Patrimoni, dins el Departament de Cultura, Educació, Joventut i Esports.

— Ajuntaments de les Illes Balears. Els ajuntaments també formen part de l'Administració local de les Illes Balears. Normalment disposen d'una regidoria que exerceix la competència de política lingüística, i una bona part tenen personal propi dedicat a l'assessorament lingüístic i al foment de l'ús del català. És el cas dels ajuntaments d'Alaior, Alcúdia, Artà, Calvià, Capdepera, Ciutadella, Eivissa, Felanitx, Ferreries, Inca, Lluçmajor, Manacor, Maó, es Mercadal, Palma, sa Pobla, Pollença, Sant Antoni de Portmany, Sant Lluís, Sant Josep de sa Talaia i Santanyí.

Finalment, s'ha d'esmentar que, també d'acord amb l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears, la Universitat de les Illes Balears és la institució oficial consultiva per a tot el que es refereix a la llengua catalana.

d) la facilitació i/o l'impuls de l'ús oral i escrit de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública i en la vida privada;

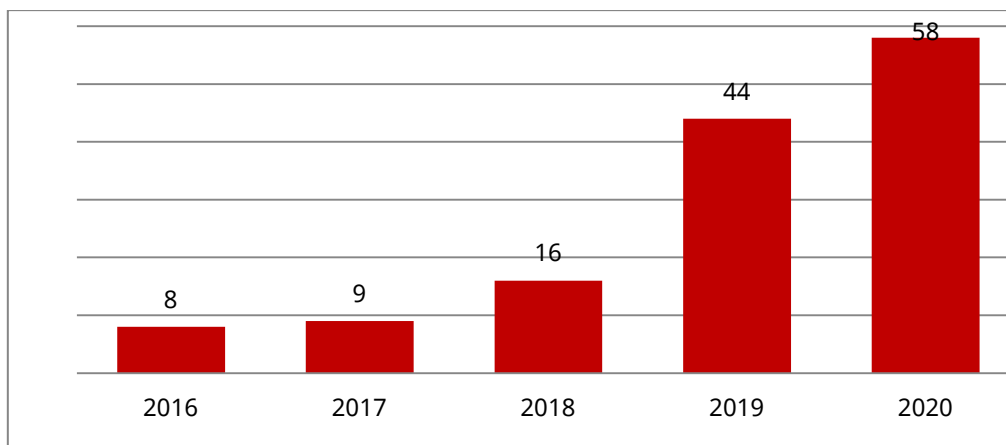
- i) D'acord amb la informació de què disposam, les actuacions que ha duit a terme el Govern de l'Estat per donar compliment al compromís assumit mitjançant aquest punt de la Carta s'han limitat a l'oferta de formació de

català al personal de l'Administració general de l'Estat. Així, el Govern de l'Estat va engegar un projecte per millorar i impulsar l'ensenyament de les llengües oficials diferents del castellà a través d'una plataforma en línia desenvolupada per l'Institut Nacional d'Administració Pública (INAP) i oferta a través de la Universitat Nacional d'Educació a Distància. Aquest projecte, però, no va donar els resultats que s'esperaven, sobretot pel que fa al percentatge d'alumnes que van completar els cursos, tal com va admetre el mateix Govern en l'informe que va elaborar el juliol de 2020 com a resposta a les recomanacions d'acció immediata adoptades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa l'11 de desembre de 2019. Posteriorment l'INAP va signar un conveni amb l'EBAP per fer cursos de català per al personal de l'Administració general de l'Estat a les Illes Balears, que s'ha mantingut durant els anys 2019 i 2020.

Fora d'aquesta formació per a treballadors públics, no ens consta que el Govern de l'Estat hagi duit a terme actuacions per facilitar i impulsar l'ús oral ni escrit de la llengua catalana ni en la vida pública ni en la privada, la qual cosa es contradiu amb el que va signar i ratificar respecte de la Carta. És més, es poden trobar casos en què no és que no es faciliti o impulsi l'ús del català, sinó que s'impedeix fer-ne ús.

El context jurídic, normatiu i polític descrit en els punts anteriors ha creat un marc interpretatiu que condueix a unes actituds i uns comportaments que dificulten l'ús i l'aprenentatge de la llengua catalana. Així, s'ha estès el discurs que el castellà és realment «la llengua oficial» i que les altres llengües oficials tenen una oficialitat secundària, la qual cosa es tradueix en una sèrie de situacions en què els catalanoparlants no poden exercir els seus drets lingüístics o, fins i tot, en casos en què no catalanoparlants reclamen que els catalanoparlants s'hi adrecin en castellà. Aquestes situacions es produeixen en les relacions interpersonals en l'àmbit privat, però també —i això encara és més greu— en l'àmbit dels serveis: en les relacions comercials, en les relacions amb les administracions, etc. Pot servir d'indici d'aquesta situació el fet que, progressivament, augmentin les queixes a les Illes Balears dels catalanoparlants que es veuen privats del seu dret d'emprar el català amb normalitat.

Així, entre l'any 2016 i el mes de desembre de 2020, la Direcció General de Política Lingüística va atendre fins a 135 casos relatius a drets lingüístics. Dels 135 casos, 2 feien referència a l'ús de la llengua castellana i la resta, a l'ús de la llengua catalana. És significatiu, com ja s'ha indicat, que el nombre de casos atesos va anar creixent any rere any, com es pot veure en el gràfic següent.

Evolució del nombre de casos relatius als drets lingüístics atesos per la Direcció General de Política Lingüística entre els anys 2016 i 2020

Aquesta tendència creixent s'ha incrementat encara més des de l'inici de les actuacions de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears.⁴ D'aquesta manera, entre el 4 de desembre de 2020 i el 31 de desembre 2021 l'Oficina va atendre 208 casos. El gruix dels casos es referien a problemes per emprar amb normalitat la llengua catalana (187, que suposen el 90 %); 19 casos feien referència al castellà (9 %) i 2 feien referència a les dues llengües oficials (1 %). Cal tenir en compte que durant aquest període no es va detectar cap cas de vulneració de dret lingüístic amb referència a la llengua castellana (dels 19 casos esmentats, 3 eren consultes i els 16 restants no tenien base jurídica). A més, no es pot perdre de vista que els casos recollits a l'Oficina només deuen reflectir una part ínfima de totes les situacions en què quotidianament es produeix la vulneració de drets lingüístics en la societat de les Illes Balears, sobretot en relació amb l'ús de la llengua catalana. Els condicionants psicosocials presents en situacions de minorització lingüística fan que els parlants de la llengua minoritzada tendixin a inhibir-se d'exercir el dret d'emprar la llengua pròpia per poc que percebin que l'entorn no és propici.

L'entitat Plataforma per la Llengua també ha vist com augmentava significativament el nombre de queixes lingüístiques que ha rebut durant el període analitzat: el 2017 en va rebre 431; el 2018, 570, i el 2019, 725. L'increment més notable es va produir el 2020, amb 1.303 queixes rebudes (la qual cosa suposa un increment del 79,7 %), i el 2021, amb 1.983 queixes (un increment del 52,2 %).⁵ Cal tenir present que aquesta entitat rep queixes de tot l'àmbit lingüístic català i també de fora d'aquest àmbit. Les referides a les Illes Balears són 29 el 2019, 46 el 2020 i 72 el 2021.

⁴ Memòria 2020-2021 de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears (<https://www.caib.cat/sites/oficinadretslinguistics/f/407663>).

⁵ Plataforma per la Llengua. Informe de queixes lingüístiques 2021 (<https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/estudis-i-publicacions/310/informe-de-queixes-linguistiques-2021>).

En definitiva, totes aquestes dades permeten visualitzar l'existència d'un problema que afecta, sobretot, l'exercici del dret d'emprar la llengua catalana: l'existència d'una manca de seguretat lingüística que es tradueix en les dificultats amb què topen els ciutadans per poder dur a terme moltes de les activitats de la vida quotidiana, amb normalitat, en català. En aquest sentit, cal tenir present que la legislació de les Illes Balears que regula el dret d'usar català està limitada per un marc que impedeix adoptar moltes de les mesures que sí que adopta el Govern de l'Estat per protegir el castellà.

Instruments com l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics que s'han habilitat durant el període avaluat per part de les institucions i entitats dels territoris de parla catalana pretenen ajudar a minimitzar les traves existents i fer costat als ciutadans perquè puguin emprar la llengua catalana en igualtat de condicions.

- ii) Un exemple que es pot aduir en relació amb la manca de compliment per part del Govern de l'Estat del compromís assumit amb aquest punt és el Certamen Universitari Arquímedes d'Introducció a la Recerca Científica, convocat pel Ministeri d'Universitats i que té l'objectiu de premiar treballs de recerca científica i tecnològica elaborats per estudiants de grau o màster d'universitats espanyoles. Segons les bases del Certamen, els treballs s'han de presentar obligatòriament en castellà. Ens trobam, per tant, amb un cas en què, lluny de promoure l'ús de les altres llengües de l'Estat diferents del castellà, s'impedeix aquest ús. En l'apartat corresponent a l'àmbit de l'ensenyament reprendrem la referència a aquesta actuació.

En l'àmbit de les Illes Balears, el Consell Social de la Llengua Catalana⁶ va aprovar, el juliol de 2016, el Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021,⁷ que abraça plenament el període avaluat a més d'un període de sis mesos corresponent al 2016. Aquest document concreta un conjunt sistematitzat d'actuacions previstes en el Pla General de Normalització Lingüística de les Illes Balears i se centra en diverses situacions en què els ciutadans de les Illes Balears, independentment de quina sigui la seva llengua d'origen, no poden emprar el català o bé només ho poden fer havent de suportar un cost improcedent o dissuasori, de manera que no poden exercir amb normalitat el seu dret a usar-lo. El Pla d'Actuacions fa una proposta d'intervenció estructurada a partir de cinc drets lingüístics:

- Dret d'accedir al coneixement de la llengua catalana.
- Dret d'emprar el català en l'àmbit del lleure.
- Dret d'emprar el català en l'àmbit assistencial i sanitari.

⁶ En la informació corresponent al punt 4 de l'article 7 hi ha referències a les funcions del Consell Social de la Llengua Catalana.

⁷ El Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021 es pot consultar a la web del Consell Social de la Llengua Catalana (<https://www.caib.cat/govern/sac/fitxa.do?codi=2724109&coduo=2390443&lang=ca>).

- Dret d'emprar el català en les relacions comercials i en l'àmbit dels serveis.
- Dret d'emprar el català en l'àmbit comunicatiu.

La Direcció General de Política Lingüística va assumir el paper d'impulsar i coordinar l'aplicació del Pla. Així mateix, s'ha encarregat d'elaborar una memòria anual d'execució del Pla durant els anys en què ha estat vigent. Les memòries inclouen la informació sobre les actuacions que han implementat les diferents administracions i entitats.⁸

A partir de la informació facilitada per elaborar les memòries, podem observar que les accions que reben més suport dels agents executors són les vinculades amb el dret d'accedir al coneixement de la llengua catalana i el d'emprar el català en l'àmbit del lleure. Per contra, entre els drets en què manco agents han treballat, hi trobam el dret d'emprar el català en l'àmbit assistencial i sanitari, el dret d'emprar el català en les relacions comercials i en l'àmbit dels serveis, i el dret d'emprar el català en l'àmbit comunicatiu.

A l'hora d'analitzar el compliment dels compromisos establerts en els articles 8 a 14 de la Carta hi incloem referències a mesures que s'han posat en pràctica en els diferents àmbits d'acord amb el Pla d'Actuacions.

Un altre exemple d'actuació per facilitar i impulsar l'ús oral i escrit del català a les Illes Balears és la convocatòria anual de subvencions de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears per a actuacions de foment de l'ús del català, a través de la qual es dona suport a ajuntaments de les Illes Balears i a entitats sense ànim de lucre. Durant els anys inclosos en el període avaluat, s'ha convocat cada any. A continuació oferim un resum de la convocatòria de 2021, en què es detalla el nombre de beneficiaris, el nombre d'activitats que han estat objecte d'ajut, els tipus de beneficiaris i l'import adjudicat.

<i>Tipus de beneficiari</i>	<i>2021</i>		
	<i>Beneficiaris</i>	<i>Activitats</i>	<i>Import adjudicat</i>
Ajuntaments de Mallorca	15	27	62.905,73 €
Ajuntaments de Menorca	2	4	9.704,57 €
Ajuntaments d'Eivissa	1	3	19.752,18 €
Ajuntament de Formentera	-	-	-
Entitats sense finalitat de lucre	10	15	123.137,51 €
<i>Total</i>	28	49	215.499,99 €

L'any 2017 la Direcció General de Política Lingüística va convocar un premi a la millor campanya publicitària en llengua catalana a les Illes Balears, amb

⁸ Les memòries d'execució del Pla d'Actuacions es poden consultar a l'adreça indicada en la nota anterior.

l'objectiu de donar suport a les empreses de les Illes Balears que incorporaven la llengua catalana en la promoció i la publicitat dels productes i serveis que oferien. Es pretenia aconseguir que el català esdevingués llengua d'ús habitual de feina, dels productes, de l'etiquetatge, de la publicitat i dels serveis prestats i, al mateix temps, ampliar i valorar el paper de les empreses en el foment de la presència ambiental del català en tot el territori de les Illes Balears. La dotació del premi era de 10.000 euros.

L'any 2018 la Direcció General de Política Lingüística també va convocar ajuts per al foment de l'ús del català en l'àmbit de les federacions i els clubs esportius a les Illes Balears, amb un import màxim de 100.000 euros.

Els consells insulars, així com alguns ajuntaments, també tenen convocatòries d'ajuts per fomentar l'ús del català. Així, per exemple, el Consell de Menorca convoca ajuts per al foment de l'ús del català en el sector empresarial, associatiu i esportiu de Menorca. El Consell de Mallorca té una convocatòria d'ajuts per al foment de l'ús de la llengua catalana a les empreses i per al manteniment d'entitats de foment de la llengua catalana. Igualment, el Consell de Formentera té una convocatòria d'ajuts per al foment del català en el comerç, la restauració i els serveis. No ens consta que el Consell d'Eivissa hagi convocat ajudes de foment a l'ús del català anàlogues durant el període.

e) el manteniment i el desenvolupament de relacions, en els àmbits previstos per aquesta Carta, entre els grups que usen una llengua regional o minoritària i altres grups del mateix estat que parlin una llengua usada en una forma idèntica o pròxima, així com l'establiment de relacions culturals amb altres grups de l'estat que usin llengües diferents;

- i.) No ens consta que el Govern de l'Estat compleixi la funció de promotor de la comprensió mútua entre tots els grups lingüístics de l'Estat espanyol. Aquestes relacions sí que es donen per part d'institucions i entitats regionals i locals tant pel que fa als grups que parlen la llengua catalana com als grups de l'Estat que empren llengües diferents.
- ii.) Ja s'han comentat anteriorment les relacions que mantenen els governs dels tres territoris de llengua catalana en el marc de la Declaració de Palma i diferents institucions dels tres territoris en el si de l'Institut Ramon Llull. Igualment, aquestes relacions entre grups catalanoparlants es produeixen també en altres contextos, com pot ser la Federació Llull entre les principals entitats cíviqes de defensa de la llengua catalana (Obra Cultural Balear, Òmnium Cultural i Acció Cultural del País Valencià) o en àmbits específics, com per exemple l'ensenyament.

Altres actuacions que es podrien esmentar relatives a les relacions entre grups catalanoparlants, tot i que sobrepassen l'abast territorial de l'Estat

espanyol, són la Universitat Catalana d'Estiu i la Fundació Ramon Llull. Es tractaran amb més deteniment en la valoració de l'article 14.

Pel que fa a les relacions entre grups de l'Estat que parlen llengües diferents, s'ha de comentar que els governs autonòmics amb llengua pròpia diferent del castellà disposen del Protocol de col·laboració en matèria de política lingüística, adoptat el 2007 per la Generalitat de Catalunya, la Xunta de Galícia i el Govern Basc, al qual es van adherir posteriorment el Govern de les Illes Balears (2008), la Generalitat Valenciana i el Govern de Navarra (2017). El Protocol fixa un marc general de col·laboració que permet desplegar accions d'intercanvi de comunicació i informació en matèria de llengua i terminologia; en promoció de mesures de protecció i ús de les llengües oficials diferents del castellà a l'Administració general de l'Estat i a la Unió Europea; en l'àmbit socioeconòmic; en l'ensenyament reglat i per a adults; en l'ús social de la llengua, i en la difusió internacional de les llengües i les cultures.

El Protocol parteix de la base que, amb un 40 % de la població que viu a territoris amb una llengua pròpia diferent del castellà, l'espanyol és un estat plurilingüe que, com a tal, ha de respectar i impulsar l'ús de les diferents llengües. També reflexiona sobre el fet que aquestes llengües no gaudeixen encara d'un ús normalitzat en les institucions de l'Estat ni són objecte d'un tractament adequat en les administracions perifèriques de l'Estat, per la qual cosa és necessari que s'actui de manera proactiva a favor de l'ús d'aquestes llengües en l'àmbit de les institucions estatals mateix, en els mitjans de comunicació de titularitat pública estatal i en el sistema educatiu.

Es tracta del primer marc de col·laboració de totes les comunitats autònomes amb una llengua pròpia diferent del castellà que té estatus d'oficialitat en els termes establerts en els estatuts d'autonomia corresponents. Cada any té lloc una reunió de la comissió de seguiment del Protocol amb els representants de política lingüística de cada govern autonòmic. Durant el període analitzat, es va reunir a Santiago el 2017, a Pamplona el 2018 i a Bilbao el 2019 (la pandèmia va impossibilitar les reunions del 2020 i el 2021).

Sobre la relació entre grups que empren llengües diferents, es podria parlar de l'Euroregió Pirineus Mediterrània, de la Xarxa Europea per a la Promoció de la Diversitat Lingüística (NPLD) i de la Xarxa Europea d'Igualtat Lingüística (ELEN). Atès que abasten estats diferents, s'inclouen en la valoració de l'article 14.

f) la posada a l'abast de formes i mitjans adequats d'ensenyament i d'estudi de les llengües regionals o minoritàries a tots els estadis apropiats;

g) la posada a l'abast de mitjans que permetin, a aquells que no parlen una llengua regional o minoritària i viuen a l'àrea on aquesta llengua és usada, d'aprendre-la si ho desitgen;

- i.) Excepte algun cas molt puntual de formació d'alguns col·lectius de funcionaris de l'Estat a les Illes Balears —que ja s'ha inclòs en la informació referent al punt d) d'aquest article—, tots els mitjans disponibles per a l'ensenyament i l'estudi del català a tots els estadis apropiats adreçats a la població general, inclosos els que no la parlen, són assumits per institucions i entitats de les Illes Balears.
- ii.) Un exemple il·lustratiu de la manca de compliment de l'Estat respecte d'aquests compromisos són els recursos que preveu invertir a través del ja esmentat PERTE «Nova economia de la llengua» en l'aprenentatge de l'espanyol tant a l'Estat com, sobretot, a la resta del món (474,1 milions d'euros). En canvi, no preveu cap inversió en l'aprenentatge de cap altra llengua, oficial o no, ni tan sols dins el mateix Estat.

Un cas específic de persones que viuen temporalment a l'àrea lingüística i no coneixen la llengua anomenada regional o minoritària és el dels alumnes d'Erasmus o altres programes de mobilitat europeus. Doncs bé, com es comentarà més endavant, el català (igual que el gallec i el basc) ha quedat exclòs de l'oferta de formació que s'ofereix a aquests alumnes a través de la plataforma Online Language Support (OLS), malgrat que s'ofereix formació en llengües com l'islandès, el macedoni, el noruec, el serbi i el turc, no oficials a la Unió Europea.

Pel que fa als mitjans concrets per a l'ensenyament, l'estudi i l'aprenentatge de la llengua catalana a les Illes Balears que es posen a l'abast de la població, inclosa la que no parla català, podem dir que són diverses les administracions i les entitats que ofereixen, fora de l'ensenyament reglat, cursos de català de tots els nivells.

Si agafam l'any 2021 com a referència per il·lustrar el període, des de diferents institucions (ajuntaments, centres d'educació de persones adultes, Institut d'Estudis Baleàrics, consells insulars, Escola Balear d'Administració Pública, Universitat de les Illes Balears...) es van oferir almenys 380 activitats formatives per a l'aprenentatge de la llengua catalana, tot i que encara hi ha municipis que no tenen oferta de cursos de català per a persones adultes. Hi participaren més de 9.200 alumnes i més de 1.100 en quedaren exclosos o en llista d'espera.

Altres organismes que ofereixen formació de llengua catalana són Paraula, Centre de Serveis Lingüístics, les escoles oficials d'idiomes, la Universitat Nacional d'Educació a Distància, la Universitat Oberta de Catalunya, l'Associació Aula Cultural, Càritas, l'Institut d'Estudis Eivissencs, etc.

A banda dels cursos de llengua catalana, presencials o en línia, es poden esmentar els centres d'autoaprenentatge de català (Calvià, Ciutadella, Inca, Eivissa, Manacor i Palma) que l'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB) té oberts. El 2020, arran de la pandèmia, es va crear el Centre de Català Virtual, una aula virtual d'autoaprenentatge amb tots els recursos per a l'aprenentatge de la llengua catalana, des de l'inicial A1 fins al llenguatge administratiu.

A més a més, els ciutadans disposen de recursos web per aprendre català o programes de voluntariat lingüístic, entre d'altres.

h) la promoció dels estudis i de la recerca sobre les llengües regionals o minoritàries a les universitats o a les institucions equivalents;

- i.) En l'àmbit de la promoció dels estudis i la recerca sobre la llengua catalana cal fer esment, en primer lloc, a l'Institut d'Estudis Catalans, que a través de la Secció Filològica assumeix la funció d'acadèmia de la llengua i en fixa la normativa. A més, promou la investigació i l'estudi científic de la llengua i fa el seguiment del procés de normalització en el conjunt de les terres de llengua i cultura catalanes.

A les Balears, la Universitat de les Illes Balears ofereix els estudis de grau en Llengua i Literatura Catalanes.

Aquests estudis o similars s'ofereixen també a altres universitats del domini lingüístic, vuit a l'Estat espanyol (Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat d'Alacant, Universitat de València i Universitat Oberta de Catalunya) i una a l'Estat francès (Universitat de Perpinyà – Via Domitia).

També s'hi poden seguir estudis de màster sobre la llengua catalana.

La promoció dels estudis i de la recerca sobre la llengua catalana fora de l'àrea lingüística recau en l'Institut Ramon Llull, un consorci, com s'ha dit, format per governs autonòmics i locals. L'Institut Ramon Llull promou l'ensenyament del català a universitats i centres d'estudi superiors arreu del món a través d'una xarxa estable, la Xarxa Llull, formada per devers 130 universitats que compten amb més de 7.000 estudiants matriculats. A més, impulsa la recerca entorn de la llengua i la cultura catalanes amb un programa de càtedres i de professors visitants a diverses universitats internacionals de prestigi. A banda dels convenis subscrits amb les

universitats, l'Institut Ramon Llull dona suport als professors i als estudiants de català per mitjà de diversos programes de formació lingüística i cultural de manera continuada. Així mateix, dona suport a les iniciatives acadèmiques i de recerca de les associacions internacionals de catalanística.

De les 150 universitats del món on es poden fer estudis de llengua catalana, només n'hi ha vuit a l'Estat espanyol fora de l'àmbit lingüístic català, a més de la Universitat Nacional d'Educació a Distància. La immensa majoria que n'ofereixen és gràcies a la tasca feta des de l'Institut Ramon Llull.

També dins l'àmbit universitari s'ha de fer referència a la Xarxa Vives d'Universitats, que coordina l'acció conjunta de 22 universitats de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, Catalunya del Nord, Andorra i Sardenya, i també d'altres territoris amb vincles geogràfics, històrics, culturals i lingüístics comuns, a fi de crear un espai universitari que permeti coordinar la docència, la recerca i les activitats culturals i promoure la utilització i la normalització de la llengua catalana.

ii.) Altres actuacions del govern autonòmic vinculades amb la promoció dels estudis i de la recerca sobre la llengua catalana són les següents:

- Gabinet de Terminologia, a la Universitat de les Illes Balears. Planifica i coordina la recerca terminològica, vehicula la supervisió i la normalització dels termes catalans i difon la terminologia i els criteris metodològics per elaborar diccionaris i vocabularis, entre altres funcions. Es tracta en l'apartat corresponent a la terminologia de l'article 12.
- Gabinet d'Onomàstica, a la Universitat de les Illes Balears, amb el finançament de la Direcció General de Política Lingüística. Entre altres funcions, duu a terme activitats de recerca, publicacions, seminaris o jornades de formació sobre onomàstica (toponímia i antroponímia). Es tracta en l'apartat corresponent a la toponímia de l'article 12.
- Títol d'Expert Universitari en Dinamització Lingüística, títol propi de la Universitat de les Illes Balears ofert durant el curs 2019-2020 i impulsat i finançat per la Direcció General de Política Lingüística. Aquests estudis tenien l'objectiu de formar les persones que, provinents de disciplines diferents i actuant des d'àmbits i entorns professionals diversos (la dinamització lingüística, la docència o l'educació, l'assessorament lingüístic, etc.) esdevenen dinamitzadors lingüístics. El contingut d'aquesta actuació formativa es va recollir en la publicació *La dinamització lingüística: bases eines i estratègies*.⁹

⁹ https://cdsib.uib.cat/files/2022/07/Dinamitzacio_ling2021.pdf.

- Diploma Universitari de Legislació Lingüística i Drets Lingüístics, títol propi de la Universitat de les Illes Balears finançat per la Direcció General de Política Lingüística. En aquesta activitat formativa, de la qual s'han fet diverses edicions durant el període analitzat (una el 2020 i dues el 2021, a més de l'edició del 2022) a causa del gran interès que ha despertat, s'hi aborda el marc legal del català a l'Estat espanyol i els drets lingüístics que se'n deriven, amb referència especial a les Illes Balears. De la mà d'especialistes en legislació lingüística i drets lingüístics, es posen a l'abast dels interessats les bases formatives i els instruments adients per familiaritzar-se amb la problemàtica que caracteritza la regulació jurídica de la convivència de llengües en contextos plurilingües, el model juridicolingüístic de la Constitució de 1978, el règim jurídic del català als diferents territoris del domini lingüístic o els drets lingüístics dels parlants i els mecanismes que garanteixen la tutela d'aquests drets. Els destinataris prioritaris d'aquesta activitat formativa són els graduats o estudiants de Dret, però també s'adreça a estudiants i professionals dels àmbits de les ciències polítiques i la llengua catalana.
- Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELIC). Té lloc des de l'any 2021, organitzada pel Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears, l'Institut Ramon Llull i la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears, a més de les institucions del lloc on se celebra. L'Escola pretén ser una trobada entre estudiants i professors de lingüística catalana d'universitats catalanes i d'universitats de l'exterior amb la finalitat d'oferir formació en lingüística catalana a estudiants de grau o de postgrau que vulguin completar el seu coneixement en aquesta matèria, amb atenció especial a estudiants d'universitats de fora del domini lingüístic català que tinguin interès en la llengua catalana o ja n'hagin començat a investigar algun aspecte.
- Premi Aina Moll, finançat per la Direcció General de Política Lingüística. S'atorga al millor treball presentat pels alumnes de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana. L'objectiu del premi és incentivar la participació activa dels alumnes i potenciar la investigació sobre la llengua catalana. Alhora, amb aquest premi es vol homenatjar la filòloga i lingüista menorquina Aina Moll Marquès, figura cabdal en la investigació de diverses facetes relacionades amb la llengua catalana, no solament pel valor de la seva obra, sinó també pel fet de ser una dona pionera en l'àmbit acadèmic i de la investigació.

i) la promoció de les formes apropiades d'intercanvis transnacionals, en els àmbits previstos per aquesta Carta, per a les llengües regionals o minoritàries usades en una forma idèntica o pròxima en dos o més estats.

- i.) No tenim constància que cap institució de l'Estat promogui intercanvis transnacionals per a la llengua catalana entre diferents estats.

Sí que existeixen organismes i diverses actuacions promogudes per institucions i entitats de l'àmbit lingüístic català mitjançant els quals s'estableixen intercanvis transnacionals per a aquesta llengua, com per exemple la Fundació Ramon Llull, la Universitat Catalana d'Estiu, la Ruta de les Homilies d'Organyà, etc. En el moment d'analitzar els compromisos assumits amb l'article 14 s'aportarà més informació sobre aquestes i altres iniciatives.

2. Les parts es comprometen a eliminar, si encara no ho han fet, tota distinció, exclusió, restricció o preferència injustificades que afectin l'ús d'una llengua regional o minoritària i tinguin per objecte descoratjar o posar en perill el seu manteniment o el seu desenvolupament. L'adopció de mesures especials en favor de les llengües regionals o minoritàries, destinades a promoure una igualtat entre els parlants d'aquestes llengües i la resta de la població i encaminades a tenir en compte les seves situacions particulars, no és considerada com un acte de discriminació envers els parlants de les llengües més esteses.

- i.) Les institucions de l'Estat promouen de forma preferent i exclusiva la llengua castellana per damunt de la resta de llengües de l'Estat. Com ja s'ha comentat, aquest tracte desigual neix en la Constitució espanyola i s'estén a la resta de normativa i també a les actuacions promogudes per l'Estat. En molts casos, es posen impediments a les polítiques de promoció de les llengües anomenades regionals o minoritàries que es volen dur a terme per les autoritats autonòmiques i locals. Lògicament, aquesta preferència afecta l'ús de les altres llengües i descoratja i posa en perill el seu manteniment i el seu desenvolupament. Així doncs, es pot afirmar que l'Estat espanyol incompleix clarament aquest compromís.
- ii.) Al llarg del document es donen diferents exemples de la preferència per la llengua castellana, de la distinció entre les diferents llengües i de l'exclusió o restricció de l'ús de les llengües diferents del castellà per part dels organismes de l'Estat. Igualment, poden servir per il·lustrar aquest punt els informes que publica periòdicament l'entitat Plataforma per la Llengua referents a la normativa estatal de diferents àmbits que afavoreix o imposa el castellà, les dades dels quals s'exposen a continuació.

<i>Imposició del castellà per part de l'Estat durant l'any 2017</i>			
	<i>Empresa</i>	<i>Altres</i>	<i>Total</i>
Ajuts	0	5	5
Ajuts i documentació	0	2	2
Documentació	5	22	27
Documentació i requisits	0	1	1
Educació	0	4	4
Etiquetatge	4	0	4
Etiquetatge i documentació	3	0	3
Requisits	1	8	9
<i>Total</i>	13	42	55

Font: Plataforma per la Llengua (elaboració pròpia mitjançant la recerca al BOE)¹⁰

<i>Disposicions aprovades el 2018 per les institucions generals de l'Estat que imposen el castellà i releguen el català</i>			
	<i>Sector privat</i>	<i>Sector públic</i>	<i>Total</i>
Ajuts	1	7	8
Difusió i simbologia	1	10	11
Documentació	4	13	17
Documentació i requisits	0	1	1
Documentació, etiquetatge i requisits	1	0	1
Educació	0	8	8
Etiquetatge	3	0	3
Requisits	1	7	8
<i>Total</i>	11	46	57

Font: Plataforma per la Llengua (elaboració pròpia mitjançant la recerca al BOE)¹¹

<i>Disposicions lingüísticament discriminatòries aprovades per les institucions generals de l'Estat el 2019</i>			
	<i>Sector privat</i>	<i>Sector públic</i>	<i>Total</i>
Ajuts	0	12	12
Documentació	4	16	20
Documentació i requisits	0	1	1
Educació	0	10	10
Etiquetatge	5	0	5
Requisits	2	5	7
Simbologia	1	1	2
<i>Total</i>	12	45	57

Font: Plataforma per la Llengua (elaboració pròpia mitjançant la recerca al BOE)¹²

¹⁰ Novetats legislatives en matèria lingüística aprovades el 2017 (https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/report-sobre-les-novetats-legislatives-en-materia-linguistica-aprovades-el-2017_1528193285.pdf).

¹¹ Novetats legislatives en matèria lingüística aprovades el 2018 que afecten els territoris de parla catalana (https://www.plataforma-llengua.cat/media/upload/pdf/novetats_legislatives_en_materia_linguistic02_1571310685.pdf).

¹² Novetats legislatives en matèria lingüística aprovades el 2019 que afecten els territoris de parla catalana (<https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/estudis-i-publicacions/289/novetats-legislatives-en-materia-linguistica-aprovades-el-2019-que-afecten-els-territoris-de-parla-catalana>).

<i>Disposicions lingüísticament discriminatòries aprovades per les institucions generals de l'Estat el 2020 i el 2021</i>						
	<i>Regulen l'intercanvi comercial i l'empresa</i>		<i>Regulen altres aspectes</i>		<i>Total</i>	
	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
Certificacions, títols i carnets	0	1	4	7	4	8
Educació	0	0	4	6	4	6
Etiquetatge i instruccions	4	7	0	0	4	7
Funcionament de l'administració i relacions interadministratives	0	0	7	11	7	11
Obligacions empresarials	9	14	0	0	9	14
Promoció	0	0	3	3	3	3
Relacions dels ciutadans amb l'administració	1	0	7	0	8	0
Requisits de coneixement	0	6	4	11	4	17
Requisits en la petició d'ajuts i en la candidatura a premis	0	1	14	26	14	27
Simbologia i reconeixement	0	1	3	4	3	5
<i>Total</i>	<i>14</i>	<i>30</i>	<i>46</i>	<i>68</i>	<i>60</i>	<i>98</i>

Font: Plataforma per la Llengua (elaboració pròpia mitjançant la recerca al BOE)¹³

El fet que el Govern de l'Estat promulgui contínuament normes que obliguen a emprar almenys el castellà en lloc de preveure l'ús almenys d'una de les llengües oficials no fa més que impedir l'ús autònom d'aquestes llengües, la qual cosa és totalment contrària a la voluntat de promoure'n l'ús i el desenvolupament.

Un exemple clar d'aquest fet és el Programa Kit Digital,¹⁴ finançat amb fons NextGeneration de la Unió Europea, que té com a objectiu la digitalització de les petites empreses i que no permet el finançament de projectes desenvolupats només en alguna llengua oficial diferent del castellà.

Un altre exemple és la imposició, a través de l'article 56 de la Llei de trànsit, del castellà en els senyals de trànsit, contravenint la normativa autonòmica en aquesta matèria. Sobre aquesta qüestió, s'ha d'esmentar l'acord adoptat per la Comissió Bilateral de Cooperació Administració General de l'Estat - Comunitat Autònoma de les Illes Balears (BOIB núm. 124, de 22 de setembre

¹³ Report de legislació lingüísticament discriminatòria aprovada (<https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/estudis-i-publicacions/311/novetats-legislatives-en-materia-linguistica-aprovades-el-2021-que-afecten-els-territoris-de-parla-catalana>).

¹⁴ Orden ETD/1498/2021, de 29 de diciembre, por la que se aprueban las bases reguladoras de la concesión de ayudas para la digitalización de pequeñas empresas, microempresas y personas en situación de autoempleo, en el marco de la Agenda España Digital 2025, el Plan de Digitalización PYMEs 2021-2025 y el Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia de España -Financiado por la Unión Europea- Next Generation EU (Programa Kit Digital).

de 2022, i BOE núm. 228, de 22 de setembre de 2022), que permet interpretar l'article esmentat en el sentit que s'ha de continuar aplicant la normativa en matèria de retolació pública dictada pels poders públics de les Illes Balears en exercici de les seves competències, mentre que l'ús del castellà només és exigible en els casos en què la seguretat viària pogués quedar afectada.

A part, hi hauria la normativa europea que acaba sent també una via per imposar el castellà o discriminar els catalanoparlants pel fet que l'Estat espanyol encara no ha fet els tràmits necessaris perquè el català sigui llengua oficial a la Unió Europea. Poden servir d'exemple el Reglament delegat (UE) 2021/2103 i el Reglament delegat (UE) 2021/2104, en què s'estableix que el portal oficial de les institucions europees i determinada informació addicional que s'enviarà als usuaris via correu electrònic ha d'estar disponible «en les llengües oficials dels estats membres» i, almenys, en «rus, àrab, japonès, xinès, albanès, bosnià, macedoni, hindi i turc».

Finalment, s'ha de remarcar que certs usos lingüístics de les institucions comunes que ja s'han esmentat en aquest informe no fan més que descoratjar els ciutadans a emprar la llengua catalana. A continuació exposam alguns exemples per il·lustrar-ho:

- L'ús nul o molt reduït de les llengües oficials diferents del castellà per part del Govern de l'Estat o la Casa Reial (discursos, webs, etc.) deixa entendre que la llengua adequada per dirigir-se a aquestes institucions és el castellà.
- En el cas de les institucions de l'Administració espanyola (ministeris, Defensor del Poble, alts tribunals), l'acceptació de documents en català és del tot imprevisible. En el cas dels alts tribunals, el fet que s'arribi a exigir als ciutadans que presentin la documentació en castellà o que la tradueixin a càrrec seu provoca un efecte dissuasori respecte de l'ús del català, reforçat pels advertiments dels professionals del dret sobre el riscs d'emprar el català en aquest context.
- A les Corts, les llengües oficials diferents del castellà no es poden emprar al Congrés i només en certes ocasions preestablertes al Senat. S'han donat casos en què s'ha retirat la paraula a membres d'aquestes cambres que s'hi ha volgut expressar en una llengua oficial a l'Estat espanyol diferent del castellà.

3. Les parts es comprometen a promoure, per mitjà de mesures apropiades, la comprensió mútua entre tots els grups lingüístics del país, especialment de tal manera que el respecte, la comprensió i la tolerància envers les llengües regionals o minoritàries figurin entre els objectius de l'educació i de la formació dispensades en el país, i a encoratjar els mitjans de comunicació de masses a perseguir el mateix objectiu.

i.) Durant el període analitzat, s'ha aprovat la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE). Els currículums desplegats a partir d'aquesta Llei incorporen entre les competències clau, a les diferents etapes educatives, la competència plurilingüe, que es descriu com el respecte i la valoració de la diversitat lingüística i cultural present a la societat. Ara bé, aquesta competència no fa referència al respecte, la comprensió i la tolerància cap als diferents grups lingüístics històrics de l'Estat, sinó a la diversitat lingüística i cultural en general, que pot ser conseqüència dels processos migratoris. Diverses competències específiques fan referència també al reconeixement del caràcter plurilingüe de l'Estat, però es planteja des d'una visió paternalista, que no fomenta una mirada crítica cap a la situació de les diferents llengües i que promou la percepció del castellà com la llengua de referència.

Més enllà d'aquesta qüestió, no ens consta que el Govern de l'Estat hagi promogut cap mesura a favor del respecte, la comprensió i la tolerància envers les llengües regionals o minoritàries a través de l'educació. Tampoc tenim constància que s'hagi encoratjat els mitjans de comunicació de masses a perseguir aquest objectiu, per la qual cosa no es pot dir que aquest compromís s'hagi acomplert.

ii.) Alguns indicadors d'aquesta situació són els següents:

- Es detecta un tractament poc adequat de la diversitat lingüística de l'Estat en els currículums escolars, amb uns continguts que no serveixen per estimular el respecte, la comprensió i la tolerància cap a les llengües que no són el castellà.
- Hi ha una manca d'oferta per aprendre les llengües oficials diferents del castellà fora del territori en què són pròpies, tant a la formació reglada com a la no reglada.
- Pel que fa als mitjans de comunicació social, no ens consta que s'hagi implementat cap mesura per promoure el respecte, la tolerància i la comprensió cap a totes les llengües de l'Estat. És més: es detecta una tendència en els mitjans de comunicació en castellà d'associar tota una sèrie de tòpics negatius a les altres llengües (llengües imposades, subvencionades, supèrflues, etc.) que no contribueixen a la comprensió i

el respecte mutu que es pretén aconseguir. En canvi, la llengua castellana s'associa a valors positius com la llibertat i la no imposició.

4. A l'hora de definir la seva política envers les llengües regionals o minoritàries, les parts es comprometen a prendre en consideració les necessitats i els desigs expressats pels grups que usen aquestes llengües. Hom les encoratja a crear, si cal, òrgans encarregats d'aconsellar les autoritats sobre totes les qüestions relatives a les llengües regionals o minoritàries.

- i.) Ja hem comentat en diverses ocasions que amb caràcter general el Govern espanyol no duu a terme polítiques proactives de promoció de les anomenades llengües regionals o minoritàries. Ara bé, fins i tot quan adopta decisions que repercuteixen en aquestes llengües —per exemple, aprovant normativa que regula l'ús del castellà— tampoc pren en consideració les necessitats i els desigs expressats pels grups que parlen aquestes altres llengües. Conseqüentment, no s'ha creat cap òrgan a l'Estat encarregat d'aconsellar les autoritats sobre totes les qüestions relatives a les llengües regionals o minoritàries.
- ii.) L'únic òrgan de l'Estat vinculat a l'ús de les llengües oficials diferents del castellà és el Consell de les Llengües Oficials en l'Administració general de l'Estat (creat mitjançant el Reial decret 905/2007, de 6 de juliol). Es tracta d'un òrgan col·legiat interministerial dedicat a l'anàlisi, l'impuls i la coordinació de la política de l'Administració general de l'Estat en relació amb l'ús de les llengües oficials de les comunitats autònomes, amb l'objectiu d'atendre millor els drets lingüístics dels ciutadans. Ara bé, entre els membres del Consell de les Llengües Oficials no hi figuren representants dels grups que usen aquestes llengües. En les darreres reunions d'aquest òrgan, s'hi han convocat els responsables de política lingüística dels diferents governs autonòmics amb llengua pròpia diferent del castellà com a convidats.

Un exemple d'òrgan encarregat d'aconsellar les autoritats sobre totes les qüestions relatives a una llengua, en l'àmbit de les Illes Balears, seria el Consell Social de la Llengua Catalana, creat mitjançant el Decret 64/2002, de 3 de maig. Es tracta d'un òrgan de consulta, planificació i assessorament, adscrit a la conselleria competent en matèria de política lingüística, que integra tots els sectors socials de les Illes Balears amb l'objectiu d'assolir els objectius de planificació lingüística que impulsa el Govern.

A l'hora d'elaborar els informes de compliment de la Carta i de les recomanacions d'acció immediata, el Govern espanyol sol·licita informació als governs autonòmics amb una llengua pròpia i oficial diferent del castellà. Des del Govern de les Illes Balears s'ha donat resposta a aquests requeriments d'informació, malgrat que és el Govern de l'Estat, per la seva condició de part, el que contreu els compromisos amb la ratificació de la Carta. Un dels motius

per fer arribar aquesta informació al Govern espanyol és que es considera que és una bona oportunitat per expressar les necessitats i els desigs respecte de la llengua catalana a les Illes Balears i les mancances detectades respecte del compliment dels compromisos de la Carta. S'ha de dir, però, que en els informes elaborats per l'Estat a partir de les aportacions dels territoris amb llengües oficials diferents del castellà no sempre s'hi reflecteix el parer expressat en aquestes aportacions, o s'hi reflecteix d'una forma que no es correspon amb la informació facilitada.

5. Les parts es comprometen a aplicar, mutatis mutandis, els principis enumerats als paràgrafs 1 a 4 precedents a les llengües sense territori. Tanmateix, en el cas d'aquestes llengües, la naturalesa i l'abast de les mesures a adoptar per donar efectivitat a aquesta Carta seran determinats de manera flexible, tenint en compte les necessitats i els desigs, i respectant les tradicions i les característiques dels grups que usen les llengües en qüestió.

No correspon fer cap comentari sobre aquest apartat.

PART III. MESURES A FAVOR DE L'ÚS DE LES LLENGÜES REGIONALS O MINORITÀRIES EN LA VIDA PÚBLICA, QUE S'HAN D'ADOPTAR DE CONFORMITAT AMB ELS COMPROMISOS SUBSCRITS EN VIRTUT DEL PARÀGRAF 2 DE L'ARTICLE 2

ARTICLE 8. ENSENYAMENT

- i.) El 2020 es va aprovar la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (coneguda com a LOMLOE). Amb aquesta modificació de la Llei d'educació es manté el reconeixement del dret dels alumnes a rebre ensenyament en castellà, introduït per primera vegada el 2013 a través de la LOMCE (disposició addicional trenta-vuitena).

A les Illes Balears continua vigent el Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears (conegut com a Decret de mínims). Aquesta norma regula l'ús del català com a llengua vehicular de l'ensenyament no universitari i estableix que s'ha d'emprar, com a mínim, en la meitat del còmput horari. Tot i que queda fora del període analitzat, és pertinent indicar que aquesta disposició s'ha elevat a rang de llei mitjançant la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears.

- ii.) Actualment, no es disposa de dades sobre el grau de compliment de la normativa sobre la llengua d'ensenyament a les diferents etapes educatives. De fet, alguns casos tractats per l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics durant el període analitzat han permès detectar situacions en què no es compleix.

L'objectiu de l'ensenyament, recollit al llarg de tota la normativa, és que al final del període d'escolarització obligatòria els alumnes han de poder utilitzar normalment i correctament la llengua catalana i la llengua castellana.

En aquest àmbit, és imprescindible fer referència al procés de judicialització del model lingüístic escolar de Catalunya, del qual beu el model de les Illes Balears. Així, les diferents sentències que imposen en aquest territori un 25 % d'ensenyament en castellà, sense cap fonament pedagògic i contravenint les normes de què ens hem proveït mitjançant els poders legislatiu i executiu, poden acabar afectant l'ús de les llengües en l'àmbit de l'educació a les Illes Balears. De fet, l'any 2022 ja s'ha presentat un recurs a la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears contra la desestimació per silenci administratiu de la petició d'un pare d'una alumna de secundària de Mallorca que demana que rebi almenys el 25 % de l'ensenyament en castellà. Aquesta possibilitat resulta extremadament preocupant, ja que l'escola és un dels fonaments del procés de normalització de la llengua catalana, que actua com a contrapès a la presència minoritzada

del català a molts dels altres àmbits socials i que ofereix l'oportunitat d'aprendre la llengua pròpia del territori a tothom per igual, independentment de la procedència familiar.

En l'àmbit educatiu, i en consonància amb els canvis demogràfics apuntats en la introducció, és remarcable la presència d'alumnes de fora de l'àrea lingüística catalana. Així, segons l'*Anuari de l'educació de les Illes Balears 2021*,¹⁵ el curs 2020-2021 a les Balears hi havia un 15,9 % d'alumnes estrangers, mentre que a l'Estat el percentatge mitjà era del 9,9 %. El percentatge d'alumnes estrangers matriculats a les Balears supera en totes les etapes educatives el del conjunt de l'Estat. Cal destacar la important presència d'alumnes estrangers a la formació professional (un 35,6 %) i a l'educació secundària de persones adultes (19,7 %).

A aquests percentatges cal afegir-hi els alumnes provinents de territoris de l'Estat fora de l'àrea lingüística.

Davant aquesta realitat, calen grans esforços i mesures de suport per a l'aprenentatge de la llengua pròpia de les Illes Balears. Fora de l'àmbit escolar, el pes del castellà i l'hàbit d'adreçar-se en castellà a la població nouvinguda —entre altres circumstàncies sociolingüístiques— fan que la primera —i sovint l'única— llengua que aprenen les persones que venen de fora sigui el castellà.

En aquest període no s'ha reprès el Pla d'Acollida, Integració i Reforç Educatiu (PAIRE), que va començar el curs 2008-2009 amb la finalitat de facilitar la integració lingüística, cultural i educativa dels alumnes d'incorporació tardana. Aquest projecte, que cercava que tots els alumnes es trobin en igualtat d'oportunitats i que puguin accedir a una millor oferta formativa, va ser eliminat durant la legislatura 2011-2015.

Sí que s'ha recuperat, encara que no completament, el Pla d'Acolliment Lingüístic i Cultural (PALIC), que té com a objectiu oferir a aquells alumnes de secundària que no dominen de manera suficient la llengua catalana una atenció educativa específica.

En aquest sentit, el 16 de febrer de 2018 la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat va dictar una resolució en què s'estableixen les instruccions per a l'elaboració i execució del PALIC adreçat a alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears, amb mancances en l'ús de la llengua catalana, que cursa estudis als instituts d'educació secundària.

¹⁵ Amer, Joan (dir.). *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2021*. Universitat de les Illes Balears i Caixa Colònia.

D'altra banda, tampoc s'ha recuperat el Servei d'Ensenyament del Català, adscrit a la Conselleria d'Educació, suprimit durant la legislatura 2011-2015, que donava suport als centres educatius tant de primària com de secundària en matèria d'ensenyament de la llengua, anàlisi de necessitats lingüístiques i suport als projectes lingüístics de centre.

En un moment en què la població de les Illes Balears augmenta de manera exponencial per l'arribada de famílies de fora del domini lingüístic català que han d'escolaritzar els seus fills, és essencial poder recuperar aquests programes d'integració lingüística, cultural i educativa perquè aquests infants puguin inserir-se dins la societat receptora de manera satisfactòria i en igualtat d'oportunitats amb els altres.

Finalment, cal esmentar diverses iniciatives de la Conselleria d'Educació i Formació Professional en matèria de llengua durant aquest període:

- Tallers de llengua catalana per a joves nouvinguts. Sessions formatives dinàmiques que es duen a terme per personal docent del centre en horari no lectiu amb la finalitat de promoure l'ús de la llengua catalana entre els nouvinguts i facilitar la seva integració.
- Dinamitzadors lingüístics als centres. S'ofereix un dinamitzador lingüístic en llengua catalana als centres per dur a terme activitats de desenvolupament de competència lingüística en llengua catalana (especialment oral).
- Parlem català. Programa que promou l'intercanvi entre centres educatius de l'àmbit lingüístic català amb la finalitat d'impulsar el desenvolupament de les competències lingüístiques en llengua catalana dels alumnes.
- Capses sàvies d'acollida lingüística, de comunicació oral i de jocs lingüístics. Materials que es deixen en préstec als centres i que serveixen per reforçar i donar suport a les seves pròpies iniciatives.

1. En matèria d'ensenyament, les parts es comprometen, en el territori en què aquestes llengües són usades, segons la situació de cadascuna d'aquestes llengües i sens perjudici de l'ensenyament de la llengua o de les llengües oficials de l'estat:

a) I. a fer possible una educació preescolar garantida en les llengües regionals o minoritàries corresponents;

- i.) En aquesta etapa educativa, atès el caràcter globalitzador de l'educació infantil, el Decret 92/1997, de 4 de juliol, no defineix per a les diferents àrees la distribució horària quant a l'ensenyament en cada una de les llengües.

Tot i que actualment ja no és vigent, durant el període avaluat el currículum de l'educació infantil es regulava mitjançant el Decret 71/2008, de 27 de juny, pel qual es defineix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears. S'establí que la llengua catalana havia de ser utilitzada com a llengua de l'ensenyament, l'aprenentatge i la comunicació amb la finalitat que, en acabar aquesta etapa, els alumnes tinguessin una competència que els permetés comunicar-se amb els altres infants i amb els professors i, en iniciar l'educació primària, poguessin seguir les àrees corresponents impartides en aquesta llengua.

El Decret 23/2020, de 31 de juliol, pel qual s'aprova el text consolidat del Decret pel qual s'estableixen els requisits mínims dels centres de primer cicle d'educació infantil, estableix que la llengua de comunicació i d'ensenyament d'aquests centres (de 0 a 3 anys), públics i privats, ha de ser la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears.

b) I. a fer possible un ensenyament primari garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents;

- i.) La LOMLOE (art. 18) inclou, entre les àrees de l'etapa d'educació primària relacionades amb els idiomes, l'àrea de llengua castellana i literatura i, si n'hi ha, l'àrea de llengua pròpia i literatura, i la de llengua estrangera.

El Decret 92/1997, de 4 de juliol, estableix que, en aquesta etapa, s'ha d'impartir l'àrea del coneixement del medi natural, social i cultural en llengua catalana.

- ii.) Segons l'informe *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears* (curs 2017-2018)¹⁶ de l'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears, dependent de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, el percentatge d'alumnes de sisè curs d'educació primària que consoliden la competència comunicativa en llengua catalana en acabar aquesta etapa educativa és, al conjunt de les Illes Balears, del 62,2 % (un 63,9 % en el cas de la llengua castellana). Si es mira per illes, els percentatges són bastant dispers: un 64,2 % a Mallorca, un 80,9 % a Menorca i tan sols un 48,9 % a Eivissa i Formentera. Només el 19 % dels alumnes de sisè de primària de les Balears tenen un nivell alt de català.

c) I. a fer possible un ensenyament secundari garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents;

- i.) Pel que fa a l'educació secundària, la LOMLOE estableix que en cadascun dels cursos tots els alumnes han de cursar les matèries lingüístiques següents:

¹⁶ Conselleria d'Educació i Universitat. *Indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears* (curs 2017-2018). Palma: Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu.

llengua castellana i literatura i, si n'hi ha, llengua cooficial i literatura, i llengua estrangera.

La LOMLOE també regula els ensenyaments dels cicles formatius de grau bàsic, conduents a l'obtenció del títol d'ensenyament secundari obligatori. Aquests ensenyaments s'organitzen en àmbits, un dels quals és l'àmbit de comunicació i ciències socials, que ha d'incloure les matèries següents: llengua castellana, llengua estrangera d'iniciació professional, ciències socials i, si s'escau, llengua cooficial.

El Decret 92/1997, de 4 de juliol, estableix que, en l'educació secundària obligatòria, s'ha d'impartir en llengua catalana l'àrea de ciències socials, geografia i història i l'àrea de ciències de la naturalesa. Pel que fa a l'educació postobligatòria, el Decret no concreta quines assignatures s'han de fer en llengua catalana.

- ii.) En l'àmbit de l'educació secundària obligatòria no s'ha duit a terme una avaluació paral·lela a la que s'ha fet en l'àmbit de primària mitjançant els indicadors de consolidació de la competència comunicativa en llengua catalana en acabar l'etapa educativa.

Amb relació a l'educació secundària, s'ha de comentar l'exclusió de la llengua catalana del projecte Juvenes Translatores, de la Comissió Europea, que pretén fomentar l'interès en les llengües europees i la traducció. Les llengües presents en el projecte són únicament les oficials de la Unió Europea, entre les quals n'hi ha algunes que tenen menys parlants que el català. L'únic motiu d'exclusió de la llengua catalana és la negativa de l'Estat espanyol a demanar la plena oficialitat del català a la Unió Europea.

d) I. a fer possible un ensenyament tècnic i professional garantit en les llengües regionals o minoritàries corresponents;

- i.) Els cicles formatius de grau mitjà i superior a les Illes Balears no inclouen les matèries de llengua castellana ni de llengua catalana, tan sols de llengua estrangera.

El Decret 92/1997, de 4 de juliol, no concreta quines assignatures s'han de fer en llengua catalana en l'educació postobligatòria.

e) III. si, a causa del paper de l'estat respecte als centres d'ensenyament superior, els apartats I i II no poden ser aplicats, a fomentar i/o autoritzar la posada en pràctica d'un ensenyament universitari o d'altres formes d'ensenyament superior en les llengües regionals o minoritàries, o de mitjans que permetin estudiar aquestes llengües a la universitat o en altres centres d'ensenyament superior;

- i.) L'ús d'una llengua en aquest àmbit és clau perquè aquesta sigui un instrument útil per a la transmissió del coneixement tècnic i científic i per assegurar la formació dels futurs professionals que prestaran servei a la societat, a més del prestigi que suposa per a una llengua ser vehicle per a l'adquisició i la difusió del coneixement científic. A la vegada, el fet que una llengua dugui a terme aquesta funció té com a conseqüència que es generi en aquesta llengua la terminologia necessària per fer referència als conceptes relacionats amb els avenços científics i tecnològics.

A les Illes Balears, els estudis superiors s'ofereixen a través del Centre d'Ensenyament Superior Madre Alberta (CESAG), adscrit a la Universitat Pontificia Comillas, i la Universitat de les Illes Balears (UIB), que és la universitat pública de les Illes Balears. A més, també hi ha centres de la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED) i de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), que fan formació en línia, tot i que també poden organitzar activitats formatives presencials.

Pel que fa a la Universitat de les Illes Balears, no hi ha cap normativa que reguli un nivell de capacitació lingüística en llengua catalana per al personal docent i investigador.

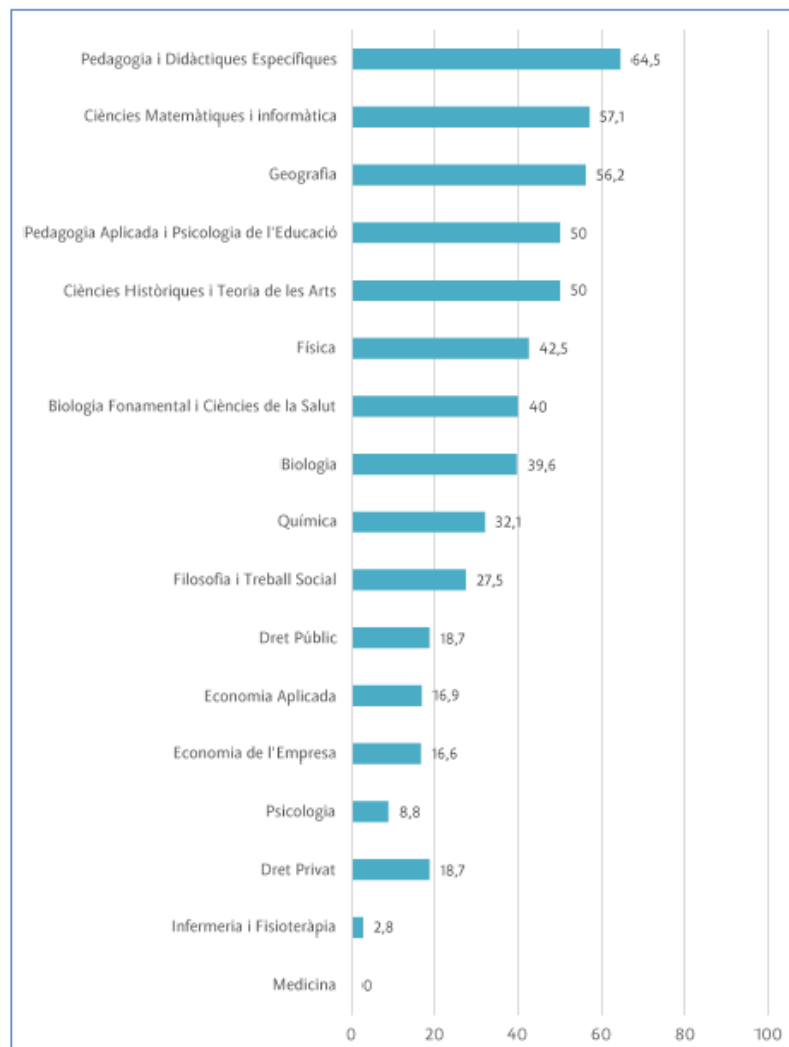
L'octubre de 2017 la Comissió de Política Lingüística de la UIB va aprovar el Pla de Llengües (2017-2020), que tenia l'objectiu d'oferir un marc estratègic per a les actuacions en política lingüística de la Universitat de les Illes Balears. El document recollia mesures encaminades a la consecució de dos grans objectius: la normalització de la llengua catalana en tots els àmbits de la Universitat i la promoció del multilingüisme entre la comunitat universitària.

El març de 2018 es va aprovar el nou Reglament d'usos lingüístics de la Universitat de les Illes Balears, que substitueix el Reglament d'ús intern i normalització de la llengua catalana a la Universitat de les Illes Balears, en vigor des de febrer de 1988. El nou Reglament reitera que la llengua catalana és la llengua pròpia de la institució, la qual ha de tenir un ús prioritari en tots els àmbits, tant els acadèmics com els administratius. Pel que fa als usos lingüístics en la docència, el Reglament estableix que la comunitat universitària s'ha d'esforçar per fer del català el vehicle preferent d'ensenyament, sens perjudici del dret d'usar el castellà com a llengua oficial i altres llengües dins els àmbits que les corresponents facultats i els departaments determinin. Per això, la Universitat ha de posar a l'abast de tots

els estudiants i el personal docent visitants la formació necessària en llengua catalana i castellana a fi que puguin adquirir-ne el domini adequat en un termini curt de temps. Així doncs, tampoc hi ha obligatorietat que els docents hagin d'impartir les classes en català.

El setembre de 2019 es van fer públics els resultats de l'Enquesta sobre els usos lingüístics a la Universitat de les Illes Balears, segons la qual el 32 % de les assignatures dels diferents graus s'imparteixen exclusivament en català i el 32,7 %, exclusivament en castellà. En graus com Dret, Economia, Psicologia o Infermeria i Fisioteràpia, el percentatge és inferior al 20 %. En el grau de Dret, per exemple, el percentatge d'hores lectives impartides en català és del 21,1 %. En els estudis de medicina, cap assignatura no es feia exclusivament en català.

Departaments segons el percentatge d'assignatures/grup exclusivament en català

Enquesta sobre els usos lingüístics a la Universitat de les Illes Balears. Setembre de 2019

Malgrat que ja no forma part del període d'anàlisi d'aquest informe, es pot esmentar que el gener de 2023 s'ha aprovat un acord executiu sobre els usos

lingüístics als estudis de grau en què s'estableix, com a objectiu general, assolir, en tres anys, un mínim del 35 % de la docència en català en aquells estudis de grau en què l'ús d'aquesta llengua sigui inferior a aquest percentatge.

- ii.) Una actuació de l'Estat vinculada a aquest àmbit educatiu és la convocatòria pel Ministeri d'Universitats del Certamen Universitari Arquímedes d'Introducció a la Recerca Científica, que té com a objectiu premiar treballs de recerca científica i tecnològica d'estudiants de grau o màster d'universitats espanyoles. Segons les bases del Certamen, els treballs s'han de presentar obligatòriament en castellà, amb la qual cosa no es té en compte el dret dels ciutadans, en aquest cas dels estudiants, de triar la llengua en què es volen expressar ni el principi constitucional segons el qual les llengües de l'Estat són un patrimoni que mereix especial respecte i protecció. Amb l'exclusió de les altres llengües oficials, l'Administració de l'Estat perd una bona oportunitat per demostrar que realment les considera vàlides com a vehicles d'expressió del coneixement científic i que posa els mitjans necessaris per complir el compromís contret amb aquest punt de la Carta. Aquesta iniciativa és un clar obstacle al foment del català en l'àmbit del coneixement superior i, a més, entra en conflicte amb les actuacions que des de la mateixa Universitat de les Illes Balears es duen a terme per promoure la llengua catalana.

Davant aquest fet, el setembre del 2022 els responsables de política lingüística dels governs autonòmics amb una llengua pròpia diferent del castellà, en el marc del Protocol de col·laboració en matèria de política lingüística, van sol·licitar al secretari general d'Universitats que en properes convocatòries d'aquest Certamen es poguessin presentar els treballs en qualsevol llengua oficial a l'Estat. La resposta del Ministeri a aquest requeriment va ser negativa, i un dels arguments que hi exposava era que es prioritzava la qualitat investigadora davant la possibilitat de presentar els treballs en qualsevol de les llengües oficials, com si fossin dos fets excloents o com si no hi hagués actualment els mitjans tècnics necessaris per fer compatible l'ús d'aquestes llengües i una avaluació adequada dels treballs.

A continuació, exposam altres actuacions que es poden incloure en aquest punt de la Carta.

- Al llarg dels anys inclosos en el període avaluat, la UIB ha disposat d'un Programa d'acolliment lingüístic per als estudiants estrangers, que ofereix informació sobre els usos lingüístics de la UIB i sobre la formació en llengua catalana. Inclou un programa de parelles lingüístiques per facilitar el coneixement de la llengua catalana als estudiants estrangers. També, des del Servei Lingüístic, ha ofert cursos de català per a tots els membres de la comunitat universitària, de tots els nivells. Així mateix, la UIB ofereix una web amb recursos lingüístics i d'autoaprenentatge del català per a tota la comunitat universitària.

- La Unió Europea posa a disposició dels alumnes d'Erasmus una plataforma d'ensenyament de llengües gratuïta per preparar l'estada als mesos previs i reforçar-ne l'aprenentatge mentre estudien a l'estranger. La plataforma, anomenada Online Language Support (OLS), ofereix cursos per a vint-i-quatre llengües oficials de la Unió Europea i d'altres que no ho són, com l'islandès, el macedoni, el noruec, el serbi i el turc. En canvi, no ofereix cap mena d'ensenyament per aprendre català. Entre el 2010 i el 2014 el català, l'èuscar i el gallec sí que van formar part del sistema d'aprenentatge lingüístic de l'anterior plataforma, l'Erasmus Intensive Language Courses, però després van desaparèixer.

Els governs de les Illes Balears, Catalunya i el País Valencià, en el marc de la Declaració de Palma, van reclamar la inclusió del català a l'OLS l'octubre de 2021. El passat mes de setembre els rectors de les universitats de les Illes Balears, Catalunya, el País Valencià, el País Basc, Navarra i Galícia van enviar una carta al Ministeri d'Universitats per demanar l'entrada del català, el basc i el gallec a la plataforma OLS. El novembre, l'Estat espanyol va demanar formalment que s'incorporassin aquests idiomes a la plataforma, però encara no s'ha produït cap moviment en aquest sentit. El febrer de 2022 representants del català, el basc i el gallec van reclamar la inclusió d'aquestes llengües a la plataforma OLS davant l'Intergrup de Minories Nacionals i Llengües del Parlament Europeu, en un acte organitzat per la Xarxa Europea per a la Diversitat Lingüística (NPLD).

- D'acord amb la informació oferta per l'Institut Ramon Llull, al voltant de 150 universitats de fora del domini lingüístic català ofereixen la possibilitat de cursar estudis catalans, que combinen cultura, història i llengua catalanes. L'estat amb més oferta és Alemanya, amb 20 universitats que disposen d'aquest pla d'estudis, seguida dels Estats Units, amb 19 universitats, i en tercer lloc, el Regne Unit, amb 18. A l'Estat espanyol, fora del domini lingüístic català, només 9 universitats ofereixen aquests estudis.
- El 2020 i el 2021 l'Institut Ramon Llull, en col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears i la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears, va organitzar les Estades Lingüístiques a les Illes Balears per tal de promocionar la llengua i la literatura catalanes entre els estudiants d'universitats estrangeres. En el marc d'aquesta activitat es van dur a terme cursos de llengua (nivells B1 i B2), sessions de conversa sobre temes d'actualitat, i sessions i tallers sobre cultura i activitats culturals.

f) I. a adoptar les mesures adients per tal que s'imparteixin cursos d'educació d'adults o d'educació permanent garantits principalment o totalment en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) La formació permanent de persones adultes està regulada per la Llei 4/2006, de 30 de març, d'educació i formació permanents de persones adultes de les Illes Balears. Les actuacions en aquest àmbit s'han de desenvolupar seguint, entre altres, el principi de la promoció de la llengua catalana i la cultura pròpies de les Illes Balears. Un dels objectius és facilitar i promoure el coneixement i l'ús de la llengua catalana i la cultura pròpies de les Illes Balears i el respecte a les seves característiques naturals i històriques, sens perjudici de fomentar la tolerància i l'intercanvi amb altres cultures. Tenen la consideració d'actuacions prioritàries en aquest camp les que condueixen a promoure la preservació i el desenvolupament de la llengua catalana i de la cultura pròpies de les Illes Balears.

El 2021 es va crear el Consell de l'Educació i la Formació Permanents de Persones Adultes de les Illes Balears.

Pel que fa als treballadors públics, l'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP) és l'organisme que s'encarrega de la formació permanent del personal de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i de les altres administracions de les Illes Balears. D'acord amb el que estableix l'article 12 de la Llei 3/2007, de 27 de març, de la funció pública de la comunitat autònoma de les Illes Balears, corresponen a l'EBAP la formació, la capacitació i el perfeccionament del personal al servei de l'Administració autonòmica i de les entitats que en depenen.

Pel que fa al personal docent, la Conselleria d'Educació i Formació Professional gestiona els centres d'ensenyament del professorat. Aquests centres s'encarreguen de garantir l'actuació competent del personal docent i de la seva actualització i adequació al sistema educatiu. En aquest sentit, el Decret 41/2016, de 15 de juliol, té com a objectiu regular la planificació i l'organització de formació permanent del professorat no universitari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

- ii.) A través de les escoles d'adults (CEPA) s'ofereixen activitats formatives encaminades a la formació permanent de les persones adultes.

L'EBAP ofereix anualment un pla de formació general, un pla de formació sectorial, un pla de llengua catalana i un programa d'autoaprenentatge.

Igualment, els centres d'ensenyament del professorat tenen una oferta d'activitats formatives cada curs escolar.

g) a adoptar disposicions per tal d'assegurar l'ensenyament de la història i de la cultura de les quals la llengua regional o minoritària és expressió;

- i.) Ja s'ha comentat més amunt el paper de la cultura pròpia de les Illes Balears en la formació permanent de persones adultes.

D'altra banda, diferents entitats i institucions de les Illes Balears ofereixen formació (jornades, seminaris, conferències, taules rodones, jornades d'estudis locals, etc.) sobre la història i la cultura catalanes: Obra Cultural Balear, Institut Menorquí d'Estudis, Institut d'Estudis Eivissencs, Obra Cultural Balear de Formentera, Universitat de les Illes Balears, Museu de Mallorca, etc. Cal destacar l'organització de jornades d'estudis locals a nombrosos municipis de les Balears, impulsades per grups de recerca dels mateixos municipis en col·laboració amb els ajuntaments corresponents i que tenen el suport de l'Institut d'Estudis Baleàrics.

h) a assegurar la formació inicial i permanent dels ensenyants necessària per posar en pràctica els paràgrafs a) a g) acceptats per la part;

- i) El 8 de març de 2018 el conseller d'Educació i Universitat va dictar l'Ordre per la qual es fixen les titulacions que cal tenir per fer classes de i en llengua catalana a l'ensenyament reglat no universitari, se n'estableixen les equivalències, es defineix el Pla de Formació Lingüística i Cultural (FOLC), es regulen les condicions de l'exempció de l'avaluació de la llengua catalana i literatura en ensenyaments no universitaris i es determinen les funcions i la composició de la Comissió Tècnica d'Assessorament per a l'Ensenyament de i en Llengua Catalana. Aquesta Ordre del 2018 deroga l'Ordre de la consellera d'Educació, Cultura i Universitat de 14 d'abril de 2014. Posteriorment l'Ordre del 2018 es modifica mitjançant una ordre del conseller d'Educació i Formació Professional de 9 de juliol de 2021.

A través d'aquesta normativa es defineixen quins són els certificats de capacitació necessaris per exercir la docència en llengua catalana a les Illes Balears, a part de les titulacions universitàries requerides segons la normativa vigent:

- Certificat de capacitació per a l'ensenyament en llengua catalana al primer cicle de l'educació infantil (CCI).
- Certificat de capacitació per a l'ensenyament de i en llengua catalana a l'educació infantil i primària (CCIP).
- Certificat de capacitació per a l'ensenyament en llengua catalana a l'educació secundària (CCS).

Els estudis del grau d'Educació Infantil i del grau d'Educació Primària que es fan a la Universitat de les Illes Balears inclouen assignatures que garanteixen que els

futurs mestres tinguin la capacitat lingüística i cultural suficient, equivalent als certificats de capacitat corresponents als nivells educatius.

Pel que fa a l'educació secundària, els graduats que volen exercir la docència han de fer el Màster Universitari de Formació del Professorat, que a la UIB té com a requisit el nivell C1 de coneixements de català i inclou també la formació necessària per habilitar els docents per fer classes en català, motius pels quals es considera equivalent al certificat de capacitat corresponent.

Les persones que no tenen els títols esmentats de la UIB han d'obtenir els certificats de capacitat regulats en l'Ordre de 2018 per exercir com a docents a les Illes Balears. Aquests certificats es poden obtenir a través del Pla de Formació Lingüística i Cultural (FOLC), que assegura una formació lingüística i cultural bàsica.

A banda d'aquesta formació —que es pot considerar inicial— dels docents per posar en pràctica els preceptes previstos en els apartats anteriors, cal tenir en compte la formació permanent que s'ofereix als ensenyants, principalment a través dels centres de professors (CEP).

i) a crear un o diversos òrgans de control encarregats del seguiment de les mesures adoptades i dels progressos realitzats en l'establiment o el desenvolupament de l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries, i a establir sobre aquests punts informes periòdics que seran fets públics.

- i.) No hi ha cap òrgan de control específic encarregat de fer el seguiment de les mesures adoptades i dels progressos quant a l'ensenyament del català.

L'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE) és l'òrgan de coordinació, de consulta i tècnic de la Conselleria d'Educació i Formació Professional que actua amb l'objectiu de dur a terme tasques d'anàlisi i avaluació externa del sistema educatiu de les Illes Balears. Anualment elabora un informe amb els indicadors del sistema educatiu de les Illes Balears: taxes d'escolarització, dades d'alumnes estrangers, competències bàsiques en els alumnes, taxes d'abandonament, etc.

Només en el cas de l'informe referit al curs 2017-2018, que ja hem esmentat, s'inclouen dades sobre el grau d'adquisició de la competència en comunicació lingüística (en anglès, castellà i català) en finalitzat l'etapa de l'educació infantil i de l'educació secundària obligatòria. Com bé es diu en el mateix informe, aquesta avaluació ha de servir per obtenir informació que permeti la presa de decisions que condueixin a una millora dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

Malauradament no disposam de més informació sobre el grau de compliment de l'objectiu previst en la normativa, que no és altre que al final del període

d'escolarització obligatòria els alumnes puguin utilitzar normalment i correctament la llengua catalana i la llengua castellana.

2. En matèria d'ensenyament i en allò que es refereix als territoris altres que aquells on són usades tradicionalment les llengües regionals o minoritàries, les parts es comprometen a autoritzar, fomentar o establir, si el nombre de parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, un ensenyament en o de la llengua regional o minoritària als estadis apropiats de l'ensenyament.

- i.) Fora de l'àrea lingüística dins l'Estat espanyol, no s'ha autoritzat, fomentat o establert un ensenyament en o de la llengua catalana a l'ensenyament reglat, malgrat que el nombre de catalanoparlants a determinades zones com Madrid ho justificaria. Així doncs, no es compleix el compromís adquirit mitjançant aquest punt de la Carta.

Per contra, el Ministeri d'Educació i Formació Professional impulsa el programa Acció Educativa Exterior, amb els objectius de difondre l'educació, la llengua i la cultura espanyoles més enllà de les fronteres. A la pràctica, tan sols ofereix ensenyament en llengua castellana. Són més de 5.000 els centres educatius d'arreu del món que cada any participen en aquest programa, que no inclou l'ensenyament de les llengües oficials de l'Estat diferents del castellà. L'Institut Cervantes ofereix esporàdicament qualche curs de català, però la formació dedicada a les llengües oficials diferents del castellà té un pes testimonial.

Hi ha diversos organismes que ofereixen cursos de català a l'Estat espanyol fora del domini lingüístic català, però no són iniciativa de les institucions de l'Estat. Un d'aquests és el Centre Cultural Blanquerna de Madrid, que pertany a la Generalitat de Catalunya. Un altre exemple és el Centre Català de Madrid, que és una iniciativa privada i rep subvencions públiques i privades. A més, també n'hi ha a la Casa de Catalunya de Sevilla, que és una iniciativa privada. A l'Espai Catalunya Topalekua de Sant Sebastià, al Casal Català de Tenerife i a altres espais similars també es fan cursos de català.

A més, a l'Escola Oficial d'Idiomes Jesús Maestro de Madrid també s'ofereix la possibilitat de cursar estudis oficials de català. Els alumnes es poden matricular a quatre nivells de llengua catalana en la modalitat presencial.

Cal esmentar que, segons dades del Ministeri d'Educació i Formació Professional, durant el curs 2018-2019 hi havia a l'Estat 449 escoles oficials d'idiomes. Tan sols 12 d'aquestes escoles oferien l'aprenentatge de llengües oficials diferents del castellà fora dels territoris amb doble oficialitat, fet que és indicatiu de la manca de promoció de la diversitat lingüística de l'Estat a través d'aquests centres públics.

Com ja s'ha indicat abans, també hi ha nou universitats de l'Estat que ofereixen estudis catalans.

ARTICLE 9. JUSTÍCIA

1. Les parts es comprometen, en allò que es refereix a les circumscripcions de les autoritats judicials en les quals resideix un nombre suficient de persones que usen les llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures especificades a continuació, segons la situació de cadascuna d'aquestes llengües i a condició que la utilització de les possibilitats ofertes pel present paràgraf no sigui considerada pel jutge com a obstaculitzadora de la bona administració de la justícia:

a) en els procediments penals:

I. a assegurar que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o

II. a garantir a l'acusat el dret d'expressar-se en la seva llengua regional o minoritària; i/o

III. a assegurar que els requeriments i les proves, escrites o orals, no siguin considerades inadmissibles per l'únic motiu que siguin formulades en una llengua regional o minoritària; i/o

IV. a expedir en aquestes llengües regionals o minoritàries, si hom ho demana, els actes vinculats a un procediment judicial, recurrent si cal a intèrprets i a traduccions que no impliquin costos addicionals per als interessats;

b) en els procediments civils:

I. a assegurar que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o

II. a permetre, quan una part en un litigi ha de comparèixer en persona davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense incórrer per això en despeses addicionals; i/o

III. a permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, recurrent, si cal, a intèrprets i a traduccions;

c) en els procediments davant els òrgans jurisdiccionals competents en matèria administrativa:

I. a preveure que els òrgans jurisdiccionals, a petició d'una de les parts, menin el procediment en les llengües regionals o minoritàries; i/o

II. a permetre, quan una part en un litigi ha de comparèixer en persona davant un tribunal, que s'expressi en la seva llengua regional o minoritària sense incórrer per això en despeses addicionals; i/o

III. a permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, per a la qual cosa recorreran, si cal, a intèrprets i a traduccions;

d) a adoptar mesures a fi que l'aplicació dels apartats I i III dels paràgrafs b i c precedents i l'ús, si s'escau, d'intèrprets i de traduccions no impliquin costos addicionals per als interessats.

2. Les parts es comprometen:

a) a no refusar la validesa dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'estat pel sol fet que siguin redactats en una llengua regional o minoritària;

3. Les parts es comprometen a posar a l'abast, en les llengües regionals o minoritàries, els textos legislatius nacionals més importants i aquells que concerneixen particularment els usuaris d'aquestes llengües, llevat que aquests textos no siguin ja disponibles altrament.

- i.) Tal com indica el mateix Comitè d'Experts en el seu informe d'avaluació de la implementació de les recomanacions d'acció immediata contingudes en el cinquè report d'avaluació referent a l'Estat espanyol (març de 2021), no s'ha produït cap progrés ni cap actuació legislativa que permeti complir el compromís assumit per l'Estat espanyol, mitjançant l'article 9, d'assegurar, a petició d'una de les parts, que els òrgans jurisdiccionals menin els procediments en les llengües regionals o minoritàries i de permetre que en els procediments esmentats s'hi usin aquestes llengües.

De fet, malgrat els drets reconeguts, les voluntats expressades i els recursos disponibles, la realitat és que actualment els ciutadans de les Illes Balears continuen tenint dificultats per exercir els seus drets lingüístics a l'àmbit de la justícia, fins i tot passivament a través de les comunicacions escrites rebudes.

Cal recordar les eines actualment disponibles que permetrien un ús adequat de les diferents llengües, com ara la plataforma de traducció automàtica PLATA de què disposa l'Administració general de l'Estat.

Tot i que no es disposa de dades concretes sobre l'ús real del català en les actuacions judicials a les Illes Balears, es calcula que tan sols al voltant d'un 2,3 % de les sentències es redacten en aquesta llengua. L'ús del català en actuacions orals, com vistes, judicis o compareixences, pot ser sensiblement superior, tot i que no deixa de ser molt minoritari. Del voltant d'un poc més d'un centenar d'òrgans judicials radicats a les Illes Balears, només tres operen normalment en català (un jutjat de primera instància ho fa habitualment, i la Sala Contenciosa del Tribunal Superior de Justícia i un jutjat contenciós administratiu, de manera parcial).¹⁷

¹⁷ Llabrés, Antoni. «L'Administració de justícia a les Illes Balears, també en català». Blog de la *Revista Llengua i Dret*, 30 de setembre de 2021.

Les memòries judicials anuals del període no incorporen un capítol específic sobre l'ús de les altres llengües oficials a l'Administració de justícia, tal com està previst en article 563 de la Llei orgànica del poder judicial.

En l'anàlisi corresponent al contingut de l'article 9 de la Carta no hem de perdre de vista el fet que el Govern de les Illes Balears no té ni tan sols transferides les competències de gestió del personal no judicial (de fet, és l'única comunitat autònoma amb llengua oficial diferent del castellà en què no s'han transferit aquestes competències). Això vol dir que l'Administració de justícia depèn exclusivament del Govern de l'Estat, a qui correspon, per tant, informar sobre el compliment dels compromisos adquirits amb aquest article.

També cal remarcar que, en segons quins aspectes, perquè la situació en aquest àmbit milloràs pel que fa als compromisos contrets pel Govern de l'Estat no faria falta ni tan sols una actuació decidida d'aquest a favor de la resta de llengües oficials, sinó simplement que es deixassin de posar impediments a l'ús d'aquestes llengües en l'àmbit de la justícia.

Finalment, s'ha de considerar l'especial importància que té que es compleixin els compromisos assumits amb aquest article pel fet que es tracta d'un àmbit en què el ciutadà es troba en una situació d'especial vulnerabilitat.

- ii.) L'àmbit de la justícia continua sent el més deficitari pel que fa a l'aplicació de la CELROM, malgrat que l'Estat espanyol va signar i ratificar el màxim compliment de la carta en aquest àmbit.

N'és una bona mostra el fet que diverses recomanacions dictades per Comitè de Ministres corresponents als diferents períodes de seguiment de compliment de la Carta fan referència a aquest àmbit.

Així, en la Recomanació RecChL(2005)3, sobre el Primer informe de compliment de la CELROM, s'indica a les autoritats espanyoles que prenguin les mesures jurídiques i pràctiques necessàries per assegurar l'aplicació dels compromisos continguts en l'article 9 de la Carta, i que assegurin en particular que un percentatge del personal que fa feina en aquest àmbit a les comunitats autònomes afectades per aquest article 9 tenguin un coneixement pràctic de les llengües pertinents.

La referència a la necessitat d'assegurar que un percentatge del personal que fa feina a l'àmbit de les comunitats autònomes a les quals afecta l'aplicació de l'article 9 tenguin un coneixement pràctic de les llengües pertinents també apareix a la següent Recomanació, la RecChL(2008)5, relativa al Segon informe de compliment de la Carta. En el mateix document es recomana que s'asseguri la presència de totes les llengües regionals o minoritàries en els serveis públics estatals.

En la Recomanació CM/RecChL(2012)6, relativa al Tercer informe de compliment de la CELROM, també es fa referència als compromisos assumits mitjançant l'article 9 amb les recomanacions següents a les autoritats estatals: que modifiquin el marc legal a fi de deixar clar que les autoritats judicials penals, civils i administratives menaran els procediments en una llengua cooficial a petició d'una de les parts, i que prenguin les mesures legals i pràctiques necessàries per assegurar que una proporció adequada del personal de l'àmbit judicial que fa feina a les comunitats autònomes afectades per l'article 9 tenguin un coneixement pràctic de les llengües pertinents.

Posteriorment, en la Recomanació CM/RecChL(2016)1, referent al Quart informe de compliment de la Carta, hi figuren novament, amb caràcter prioritari, les dues recomanacions referents a l'àmbit judicial indicades en el document anterior, a més de la de garantir la presència adequada de les llengües oficials diferents del castellà a l'Administració perifèrica de l'Estat.

Finalment, l'11 de desembre de 2019 el Comitè de Ministres va adoptar una sèrie de recomanacions d'acció immediata (Recomanació CM/RecChL(2019)7) amb referència al Cinquè informe de compliment de la Carta per part del Regne d'Espanya i, novament, una de les recomanacions feia referència a l'àmbit judicial, en el sentit de modificar la Llei orgànica del poder judicial per assegurar l'ús de les llengües anomenades regionals o minoritàries en els procediments judicials a petició d'una de les parts.

La resposta que va donar el Govern d'Espanya a aquesta recomanació mitjançant un report de juliol de 2020 es basa a interpretar que l'article 231 de la Llei orgànica del poder judicial (LOPJ) ja garanteix el dret dels ciutadans de triar la llengua emprada en els procediments judicials, malgrat que seguidament exposa que aquesta opció de tria té una limitació: no és possible en el cas que una de les parts s'hi oposi al·legant que desconeix la llengua; si això passa, s'entén que la llengua emprada en el procediment és el castellà, d'acord amb el punt 1 de l'article esmentat de la Llei.

És evident que l'opció de tria lingüística deixa d'existir des del moment en què resta condicionada al fet que totes les parts s'hi avenguin, i més si els casos de discrepància es resolen sempre a favor del castellà. En aquest punt, la LOPJ entra clarament en contradicció amb el que estableix l'article 9 de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries i suposa una trava legal que impedeix acomplir el compromís adquirit mitjançant la ratificació de la Carta.

L'Estat espanyol s'ha negat en diverses ocasions a modificar la Llei orgànica del poder judicial. S'hi va negar el 2014 i també el 2015, quan el Congrés dels Diputats va rebutjar prendre en consideració la Proposició de Llei del Parlament de Catalunya que pretenia garantir l'oficialitat del català en l'àmbit de la justícia a través de la modificació de la LOPJ, de la Llei per la qual es regula l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal i d'altres normes correlatives. La

proposta pretenia equiparar el tractament jurídic de les dues llengües oficials a cada comunitat autònoma, amb una nova redacció de l'article 231, ja esmentat, segons el qual actualment el castellà és la llengua pròpia de l'Administració de justícia.

De totes maneres, cal tenir present que l'ús de les llengües oficials diferents del castellà en els procediments judicials no quedaria garantit només per l'opció de tria lingüística —limitada— que s'estableix en l'article 231 de la LOPJ. És imprescindible que, perquè la tria pugui ser efectivament possible, aquestes llengües siguin un requisit per treballar als territoris on són oficials. En aquest sentit, la iniciativa esmentada abans proposava que la LOPJ exigís com a requisit el coneixement de les llengües oficials per part de jutges, magistrats, secretaris judicials i personal al servei de l'Administració de justícia que accedissin a places en territoris amb una llengua oficial pròpia diferent del castellà. També proposava equiparar la mesura a la provisió de places a les fiscalies.

Els jutges, els magistrats, els fiscals i els lletrats de l'Estat i personal funcionari de l'Estat estan obligats a saber castellà, però no català. El català, tal com estableixen la LOPJ i el Reglament 2/2011, de 28 d'abril, de la carrera judicial, només pot ser un mèrit que s'ha de tenir en compte, però no un requisit, i sempre es troba restringit als territoris on és llengua pròpia i oficial. En alguns casos, com el del personal funcionari al servei de l'Administració de justícia (article 483 de la Llei 6/1981), s'insisteix que el català en cap cas no pot ser eliminatori, sinó que és sempre opcional. El Reial decret 1451/2005, de 7 de desembre, sobre provisió de places del personal funcionari al servei de l'Administració de justícia, també restringeix a mèrit el coneixement del català, fins i tot on és llengua oficial, mentre que el castellà és un requisit arreu de l'Estat. Així mateix passa en el cos dels lletrats de l'Estat (Reial decret 1608/2005) o en el cos de metges forenses (Reial decret 296/1996). També per als fiscals el català només pot ser un mèrit i només allà on té caràcter oficial (Llei 50/1981, de 30 de desembre, de l'estatut orgànic del Ministeri Fiscal). En el Reial decret 634/2014, de 25 de juliol, de substitucions de la carrera fiscal, també s'insisteix en el caràcter restrictiu del mèrit, que només és vàlid on el català és reconegut oficialment. Les diverses disposicions estatals insisteixen en el caràcter obligatori del castellà i l'optatiu, com a màxim com a mèrit, del català en tot allò que depèn de l'Administració general de l'Estat, encara que la feina s'exerceixi on el català és llengua pròpia i oficial.

El fet que el català no sigui un requisit per al personal de l'àmbit de la justícia a les Illes Balears provoca entrebancs als ciutadans que opten per emprar el català en els procediments judicials, com, per exemple, la necessitat d'haver de recórrer a intèrprets —solució inaudita si tenim en compte que el català és llengua oficial a les Balears i l'única pròpia d'aquest territori—, retards en determinades tramitacions perquè se sol·licita la traducció de documents, etc.

Segons la informació disponible l'any 2021, la Gerència Territorial del Ministeri de Justícia a les Illes Balears, que gestiona els mitjans personals i materials i altres recursos, només disposa d'un servei de traducció compost per tres persones per al conjunt de llengües que puguin ser objecte de traducció (sense cap tipus de tracte diferenciat per a la llengua pròpia del territori). Aquest fet és especialment significatiu i important si tenim en compte que totes les traduccions han de passar obligatòriament per aquest servei de traducció i que aquesta circumstància provoca retards en la tramitació dels procediments judicials per als ciutadans que opten per exercir el seu dret de relacionar-se en català amb els òrgans de l'Administració de justícia a les Illes Balears, uns retards per motius lingüístics que no han de patir els ciutadans que s'hi relacionen en castellà.

L'ús del català en els procediments troba encara més impediments fora de l'àmbit territorial on el català és llengua pròpia i oficial, com per exemple en els òrgans judicials centrals de l'Estat espanyol, ja que en aquest cas els ciutadans deixen de tenir cap opció d'adreçar-se en català a les instàncies judicials radicades fora de l'àmbit lingüístic català, com el Tribunal Suprem, l'Audiència Nacional o el Tribunal Constitucional.

En aquest sentit, si bé en alguna resolució el Tribunal Suprem feia una interpretació àmplia de l'article 231 de la Llei orgànica del poder judicial en el sentit de no rebutjar documents en català per raó de l'idioma, el mateix Tribunal Suprem, en altres resolucions (per exemple, la STS 3960/2020, de 19 de novembre de 2020), i el Tribunal Constitucional en la Sentència 31/2010 recorden l'exclusivitat del castellà en totes les actuacions d'òrgans judicials centrals de l'Estat.

N'és un altre exemple la Sentència del Tribunal Suprem 459/2019, Sala Penal, de 14 d'octubre de 2019, en què s'anteposa el principi de publicitat —que realment s'hauria pogut atendre amb els mitjans tècnics existents avui dia— a la possibilitat de les parts d'emprar la llengua catalana en el procediment mitjançant l'opció de recórrer a un servei d'interpretació simultània, tal com preveu l'article 123 de la Llei d'enjudiciament criminal. Aquest article recull el contingut d'una directiva europea del 2010 sobre la qüestió que prioritza la interpretació simultània, més respectuosa amb el declarant. Amb relació a aquesta qüestió, Eva Pons i Agustí Pou¹⁸ exposen el següent:

D'entrada, la primera consideració que escau és que és ben lamentable que de tot l'ordenament d'un estat que el mateix TS defineix com a «plurilingüe» el referent normatiu per als mateixos ciutadans espanyols de llengua no castellana, en l'àmbit del procediment penal, sigui una aplicació analògica d'una norma, actualment més exigent arran de la Directiva europea, concebuda per als estrangers a qui s'ha de garantir una comprensió real del judici. I és una aplicació normativa ben estranya perquè els drets

¹⁸ Pons Parera, Eva, i Pou Pujolràs, Agustí. (2020). «Jurisprudència del Tribunal Suprem. Any 2019». *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 73, 248-273. <https://doi.org/10.2436/rld.i73.2020.3468>.

lingüístics dels mateixos nacionals haurien de merèixer una consideració diferent i específica respecte dels drets de comprensió mínima que tenen els acusats en un judici.

[...]

Amb això connectem amb el segon dels punts bàsics, que la cooficialitat del català està circumscrita territorialment. El TS assevera, taxatiu, que la seva seu s'ubica fora de l'àmbit territorial de l'oficialitat del català. I aporta els textos que hem esmentat per posar en relleu aquest límit en l'ús i els drets relatius al català. La qüestió, però, és que les defenses no demanen que el català sigui la llengua oficial del Tribunal perquè, raons jurídiques, que n'hi ha, a banda, la composició del Tribunal i de la Fiscalia, amb una capacitat lingüística en llengua catalana més que escassa, difícilment permetria fer un ús versemblantment oficial de la llengua catalana. En més d'una ocasió hem fet palesa en aquesta crònica la deficient articulació del plurilingüisme en l'àmbit de la justícia, però també hem ressenyat que la pràctica i la doctrina constants del TS consideren que en les actuacions judicials l'oficialitat no transcendeix el territori català. Aquesta, doncs, no és la qüestió principal. Per això, quan el TS raona que, amb la possibilitat d'interpretació consecutiva, s'atorga als processats el dret d'opció lingüística de l'article 33.1 de l'Estatut, fins i tot més enllà dels límits territorials que marquen el seu exercici, el Tribunal introdueix un argument fal·laç i contradictori. Fal·laç perquè el dret d'opció lingüística que l'Estatut estableix a l'article 33.1 i concreta al punt 2 del mateix article a l'àmbit, entre altres, de la justícia, poc té a veure amb el dret processal amb contingut lingüístic que de manera minvada reconeix el Tribunal als processats. Efectivament, el fet de permetre la declaració dels processats en català, amb traducció consecutiva, té a veure amb els drets mínims de defensa derivats de l'article 24 CE, que ja van ser reconeguts per als nacionals espanyols en l'STC 74/1987, de 25 de maig. És, doncs, un argument contradictori perquè el sistema instrumentat a fi que el tribunal conegui el contingut de les declaracions respon, a banda del desconeixement per part del tribunal de l'idioma del declarant, al fet que s'observa estrictament l'oficialitat del castellà en les actuacions del judici.

Per tant, adduir que l'oficialitat del català no regeix en el Tribunal Suprem és una raó que respon a una petició que pròpiament no s'ha formulat i distreu de ponderar realment el dret que es reclamava. Per això, quan el Tribunal recorda que una de les parts va demanar in extremis traslladar les sessions del TS a la comunitat autònoma de Catalunya (FJ 3.2.4), el Tribunal ho descarta amb pocs raonaments, però reconeixent que la petició està vinculada al dret a un procés just, no a la voluntat que l'oficialitat del català s'estengui a l'alt òrgan jurisdiccional: «Enlazar el derecho a un proceso justo con la celebración de las sesiones del juicio oral en las proximidades del territorio de una comunidad autónoma, supone alterar artificialmente el contenido de aquel derecho, tal y como ha sido delimitado por la jurisprudencia del Tribunal Constitucional, de esta Sala y del Tribunal Europeo de Derechos Humanos». No ens podem estar d'assenyalar, també, sense entrar en les qüestions de la competència del TS en l'enjudiciament del cas, que en aquest punt la sentència fa girar la desestimació de la sol·licitud entorn de la idea del dret a ser jutjat «en las proximidades del domicilio familiar», quan en realitat el que demanava la part no era la proximitat de l'enjudiciament, sinó l'articulació d'un sistema que respectés els drets lingüístics dels processats.

Pel que fa a la restricció de l'oficialitat del català al territori en què és oficial, les recomanacions d'acció immediata respecte del Cinquè informe del Govern de l'Estat sobre el compliment de la Carta no fan referència a cap tipus de restricció territorial. D'altra banda, és important remarcar que l'article de la Carta parla de «circumscripcions de les autoritats judicials en les quals resideix un nombre suficient de persones que usen les llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures especificades a continuació» i que, en

tot cas, les circumscripcions dels òrgans judicials centrals inclouen els territoris amb llengua oficial diferent del castellà.

Finalment, la Sentència també va rebutjar la possibilitat que tres testimonis que ho van demanar es poguessin expressar en català, de la mateixa manera que els testimonis no nacionals van intervenir en altres idiomes i això no va ser cap obstacle per al tribunal. Queda palès que aquesta forma d'actuar va en contra del compromís adquirit mitjançant aquest article de la Carta, segons el qual les parts es comprometen a assegurar que els requeriments i les proves, escrites o orals, no siguin considerades inadmissibles per l'únic motiu que siguin formulades en una llengua regional o minoritària (punt 1.a) i a permetre la producció de documents i de proves en les llengües regionals o minoritàries, recurrent, si cal, a intèrprets i a traduccions (punt 1, apartats b i c).

L'incompliment del compromís de no refusar la validesa dels actes jurídics establerts dins l'àmbit de l'Estat pel sol fet que siguin redactats en català es dona fins i tot dins el territori on el català és llengua pròpia. Així, s'han donat casos de negar que un text en català pugui tenir efectes al País Valencià, on el català rep el nom oficial de *valencià*, a pesar que tant la comunitat científica com els màxims òrgans jurisdiccionals han establert que es tracta de la mateixa llengua.

Quant al compromís de posar a l'abast els textos legislatius nacionals més importants i els que concerneixen particularment els usuaris de la llengua de referència, cal tenir en compte la regulació del Reial decret 489/1997, de 14 d'abril, sobre publicació de les lleis en les llengües cooficials de les comunitats autònomes. D'acord amb aquesta norma, els principals textos legislatius, això és, les lleis, els reials decrets i els reials decrets legislatius, s'han de publicar en castellà en el *Butlletí Oficial de l'Estat*. També es poden publicar en la resta de llengües oficials de l'Estat si així ho decideixen els òrgans competents de les respectives comunitats autònomes, que poden subscriure un conveni amb el Govern de l'Estat. Així doncs, és evident que el Govern espanyol, que va ratificar la Carta, no compleix el compromís recollit en aquest punt pel que fa als «textos legislatius nacionals més importants» i delega en les comunitats autònomes aquest compliment.

Durant anys, l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions de la Generalitat de Catalunya va publicar en el *Suplement en llengua catalana del BOE* les lleis i les normes amb rang de llei, a partir del conveni de col·laboració de 21 d'abril de 1998 entre l'Administració general de l'Estat i la Generalitat de Catalunya. El *Suplement en llengua catalana del BOE*, que no era la versió completa d'aquest butlletí, tenia el contingut següent:

- El sumari complet de la secció I, «Disposicions generals», del BOE.
- La traducció catalana de les lleis, els reials decrets llei, els reials decrets legislatius, les transposicions de les directives de la Unió Europea i els reglaments executius sotmesos a consulta del Consell d'Estat.
- En el cas de les altres disposicions de la secció I, l'enllaç al document publicat al BOE en castellà.

Des de maig de 2021, aquest suplement s'ha deixat d'editar, i l'Estat no respon a la realitat plurilingüe tampoc en una qüestió tan fàcilment assumible, especialment amb les tecnologies actuals, com és la traducció dels principals textos legals.

Aquesta situació suposa un clar retrocés pel que fa a l'accés a la normativa en llengua catalana i un perjudici molt greu per a l'ús del català en l'àmbit jurídic.

Tal com s'ha indicat, les competències en l'àmbit de la justícia, fins i tot les de gestió del personal, a les Illes Balears corresponen al Govern de l'Estat. No obstant això, des del Govern de les Illes Balears igualment s'han volgut impulsar actuacions per fomentar l'ús de la llengua catalana i garantir els drets lingüístics dels ciutadans en aquest àmbit, tenint en compte l'esperit del contingut de la Carta i dels informes del Consell d'Europa referents a aquesta qüestió i d'acord amb el que s'estableix en l'article 11 de la Llei de normalització lingüística a les Illes Balears.

Segons aquest article, dins l'àmbit territorial de la comunitat autònoma de les Illes Balears, tots els ciutadans tenen el dret de poder adreçar-se a l'Administració de justícia en la llengua oficial que considerin convenient d'usar, i no se'ls pot exigir cap classe de traducció. Aquest fet no pot representar retard en la tramitació de les seves pretensions. Pel que fa a la llengua, totes les actuacions, documents i escrits, realitzats o redactats en català, són totalment vàlids i eficaços davant els tribunals i els jutjats de les Illes Balears. En tot cas, els interessats tenen dret a ser assabentats en la llengua que elegeixin.

Les actuacions que s'han duit a terme en aquest àmbit formen part de la campanya «La justícia, també en català», que es va posar en marxa l'any 2021. Es tracta d'una campanya impulsada pel Govern de les Illes Balears, a través de la Direcció General de Política Lingüística, a la qual s'han adherit les principals institucions i entitats del món del dret i del foment de la llengua catalana a les Illes Balears: el Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears; la Gerència Territorial del Ministeri de Justícia; el Col·legi d'Advocats; el Col·legi de Procuradors; el Col·legi de Graduats Socials; el Col·legi Notarial; el Deganat dels Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles, i l'Obra Cultural Balear.

Els objectius de la campanya són facilitar i incentivar l'ús de la llengua catalana dins l'Administració de justícia i fomentar el coneixement i el respecte dels drets lingüístics dels ciutadans, i preveu una sèrie d'actuacions per aconseguir aquests objectius. Les actuacions que es van emprendre el 2021 van ser les següents:

- Elaboració d'un pla d'actuacions per a les institucions i les entitats implicades en la campanya. Les actuacions s'adrecen a tres col·lectius destinataris: l'Administració de justícia, els operadors jurídics i els ciutadans.
- Creació del web Justícia en Català (*justiciaencatala.illesbalears.cat*), pensat per facilitar l'accés dels treballadors d'aquest àmbit a les eines existents per donar resposta a les necessitats en matèria de llengua catalana que poden tenir en la seva activitat professional. Així, en un únic espai, a més de la informació relativa a la campanya, hi poden trobar informació sobre l'oferta que hi ha de cursos de llengua catalana, eines i material d'autoaprenentatge, recursos per aprendre llenguatge jurídic i administratiu, cercadors terminològics, models de documents de l'àmbit jurídic, reculls de normativa en català, etc.
- Reedició del *Vocabulari de dret*, editat el 2009 per la Universitat de Barcelona i la Universitat de València, com una forma d'acostar els professionals de l'àmbit de la justícia i del dret al llenguatge jurídic català, i distribució dels exemplars entre els membres de les diferents institucions i entitats de la campanya.
- Edició d'un díptic informatiu, adreçat específicament als treballadors de l'àmbit de la justícia, en què s'exposen els motius pels quals l'Administració de justícia ha de poder funcionar normalment en català i que remet al web Justícia en Català, a fi que els professionals d'aquest àmbit puguin accedir fàcilment als recursos que tenen a la seva disposició per poder fer la seva feina en aquesta llengua.
- Edició d'un cartell que es va distribuir per les dependències de l'Administració de justícia i dels col·legis oficials adherits a la campanya amb l'objectiu d'informar els treballadors de l'àmbit de la justícia i del dret, però també els ciutadans que acudeixen a aquestes dependències, del dret que tenen aquests d'emprar el català en les seves relacions amb l'Administració de justícia.

Les actuacions emmarcades en aquesta campanya han tingut continuïtat més enllà del període analitzat en aquest informe. Així, per posar només uns exemples, des de la Direcció General de Política Lingüística s'ha impulsat l'organització de cursos de llenguatge jurídic català oferts a través de l'Escola

Balear d'Administració Pública que han tingut com a destinataris els treballadors de l'Administració de justícia i el personal de l'Administració autonòmica i de la local amb funcions jurídiques. La Direcció General de Política Lingüística també ha organitzat, amb la col·laboració del Departament de Dret Públic de la Universitat de les Illes Balears, un curs de llenguatge jurídic català adreçat especialment als graduats en Dret i als alumnes dels estudis de Dret. Aquesta Direcció General també dona suport al projecte Compendium.cat, un portal de recursos de llenguatge jurídic català que té com a objectiu fomentar l'ús i la qualitat del llenguatge jurídic català, contribuir a pal·liar els problemes que té el panorama documental d'aquest llenguatge i visibilitzar molts dels recursos que actualment es troben dispersos en diferents webs institucionals. Totes aquestes actuacions tenen l'objectiu de facilitar la capacitació lingüística en català dels professionals de l'àmbit del dret com a via per garantir els drets lingüístics dels ciutadans. Finalment, també s'ha d'esmentar que s'ha posat en marxa un projecte pilot per promoure l'ús del català a un partit judicial de les Illes Balears.

- iii.) Com s'ha indicat en el punt anterior, segons l'informe d'avaluació del Comitè d'Experts sobre la implementació de les recomanacions d'acció immediata contingudes en el cinquè report d'avaluació referent a l'Estat espanyol, el Govern de l'Estat no ha duit a terme cap mesura per implementar les recomanacions referents a l'article 9. És més: el Comitè d'Experts considera que la postura de les autoritats espanyoles continua sent contrària a les obligacions especificades en l'article 9 i insisteix en la necessitat de dur a terme de forma immediata accions legislatives a fi de fer possible l'ús de llengües regionals o minoritàries en els procediments judicials a petició d'una de les parts, d'acord amb el que va ratificar el Govern d'Espanya.

ARTICLE 10. AUTORITATS ADMINISTRATIVES I SERVEIS PÚBLICS

1. En les circumscripcions de les autoritats administratives de l'estat en què resideix un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que segueixen i segons la situació de cada llengua, les parts es comprometen, en la mesura que això és raonablement possible:

a) I. a garantir que les autoritats administratives usin les llengües regionals o minoritàries;

b) a posar a l'abast de la població formularis i textos administratius d'ús freqüent en les llengües regionals o minoritàries, o en versions bilingües;

c) a permetre a les autoritats administratives la redacció de documents en una llengua regional o minoritària.

- i.) El Govern de l'Estat no ha implementat encara mesures legislatives amb la finalitat que el català sigui un requisit, ni tan sols per al personal de l'Administració general de l'Estat als territoris on aquesta llengua és oficial. El requisit de coneixement de la llengua catalana és indispensable per assegurar el dret dels ciutadans a emprar-la en les seves relacions amb aquesta Administració.

El desconeixement de la llengua pròpia i oficial del territori comporta situacions de discriminació, que han motivat en alguns casos queixes i denúncies públiques. Successives recomanacions dels comitès d'experts i de ministres fan referència a la conveniència que els funcionaris de l'Estat hagin d'acreditar un nivell de coneixement adequat i suficient del català, almenys pel que fa a una part del personal. Ni la legislació ni la pràctica estatals no compleixen aquestes recomanacions, de manera que es repeteix una forma d'actuar dels poders de l'Estat que també es dona en l'àmbit de la justícia, tal com ja s'ha indicat en la informació referent al compliment de l'article 9 de la Carta. El Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut bàsic de l'empleat públic, no ha fet cas de les recomanacions esmentades i no ha millorat les previsions en aquest sentit. Tampoc la Llei estatal 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, no ha implicat una millora de la regulació lingüística de l'Administració de l'Estat respecte de la normativa anterior, que era molt similar. L'ús del català a l'Administració de l'Estat és molt escàs, i les seves institucions centrals no admeten escrits en les llengües oficials territorials.

- ii.) Les institucions de l'Estat no assumeixen el seu plurilingüisme, malgrat que el Govern de l'Estat va ratificar tots els apartats d'aquest article. N'és un exemple el fet de no establir el coneixement de la llengua catalana com a requisit a cap convocatòria d'accés a la funció pública estatal, per la qual cosa no queda

garantit el dret dels ciutadans de les Illes Balears de poder usar la llengua catalana a l'Administració general de l'Estat.

També podem posar com a exemple l'article 15 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, segons el qual la llengua dels procediments administratius és el castellà. Els ciutadans poden dirigir-se en català als òrgans de l'Administració general de l'Estat amb seu al territori lingüístic, però en cas de discrepàncies la llengua del procediment serà la castellana. A més, els documents i expedients emesos per una administració autonòmica que han de tenir efecte fora del territori lingüístic català han de ser en castellà. En aquest sentit, la interpretació de català i valencià com a llengües diferents a què ja hem fet referència té unes conseqüències molt importants quant a l'ús oficial i administratiu de la llengua.

Les pàgines web estatals no ofereixen, en general, una versió completa en català. Aquesta mancança és especialment rellevant quan es tracta de tràmits adreçats a ciutadans, empreses o entitats. D'altra banda, també s'han observat deficiències en la qualitat de la llengua de les pàgines web que són en català i la distinció errònia i innecessària entre català i valencià com a llengües diferents, com ara al mateix web del Consell i l'Oficina de les Llengües Oficials.¹⁹

En aquest punt, volem fer referència a les dades recollides entre el 2018 i el 2021 per la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya, segons les quals els llocs web de 26 ministeris de l'Estat espanyol continuaven presentant els dèficits que ja s'havien indicat en informes anteriors. Així, si bé el 88,1 % dels webs oferien aparentment l'opció de triar el català en el menú de versions lingüístiques, aquestes versions en alguns casos no significaven una oferta lingüística real, ja que dirigien a pàgines en manteniment, en blanc o en castellà. De la resta, 5 webs no oferien la versió en català i 4 eren webs d'organismes que, en la majoria de casos, només oferien les versions en castellà i en anglès (Aena, UNED i CSIC). El Consell d'Estat només oferia la versió en castellà. Pel que fa als ministeris, el Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana no tenia opcions de llengua. A més, només el 21,4 % de webs amb versió en català es carregaven directament amb aquesta opció amb el navegador i l'ordinador configurats en català.

Aquest estudi també mostra que, pel que fa als webs dels 26 ministeris, el 50 % distingeixen entre la versió catalana i la valenciana en les opcions de tria de llengua, com si fossin llengües diferents.

En aquesta qüestió de les pàgines web de l'Administració general de l'Estat, cal reprendre l'acord adoptat el 2017 pel Consell de les Llengües Oficials de

¹⁹ <https://mpt.gob.es/politica-territorial/autonomica/Lenguas-cooficiales/Consejo-de-Lenguas-Cooficiales.html>.

completar i aconseguir la plena accessibilitat en les llengües oficials diferents del castellà, esmentat en l'apartat corresponent a l'article 7.1.c). Aquest compromís encara no s'ha fet realitat, malgrat ser una de les recomanacions d'acció immediata formulades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa l'11 de desembre de 2019.

Tot i l'acord adoptat i la recomanació d'acció immediata formulada pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 2019, en la sessió de l'any 2022 es va aprovar la Guia d'ús per a les unitats de les llengües, segons la qual les pàgines web dels ministeris i els organismes públics de l'Administració general de l'Estat només han de tenir traduïdes obligatòriament la pàgina d'inici i els documents i formularis que corresponguin a procediments administratius, mesura que redueix considerablement l'acord de plena accessibilitat adoptat el 2017. Aquesta disposició s'empara en la Guia de comunicació digital de l'Administració general de l'Estat, malgrat que aquesta recull el text següent:

L'Administració general de l'Estat s'ha d'encarregar de la traducció dels continguts de les seves pàgines web per facilitar i apropar els serveis prestats per l'Administració als ciutadans i empreses a les comunitats autònomes en què hi hagi llengua cooficial.

Com a criteri general, tots els continguts dels portals han de ser accessibles, a més d'en castellà, llengua espanyola oficial de l'Estat, als següents idiomes cooficials de les respectives comunitats autònomes d'Espanya: català, èuscar, galleg i valencià.

La Guia d'ús per a les unitats de les llengües, a més, estableix que no s'han de traduir els textos legals codificats o articulats. Aquest ús es basa en el Reial decret 489/1997, de 14 d'abril, sobre publicació de les lleis en les llengües cooficials de les comunitats autònomes. Cal tenir en compte que aquest Reial decret sí que preveu que aquests textos legals es puguin traduir a les altres llengües oficials. D'altra banda, hom pot qüestionar que s'apliqui a les pàgines web una previsió per al *Butlletí Oficial de l'Estat*.

D'acord amb aquesta norma, els principals textos legislatius, això és, les lleis, els reials decrets i els reials decrets legislatius, s'han de publicar en castellà en el *Butlletí Oficial de l'Estat*. També es poden publicar en la resta de llengües oficials de l'Estat si així ho decideixen els òrgans competents de les respectives comunitats autònomes

Sigui com sigui, és clar que la Guia de comunicació digital i la resta de disposicions sobre aquesta qüestió s'han d'ajustar als compromisos adquirits per l'Estat mitjançant la ratificació de la Carta, que actualment s'incomplixen.

També pel que fa a la qüestió de la disponibilitat lingüística de les pàgines web i de les eines electròniques de l'Administració general de l'Estat, cal dir que algunes plataformes estatals vinculades amb l'administració electrònica, com la Plataforma de Contractació i la Factura Electrònica, no preveuen l'ús de

les altres llengües oficials, la qual cosa no permet als ciutadans triar en quina llengua es volen relacionar amb l'Administració. Aquesta circumstància encara és més greu si tenim en compte que l'ús exclusiu del castellà en aquestes aplicacions i plataformes condiona també els usos lingüístics de les altres administracions que les empen, com les autonòmiques o les locals, la qual cosa suposa, en el cas de les Illes Balears, un retrocés en l'ús del català dins l'àmbit de les administracions públiques.

Un altre fet relacionat amb aquest àmbit que va suposar un retrocés en l'ús del català a les administracions públiques va ser la unificació del registre electrònic en una única seu, fet que implicava que qualsevol comunicació d'un ciutadà referent a algun assumpte relacionat amb l'Administració perifèrica de l'Estat era retornada si no estava escrita en castellà, ja que el receptor no era l'Administració perifèrica, sinó l'organisme central. D'aquesta manera, els avenços tecnològics no tan sols no es posaven al servei de les persones, sinó que suposaven un obstacle per als ciutadans i les administracions que empen el català.

iii.) Entre les recomanacions d'acció immediata adoptades pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa l'11 de desembre de 2019 hi figurava la recomanació de millorar l'ús de les llengües anomenades regionals o minoritàries en l'Administració de l'Estat a les comunitats autònomes. En el document del Comitè d'Experts d'avaluació de la implementació d'aquestes recomanacions d'acció immediata (març de 2021) s'hi fan una sèrie d'observacions en el sentit que l'opció d'usar les llengües oficials diferents del castellà en l'Administració de l'Estat no queda garantida:

- Les institucions de competència estatal ofereixen els seus serveis només parcialment en llengües regionals o minoritàries.
- Algunes pàgines principals dels webs d'aquestes institucions ofereixen informació bàsica en aquestes llengües, però la resta d'apartats només ofereixen informació en castellà.
- De manera semblant, els formularis a disposició dels ciutadans en molts de casos només estan redactats en castellà.
- Segons la informació proporcionada pels parlants, en molts de casos hi ha errades de traducció en les versions en llengües regionals o minoritàries.

Ja hem comentat més amunt com les mateixes recomanacions emanades del Consell de les Llengües Oficials a l'Administració general de l'Estat van en contra de la Carta i de la recomanació d'acció immediata adoptada pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa. De fet, la mateixa Guia d'ús per a les unitats

de les llengües, aprovat el Consell de les Llengües Oficials el 2022, reconeix que no compleix les obligacions assumides per l'Estat:

Les llengües cooficials a Espanya, segons la Constitució espanyola i els estatuts d'autonomia, són aquestes [català, valencià, gallec, èuscar i aranès], incloent-hi l'aranès. No obstant això, a la pràctica, s'entén que no pot abraçar el mateix nivell de traducció que la resta de les llengües. D'altra banda, s'ha de tenir en compte que la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries estableix unes obligacions (assumides per Espanya) més grans que la nostra legislació interna en matèria de llengües cooficials.

En resum: serà obligatòria la traducció a llengües cooficials d'aquells actes, documents, formularis de l'AGE en serveis perifèrics de comunitats autònomes amb llengües cooficials. I, en la mesura que sigui possible, s'haurà de traduir a totes les llengües cooficials en serveis centrals, en la mesura que es presta servei a qualsevol ciutadà del territori nacional (també els ubicats a comunitats amb llengües cooficials).

Tornant al document del Comitè d'Experts de març de 2021, esmentat abans, s'hi exposa que els esforços destinats per l'Institut Nacional d'Administracions Públiques a l'ensenyament de les llengües regionals o minoritàries als treballadors de l'Administració de l'Estat entre el 2017-2020 han tingut un èxit limitat.

El mateix Govern de l'Estat admetia en el seu report de juliol de 2020 que el projecte per millorar i impulsar l'ensenyament de les llengües oficials diferents del castellà a través d'una plataforma en línia desenvolupada per l'Institut Nacional d'Administració Pública (INAP) i oferta a través de la Universitat Nacional d'Educació a Distància no va donar els resultats que s'esperaven, sobretot pel que fa al percentatge d'alumnes que van completar els cursos. Davant aquests resultats es van plantejar millorar la plataforma mitjançant dues vies: amb la col·laboració de les comunitats autònomes, que els poden proporcionar continguts per a la plataforma, i seleccionant els tutors d'acord amb els requeriments de l'INAP i de les institucions competents de les comunitats autònomes.

En aquest punt, és pertinent recordar els 474,1 milions d'euros que el Govern espanyol preveu destinar a l'aprenentatge de l'espanyol a través del PERTE «Nova economia de la llengua» i que no hi hagi cap actuació vinculada a l'aprenentatge de les altres llengües de l'Estat, ni tan sols la formació de treballadors públics. D'altra banda, és important destacar l'enfocament erroni de què parteix el Govern de l'Estat en la qüestió de la capaciació en les llengües oficials diferents del castellà: no té sentit promoure les actuacions esmentades abans si no s'assumeix que l'única forma de garantir que els ciutadans poden emprar el català davant l'Administració general de l'Estat és establint que aquesta llengua sigui un requisit, no un mèrit o una voluntat de millora professional dels empleats públics. A part d'establir que el català sigui un requisit, també cal fixar quin nivell dels establerts en el Marc europeu comú de referència per a les llengües és l'apropiat per a cada lloc de feina.

2. Pel que fa a les autoritats locals i regionals en els territoris de les quals resideix un nombre de parlants de llengües regionals o minoritàries que justifiqui les mesures que segueixen, les parts es comprometen a permetre i/o fomentar:

a) l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de l'administració regional o local;

b) la possibilitat per als parlants de llengües regionals o minoritàries de presentar sol·licituds orals o escrites en aquestes llengües;

c) la publicació per les col·lectivitats regionals dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;

d) la publicació per les col·lectivitats locals dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries;

e) l'ús per les col·lectivitats regionals de llengües regionals o minoritàries en els debats de llurs assemblees, sense excloure, tanmateix, l'ús de la llengua o de les llengües oficials de l'estat;

f) l'ús per les col·lectivitats locals de llengües regionals o minoritàries en els debats de llurs assemblees, sense excloure, tanmateix, l'ús de la llengua o de les llengües oficials de l'estat;

i.) L'Administració autonòmica i les administracions locals (ajuntaments i consells insulars) de les Illes Balears han continuat donant compliment, en el període analitzat, a l'article 10.2 de la Carta en l'àmbit de les seves competències.

Pel que fa al requisit de coneixement de la llengua catalana per accedir a la funció pública, cal tenir present que el 2016 es va recuperar mitjançant la Llei 4/2016, de 6 d'abril, de mesures de capacitació lingüística per a la recuperació de l'ús de català en l'àmbit de la funció pública. Aquesta Llei materialitzà l'operació de recuperar la lletra i l'esperit dels articles de la Llei de funció pública que s'havien vist afectats per la Llei 9/2012, i assegurar l'adequada capacitació lingüística dels empleats públics autonòmics per garantir, de manera efectiva, el dret dels ciutadans a emprar la llengua oficial de la seva preferència en llurs relacions amb l'organització administrativa.

Les previsions contingudes en la Llei 4/2016 quant als processos selectius d'accés i de mobilitat del personal funcionari al servei de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears s'han regulat mitjançant el Decret 11/2017, de 24 de març, d'exigència del coneixement de la llengua catalana en els procediments selectius d'accés a la funció pública i per ocupar

llocs de treball de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

En el cas del personal funcionari de l'Administració local amb habilitació de caràcter nacional, l'exigència del coneixement de la llengua catalana s'ha regulat mitjançant el Decret 2/2017, de 13 de gener, d'exigència del coneixement de la llengua catalana en els procediments de provisió de llocs de treball de les entitats locals de les Illes Balears reservats a personal funcionari de l'Administració local amb habilitació de caràcter nacional.

Pel que fa al personal sanitari, amb el Decret 8/2018, 23 de març, es va regular la capacitat lingüística del personal estatutari del Servei de Salut de les Illes Balears. Aquest Decret s'ha vist afectat per la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears 14/2020, de 16 de gener, i per la STSJIB 15/2020, de 16 de gener, que l'ha declarat nul, i que ha guanyat fermesa d'acord amb la Providència del Tribunal Suprem de dia 14 d'octubre de 2021. La nul·litat del Decret 8/2018 comporta que, fins que no es desenvolupi reglamentàriament l'exigència de la competència lingüística del personal estatutari i laboral del Servei de Salut de les Illes Balears, se'ls ha d'aplicar la Llei 4/2016, en els termes prevists en la disposició transitòria segona.

Igualment, s'ha de destacar l'aprovació, durant aquest període, del Decret 49/2018, de 21 de desembre, sobre l'ús de les llengües oficials en l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Aquest Decret té com a finalitat desplegar l'ordenació legal de l'ús de les llengües oficials a l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, completada fins a l'any 2012 pel Decret 100/1990, de 29 de novembre. Respon, així, a la necessitat de disposar d'un marc reglamentari adequat que permeti assegurar un nivell de normalitat més gran en l'ús de la llengua pròpia de les Illes Balears i, alhora, garantir eficaçment els drets lingüístics dels ciutadans.

Tal com s'indica en el preàmbul del Decret, el plantejament normatiu que s'hi exposa és concordant amb els principis i preceptes de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries. En concret, pretén donar resposta als compromisos de garantir que la política, la legislació i la pràctica es fonamentin en la facilitació i l'impuls de l'ús oral i escrit de les llengües regionals o minoritàries en la vida pública (article 7.1), fixar les bases perquè l'administració territorial amb llengües regionals o minoritàries pugui prendre les mesures oportunes per fomentar-les i garantir-ne l'ús i, a més, assegurar que els parlants d'aquestes llengües tinguin garantit el dret d'usar-les en qualsevol servei públic (article 10).

L'objecte d'aquest Decret és regular els usos institucionals i administratius de la llengua catalana i de la castellana en l'àmbit en què és d'aplicació d'acord amb els principis següents:

- a) Foment i normalització de l'ús de la llengua catalana.
- b) Garantia del dret d'opció lingüística i, en general, dels drets lingüístics dels ciutadans.
- c) Interdicció de la discriminació per raó de llengua.
- d) Garantia de la utilització d'un model lingüístic de qualitat.

El principi en què es basa la regulació continguda en el Decret és que el català, com a llengua pròpia de les Illes Balears, ho és també de l'Administració de la Comunitat Autònoma i, com a tal, és la llengua d'ús normal i general en les seves actuacions, sens perjudici dels usos previstos per al castellà.

El Decret és d'aplicació en l'àmbit del Govern de les Illes Balears i de l'Administració de la Comunitat Autònoma, com també de les entitats regulades en la Llei 7/2010, de 21 de juliol, del sector públic instrumental. Així mateix, determinats articles del Decret són aplicables, sens perjudici de l'autonomia d'organització de cada ens i sempre que no entrin en contradicció amb la seva reglamentació específica:

- a) Als consells insulars.
- b) A les entitats que integren l'Administració local de les Illes Balears.
- c) A les entitats instrumentals que depenen de les administracions esmentades en les lletres anteriors.
- d) A les corporacions de dret públic de les Illes Balears.
- e) Als concessionaris de serveis públics de competència de les administracions de les Illes Balears.

La realitat és que moltes d'aquestes entitats disposen de reglaments d'usos lingüístics que van en la mateixa línia de considerar el català com a llengua d'ús normal i general en les seves actuacions i de garantir els drets lingüístics dels ciutadans. És el cas dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i de molts ajuntaments de les Illes Balears. En l'apartat d'aquest informe referent a les novetats en el marc normatiu vigent hi figuren els reglaments d'usos lingüístics que s'han aprovat o modificat dins el període analitzat.

Una de les vies per fer efectius els objectius fixats en el Decret 49/2018 és la presència d'assessors lingüístics a les conselleries del Govern de les Illes Balears i també en alguns organismes autònoms. Aquests tècnics s'ocupen de corregir i traduir, si escau, tot tipus de textos i fan feina per garantir l'ús de la llengua catalana i la qualitat lingüística tant en l'àmbit de la documentació juridicoadministrativa com en el d'altres tipus de comunicacions: llocs web, comunicats de premsa, retolació, apunts a les xarxes socials (Facebook, Twitter...), etc.

La Universitat de les Illes Balears, els consells insulars i els ajuntaments d'Alaior, Alcúdia, Artà, Calvià, Capdepera, Ciutadella, Eivissa, Felanitx, Ferreries, Inca, Llucmajor, Manacor, Maó, es Mercadal, Palma, sa Pobla, Pollença, Sant Antoni de Portmany, Sant Lluís, Sant Josep de sa Talaia i Santanyí també disposen de serveis dotats d'assessors lingüístics que duen a terme les funcions especificades en el paràgraf anterior.

D'altra banda, es continua donant compliment, mitjançant la normativa autonòmica i local, a la possibilitat per als parlants de llengües regionals o minoritàries de presentar sol·licituds orals o escrites en aquestes llengües davant les autoritats regionals o locals. Així, d'acord amb la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears, el dret de conèixer i usar la llengua catalana com a llengua pròpia de les Illes Balears implica poder adreçar-se en català, oralment o per escrit, a l'Administració i als organismes públics. El Decret 49/2018, esmentat abans, i els reglaments d'usos lingüístics aprovats per les diferents administracions preveuen que la llengua catalana és la seva llengua d'ús normal, també amb les relacions amb els ciutadans. Per tant, queda garantit el dret dels ciutadans d'adreçar sol·licituds en aquesta llengua a les autoritats regionals o locals, a part del dret que tenen els ciutadans de poder-s'hi relacionar també en castellà, si volen.

Pel que fa a la publicació per les col·lectivitats regionals i locals dels seus textos oficials igualment en les llengües regionals o minoritàries, cal dir que la mateixa Llei de normalització lingüística preveu, en l'article 7, que les lleis aprovades pel Parlament de les Illes Balears, els decrets legislatius, les disposicions normatives i les resolucions oficials de les administracions públiques de les Illes s'han de publicar en llengua catalana i en llengua castellana en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, tal com efectivament es fa.²⁰

Finalment, el caràcter de llengua pròpia i oficial que té el català a les Illes Balears implica que també ho sigui —d'acord amb la Llei de normalització lingüística de les Illes Balears— del Govern autònom, del Parlament i dels consells insulars i, en general, de l'Administració pública, de l'Administració local i de les corporacions i institucions públiques dependents de la comunitat autònoma i, per tant, que sigui la llengua d'ús normal en les assemblees d'aquests organismes i institucions, d'acord amb els corresponents reglaments d'usos lingüístics.

g) l'ús o l'adopció, si escau conjuntament amb la denominació en la llengua o les llengües oficials, de les formes tradicionals i correctes de la toponímia en les llengües regionals o minoritàries.

- i.) D'acord amb l'article 14 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, els topònims de les Illes Balears tenen com a

²⁰ <https://www.caib.es/boib/>.

única forma oficial la catalana. Aquest article s'ha desplegat amb diversos decrets que fixen les formes oficials dels topònims de les Illes Balears.

Segons el mateix article, correspon al Govern de les Illes Balears o als consells insulars, amb l'assessorament de la Universitat de les Illes Balears, determinar els noms oficials dels municipis, territoris, nuclis de població, vies de comunicació interurbanes en general i topònims de la comunitat autònoma.

Les funcions consultives i d'assessorament que l'Estatut d'autonomia i la Llei de normalització lingüística atorguen a la Universitat de les Illes Balears les exerceix la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic, òrgan delegat del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General d'aquesta Universitat, la qual ha d'actuar de manera coordinada amb la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. En l'àmbit específic de la toponímia, la Comissió actua de forma coordinada amb el Gabinet d'Onomàstica, adscrit a aquesta Universitat i finançat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. El Gabinet d'Onomàstica es va crear com a servei i suport per a la docència, la recerca i el desenvolupament en el camp de l'onomàstica (toponímia i antroponímia) i de les tecnologies associades que es desenvolupen a la Universitat, i a compleix la finalitat de difondre els noms de lloc i de persona normalitzats a través de consultes, publicacions, activitats de recerca i cursos de formació en aquest camp, com ara seminaris i jornades.

També cal esmentar la Comissió de Toponímia de les Illes Balears com a òrgan que impulsa l'aplec i l'estudi de la toponímia de les Illes Balears i la seva retolació, i, en general, la seva representació georeferenciada, tot fixant-ne els criteris corresponents i elaborant els nomenclàtors georeferenciats que estimi necessaris. Aquesta Comissió està adscrita a la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. En formen part representants del Govern de les Illes Balears, de la Universitat de les Illes Balears, de les administracions locals i experts en matèria de toponímia o producció cartogràfica.

3. Pel que fa als serveis públics garantits per les autoritats administratives o per qui actuï pel seu compte, les parts es comprometen, en els territoris en què les llengües regionals o minoritàries són usades, segons la situació de cada llengua i en la mesura que això sigui raonablement possible:

a) a garantir que les llengües regionals o minoritàries siguin usades amb motiu de la prestació del servei; o

b) a permetre als parlants de llengües regionals o minoritàries de formular una petició i a rebre'n una resposta en aquestes llengües;

i.) L'Administració perifèrica de l'Estat no garanteix l'ús del català en tots els serveis. En apartats anteriors ja hem donat informació referent a les mancances en la disponibilitat en llengua catalana de pàgines web i formularis i als impediments que troben els ciutadans per relacionar-se en català amb l'Administració general de l'Estat i altres organismes estatals. També hem indicat les dades de què disposam referents a la formació de llengua catalana destinada al seu personal.

L'Administració autonòmica i les administracions locals (ajuntaments i consells insulars) de les Illes Balears han continuat donant compliment, en el període analitzat, a l'article 10.3 de la Carta en l'àmbit de les seves competències, d'acord amb la normativa que han aprovat (Decret 49/2018 i reglaments d'usos lingüístics de consells insulars i ajuntaments).

4. Per tal de posar en pràctica les disposicions dels paràgrafs 1, 2 i 3 que han acceptat, les parts es comprometen a adoptar una o diverses de les mesures següents:

a) la traducció o la interpretació eventualment sol·licitades;

b) la selecció i, si s'escau, la formació dels funcionaris i altres empleats públics en nombre suficient;

c) la satisfacció, en la mesura que sigui possible, de les peticions dels empleats públics que coneguin una llengua regional o minoritària de ser assignats al territori en què aquesta llengua és usada.

i.) Ja hem comentat més amunt la manca o l'escassetat de mecanismes adoptats per l'Estat, tant pel que fa a la traducció com a la formació dels treballadors públics, per garantir els drets dels ciutadans a emprar la llengua catalana. Desconeixem si ha adoptat cap mesura per donar compliment a la previsió de la lletra c).

Pel que fa a les administracions autonòmica i locals, el fet que el català sigui la llengua d'ús normal en l'Administració autonòmica i les administracions locals

de les Illes Balears fa innecessària la previsió de traduccions a aquesta llengua en aquestes administracions. Igualment, ens remetem a la informació que hem proporcionat referent a l'exigència de coneixements de català per al personal de l'Administració autonòmica i les administracions locals de les Illes Balears i la formació de llengua catalana oferta.

- ii.) El relator especial de l'ONU sobre qüestions de les minories, Fernand de Varennes, en l'informe²¹ de la visita que va fer a l'Estat espanyol el gener de 2019 va fer referència a les greus deficiències detectades en els serveis públics dependents del Govern de l'Estat, en els quals hi ha personal que no està capacitat per atendre els ciutadans en les llengües oficials diferents del castellà:

One concern encountered on a number of occasions in meetings with civil society organisations and others from the Balears, Basque Country, Catalonia, Galicia and Valencia was the feeling, particularly in the areas of education, law-enforcement, and the judiciary in some communities, that there was a disconnect between the claimed status of co-official languages and the extent of their actual use and of implementation of legislation. For example, it was pointed out that judges and law-enforcement officials such as the national police are not subjected to any requirement of knowledge of a co-official language even when based in an Autonomous community. It has been suggested that this leads to a significant number of grievances and frustration in some Autonomous communities, and to unfortunate misunderstandings and even denial or discrimination in access to public services.

La manca de requisits de coneixements lingüístics del personal d'aquests serveis afecta de diverses maneres els drets lingüístics dels ciutadans, uns drets respecte dels quals, s'ha de dir, tampoc sol tenir coneixement aquest personal. Tot això fa que, a part de la incapacitat d'atendre els ciutadans en la llengua oficial que aquests hagin triat, es produeixin conflictes derivats de condicionar la prestació del servei al fet que l'usuari s'expressi en castellà.

Són especialment greus els casos relacionats amb agents dels cossos i forces de seguretat de l'Estat que han obligat alguns ciutadans a adreçar-s'hi en castellà i a renunciar, així, al seu dret a emprar el català. Alguns dels casos registrats per l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics entre el desembre de 2020 i el desembre de 2021 deixen constància d'aquest fet.

²¹ Statement of the United Nations Special Rapporteur on minority issues, Fernand de Varennes, on the conclusion of his official visit to Spain, 14-25 January 2019.
<https://www.ohchr.org/en/statements/2019/01/statement-united-nations-special-rapporteur-minority-issues-fernand-de-varennes>.

5. Les parts es comprometen a permetre, a petició dels interessats, l'ús o l'adopció de patronímics en les llengües regionals o minoritàries.

- i.) El Registre Civil permet la inscripció amb noms en català i adaptar la grafia dels llinatges a la normativa ortogràfica catalana.

ARTICLE 11. MITJANS DE COMUNICACIÓ

- i.) L'àmbit dels mitjans de comunicació, i especialment del sector audiovisual, és clau en el manteniment de la llengua pròpia del territori.

Així es recull a la Llei 5/2013, d'1 d'octubre, audiovisual de les Illes Balears, que reconeix a l'activitat audiovisual el caràcter de sector estratègic a les Illes Balears «per la seva importància social i econòmica, i com a instrument per a la promoció turística, a més de mitjà per a la promoció i la divulgació de la cultura, la història i la llengua pròpies».

Així mateix, el Pla General de Normalització Lingüística de les Illes Balears (aprovat pel Consell Social de la Llengua Catalana el 2009), en els objectius de l'àrea 3, dedicats als mitjans de comunicació i noves tecnologies, fixa que s'ha de «garantir que els ciutadans de les Illes Balears disposin d'una oferta àmplia de mitjans de comunicació en llengua catalana».

Aquests objectius també es recullen en el Pla d'Actuacions en Matèria de Política Lingüística per al Quinquenni 2016-2021 (aprovat pel Ple del Consell Social de la Llengua Catalana), en el qual s'especifica que «qualsevol persona resident a les Illes Balears té el dret d'accedir sense dificultats, i de manera àmplia, a uns mitjans de comunicació —escrits i audiovisuals— en llengua catalana, tant públics com privats i tant de caràcter especialitzat com generalista».

Ara bé, en analitzar la presència del català en el conjunt de l'oferta del sector audiovisual, es constata que és aquest un dels àmbits que més reflecteix la desigualtat entre les dues llengües oficials, en tots els casos en perjudici del català.

El sector de la comunicació actualment és molt ampli i abraça múltiples presentacions, més enllà de la premsa, la ràdio i la televisió tradicionals: premsa digital, podcasts, la televisió (en obert i per TDT), plataformes de reproducció en continu (*streaming*), vídeo a la carta... La irrupció de les formes de comunicació digital ha revolucionat l'oferta informativa i audiovisual. Aquesta digitalització i la consegüent globalització han contribuït a la marginació de les llengües que no són dominants a les xarxes de comunicació. La desproporció lingüística creixent ha de ser equilibrada per unes polítiques públiques de suport i estímul a la producció, la distribució, l'exhibició i el consum de productes audiovisuals en llengua catalana a les Balears i s'han d'afavorir la creació i l'enfortiment d'una oferta comuna a tot el territori lingüístic català.

L'any 2018, i fruit de la consciència de la importància del sector, el Ple del Consell Social de la Llengua Catalana va crear la Ponència sobre el Sector Audiovisual, amb l'encàrrec de fer una anàlisi del sector audiovisual amb la

finalitat de cercar vies d'actuació per garantir els drets lingüístics dels ciutadans de les Illes Balears com a consumidors de productes audiovisuals en català. La Ponència va elaborar una sèrie de propostes d'actuació, que el Ple del Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar el desembre de 2020. Entre aquestes propostes d'actuació hi ha les següents:

- Incrementar la dotació pressupostària que s'assigna als mitjans de comunicació de titularitat pública.
- Propiciar la coproducció i l'intercanvi de material entre els territoris de parla catalana, i garantir la reciprocitat de les emissions territorials de ràdio i televisió entre aquests mateixos territoris.
- Promoure un acord amb l'Ens Públic Radiotelevisió Espanyola perquè la programació de continguts estrangers estigui doblada o subtitulada en català.
- Promoure acords perquè la producció aliena que emeten les televisions, tant públiques com privades, es pugui rebre doblada o subtitulada en català.
- Promocionar plataformes que tinguin una versió amb interfície i continguts 100 % en català, o donar-hi suport.

El febrer de 2021 el Parlament de les Illes Balears, a través d'una proposició no de llei, va instar el Govern espanyol i la direcció de l'ens RTVE a incrementar la programació en català de TVE a les Balears, a permetre que la nova programació en català per a Catalunya es pogués veure a les Illes i a aprovar la reciprocitat de tots els canals públics —estatal i autonòmics— de televisions en català.

1. Les parts es comprometen, per als parlants de les llengües regionals o minoritàries, en els territoris on aquestes llengües són usades, segons la situació de cada llengua, en la mesura que les autoritats públiques tenen, de manera directa o indirecta, una competència, unes atribucions o un paper en aquest àmbit, respectant els principis d'independència i d'autonomia dels mitjans:

a) en la mesura que la ràdio i la televisió tenen una missió de servei públic:

I. a garantir la creació d'almenys una emissora de ràdio i una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries;

b) I. a fomentar i/o facilitar la creació d'almenys una emissora de ràdio en les llengües regionals o minoritàries;

c) I. a fomentar i/o facilitar la creació d'almenys una cadena de televisió en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) En general, es pot dir que l'Estat no usa els mitjans de comunicació de què disposa per promoure la seva pluralitat lingüística. No hi ha cap mitjà de comunicació públic de titularitat estatal que tengui el català com a llengua vehicular, ni al conjunt de l'Estat ni al territori de les Illes Balears. Tampoc aplica polítiques de foment (per exemple, a través de la convocatòria de subvencions) per a ràdios i televisions en llengua catalana.

Les cadenes de televisió i les emissores de ràdio públiques en català a les Illes Balears són d'àmbit autonòmic o local. El Govern de les Illes Balears disposa d'una línia de subvencions per a mitjans de comunicació (incloses les ràdios i les televisions) en català.

- ii.) La cadena pública de radiodifusió espanyola, Ràdio Nacional d'Espanya, no té emissions en català d'abast general per a tot l'Estat. La desconexió territorial en català a les Illes Balears de la ràdio pública de l'Estat es limita a franges informatives de 15 minuts.

Tampoc les cadenes públiques de Televisió Espanyola no tenen emissions en català d'abast general per a tot l'Estat. La desconexió territorial en català a les Illes Balears de la televisió pública de l'Estat es limita a dues edicions diàries del programa *Informatiu balear*, de 15 minuts. Amb els anys, s'ha anat reduint el nombre de programes i la durada en les desconexions territorials de RTVE a les Illes Balears.

A més de no disposar de mitjans públics estatals en català, siguin de l'abast territorial que siguin, és significatiu remarcar que es detecta un increment de la publicitat institucional estatal en castellà als mitjans de comunicació en català. Amb aquesta tendència d'ús l'Estat contribueix a la minorització de la presència de la llengua anomenada regional o minoritària als mitjans de comunicació.

Pel que fa als mitjans autonòmics, el Govern de les Illes Balears, a través de l'Ens Públic de Radiotelevisió de les Illes Balears, dona compliment a la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les Illes Balears, que estableix, en l'article 28, que el català ha de ser la llengua usual en emissores de ràdio i de televisió i en altres mitjans de comunicació social de titularitat de l'Administració Autònoma o sotmesos a la seva gestió. En concret, es disposa d'IB3 Ràdio i d'IB3 Televisió, en què tota la programació es fa amb el català com a llengua vehicular. Pel que fa a IB3 Televisió, les sèries i pel·lícules s'ofereixen en català, i hi ha l'opció de canviar l'àudio a castellà i a la llengua de la versió original.

El 2021 es va formalitzar un protocol general d'actuació entre la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura (a través de la Direcció General de Política Lingüística), la Universitat de les Illes Balears i l'Ens Públic Radiotelevisió de les Illes Balears en matèria de foment de la llengua catalana als mitjans de comunicació públics.

Quant a la televisió, a més d'IB3 Televisió, hi ha Canal 4 TV i Televisió d'Eivissa i Formentera, que emeten programació també en castellà.

Pel que fa a la ràdio, podem parlar que a les Balears hi ha vuit emissores municipals de ràdio. D'àmbit més ampli, actualment hi ha dues ràdios públiques en català (IB3 Ràdio i Ràdio Illa Formentera) i dues de privades (Ona Mediterrània i Formentera Ràdio). És oportú recordar el tancament d'algunes emissores en català, com Som Ràdio i Ona Mallorca, en els darrers anys.

És important remarcar la col·laboració que s'ha produït durant el període analitzat entre els diferents ens autonòmics de televisió (TV3, À Punt i IB3) per incrementar l'oferta de productes audiovisuals en català. Així, són freqüents les coproduccions i fins i tot s'ha creat la plataforma Bon Dia. L'espai Bon Dia (<https://ib3.org/directe?c=bondia>) permet l'accés a continguts audiovisuals dels territoris de parla catalana. Aquesta plataforma mostra una gran oferta de mitjans audiovisuals i permet accedir a continguts a la xarxa de diferents mitjans de les Illes Balears, el País Valencià, la Franja de Ponent, la Catalunya Nord, Andorra, l'Alguer i Catalunya. Bon Dia recull mitjans en català i de qualitat que publiquen regularment continguts de vídeo o d'àudio. Segons les darreres dades disponibles, 14.000 usuaris únics hi accediren durant el 2020.

La Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears convoca anualment una línia de subvencions per a mitjans de comunicació en català. L'objecte d'aquesta convocatòria és donar suport als mitjans de comunicació en llengua catalana a les Illes Balears, amb la finalitat de contribuir a consolidar l'espai de comunicació que s'expressa en aquesta llengua, emmarcats en els projectes següents: premsa diària, premsa local, publicacions de temàtica especialitzada, ràdios i televisions. Igualment hi ha una línia per habilitar l'edició en català de premsa diària existent en castellà. La dotació el 2021 d'aquesta convocatòria va ser de 635.000 euros, i se'n van beneficiar 42 mitjans: 2 de televisió (Canal 4 TV i Televisió d'Eivissa i Formentera), 5 de ràdio (Canal 4 Ràdio, Alcúdia Ràdio, Ràdio Ona Mediterrània, Formentera Ràdio i Ràdio Illa) i la resta de premsa escrita.

Línia	2021		
	Sol·licituds	Beneficiaris	Import adjudicat
A. Premsa diària	4	2	234.887,44 €
B. Habilitació premsa diària	0	0	-
C. Premsa local	26	25	174.743,15 €
D. Premsa especialitzada	9	8	30.336,47 €
E. Televisió	2	2	111.032,82 €
F. Ràdio	6	5	84.000,12 €
<i>Total</i>	47	42	635.000,00 €

Cal tenir en compte que l'augment, en les darreres dècades, de canals de televisió privats d'abast estatal ha suposat un augment de canals monolingües en castellà, per la qual cosa l'oferta de canals en català és clarament minoritària. La normativa que regula els canals de televisió privats d'Espanya no fa cap menció sobre la diversitat lingüística d'Espanya ni preveu cap mesura que fomenti les llengües oficials diferents del castellà.

L'any 2020 a les Illes Balears es veien 33 canals oficials de televisió, dels quals només 4 eren íntegrament en català (IB3, TV3cat, C33 i 324) i un en català i castellà (Canal 4).²²

d) a fomentar i/o facilitar la producció i la difusió d'obres àudio i audiovisuals en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) En analitzar la presència del català en el conjunt de l'oferta del sector audiovisual, clau per al manteniment d'una llengua, es constata que és un dels àmbits que més reflecteix la desigualtat entre les dues llengües oficials, en tots els casos en perjudici del català.

Els darrers anys, l'oferta i els costums de consum audiovisual han canviat moltíssim amb l'aparició de múltiples plataformes de vídeo sota demanda, les quals a Espanya es presenten en castellà i han deixat en un percentatge molt menor encara l'oferta audiovisual en català.

El 83,1 % de la població a l'Estat espanyol major d'edat consumeix productes audiovisuals en les plataformes de vídeo sota comanda. Les cinc plataformes més vistes són Netflix (que arriba al 59,9 % de la població adulta de l'Estat espanyol), Amazon Prime Video (54,8 %), Movistar+ (22,1 %), Disney+ (21,8 %) i HBO (19,6 %).²³

²² Consell Social de la Llengua Catalana. *Aproximació al sector audiovisual de les Illes Balears. Actuacions prioritàries per garantir els drets lingüístics dels ciutadans*. Aprovat pel Ple del Consell Social de la Llengua Catalana en la sessió ordinària de 14 de desembre de 2020 (<https://www.caib.es/govern/sac/fitxa.do?codi=2724109&coduo=2390443&lang=ca>).

²³ Lluent, Èric (2022). *Joves i ús del català: una radiografia del sector audiovisual*. Grup de Periodistes Ramon Barnils.

En el període analitzat, el català en aquestes plataformes de vídeo a la carta és, en més o menys mesura, anecdòtic. El juny de 2020, hi havia en el catàleg de Disney+ 35 llargmetratges disponibles en català, d'un total de 990. Tan sols el 0,5% del catàleg de Netflix s'ofereix en llengua catalana, segons un informe publicat el maig de 2020 pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC). L'any 2021, l'oferta en català d'HBO se situa en un 0,1 %; Disney+ en un 0,8 % i Prime Video, en un 1,3 %.

El 2 d'octubre de 2018 el Parlament Europeu va aprovar la revisió de la Directiva 2010/13/EU, o Directiva de serveis de comunicació audiovisual (DSCAV), la qual es va publicar en el *Diari Oficial de la Unió Europea* (DOUE) el 28 de novembre. Des d'aquest moment, els estats membres tenen 21 mesos per transposar la Directiva als ordenaments jurídics respectius. El context d'aquesta Directiva és important, perquè davant el canvi radical en el sector de les comunicacions, s'ha d'articular un nou sistema de regulació per garantir els drets dels usuaris i regular el mercat.

La primera aportació de la DCSAV és establir que Internet no només és un mercat d'accés i de distribució, sinó que és també un mercat de continguts, i la Directiva s'ocupa dels continguts. Aquesta consideració és bàsica per al mercat europeu dels serveis audiovisuals a demanda, que es troba en inferioritat de condicions respecte del mercat nord-americà, i molt especialment per al desenvolupament de polítiques lingüístiques als territoris amb una llengua pròpia diferent de la llengua oficial de l'Estat.

La Directiva incorpora el concepte de *prominència*, fonamental en el cas de la llengua catalana, perquè aquest principi jurídic dona visibilitat a determinats continguts en els serveis audiovisuals a demanda. S'obliga que les obres de producció europea tinguin prominència en els catàlegs d'aquests serveis i ofereix la possibilitat que els estats adoptin mesures perquè siguin prominents els continguts que considerin d'interès general.

És obligació que tots els canals i plataformes audiovisuals tinguin en la seva oferta un mínim d'un 30 % de producció europea i podran establir mesures per garantir la prominència d'aquests continguts. Aquesta situació hauria de facilitar que el català entri en plataformes en què ara és inexistent o testimonial mitjançant versions originals, subtitulació, etc.

e) I. a fomentar i/o facilitar la creació i/o el manteniment d'almenys un mitjà de premsa en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) Com en el cas de les televisions i les ràdios, des de l'Estat tampoc s'apliquen polítiques de foment (per exemple, a través de la convocatòria de subvencions) perquè hi hagi premsa en llengua catalana.

Ja s'ha esmentat abans la convocatòria d'ajuts per als mitjans de comunicació en llengua catalana a les Illes Balears que convoca anualment la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. En aquest cas, cal destacar a més la inclusió d'una línia per fomentar la creació de l'edició en llengua catalana de projectes comunicatius diaris que s'expressen en castellà.

- ii.) El març de 2019 el diari d'informació general *Ara Balears* va deixar d'editar-se en paper i va passar a tenir només versió digital. En la versió impresa va esdevenir un setmanari. Així doncs, d'aleshores ençà no hi ha cap diari en paper en català a les Illes Balears, ja que l'any 2013 el *Diari de Balears* havia deixat de fer-se també en versió impresa. L'oferta diària de premsa en català creada des de les Illes és només digital.

Segons la *Guia de la comunicació del Govern de les Illes Balears*,²⁴ el 2022 a les Balears s'editaven 5 diaris en suport paper, cap dels quals no era en català (2 en castellà, 2 en alemany i 1 en anglès). Pel que fa als mitjans de comunicació digital d'àmbit insular o balear, n'hi havia 5 en català i 14 en castellà.

La premsa forana o local, tant en paper com en versió digital, suma una trentena de publicacions i sí que és majoritàriament en català. Hi ha diverses associacions que aglutinen aquestes publicacions. L'Associació Premsa Forana de Mallorca és un entitat que abraça un conjunt de 24 publicacions en català, majoritàriament no professionalitzades i que són editades per entitats o associacions amb finalitats no lucratives. A Menorca hi ha l'Associació de Premsa Local de Menorca, amb 4 publicacions en català durant el període, de periodicitat setmanal, mensual, trimestral o quadrimestral. Existeix també l'Associació de Mitjans d'Informació i Comunicació (AMIC), que representa la premsa en paper i digital de Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears, Andorra i la Catalunya del Nord (338 publicacions digitals i 190 en paper), la majoria en català.

f) II. a estendre les mesures existents d'assistència financera a les produccions audiovisuals en llengües regionals o minoritàries;

- i.) El Ministeri de Cultura disposa d'una convocatòria d'ajuts per a curtmetratges i llargmetratges, que poden ser en qualsevol de les llengües oficials a l'Estat.

En l'àmbit autonòmic, l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears ofereix una convocatòria de subvencions per donar suport a la producció i coproducció d'obres audiovisuals de caràcter professional, en les modalitats de llargmetratges cinematogràfics de ficció i animació; llargmetratges cinematogràfics documentals i unitats documentals per a televisió; curtmetratges de ficció, animació i documentals, i minisèries de ficció,

²⁴ <https://guiacomunicacio.caib.es/gcofront/index.htm>. Dades de novembre de 2022.

animació i documentals i sèries web. En aquesta convocatòria, en la valoració es dona una puntuació extra si la versió original és en llengua catalana.

g) a donar suport a la formació de periodistes i altre personal per als mitjans que usin les llengües regionals o minoritàries.

- i.) La Universitat de les Illes Balears no ofereix estudis de periodisme. Els estudis de periodisme, a les Balears es poden cursar al Centro de Estudios Superiores Alberta Giménez, adscrit a la Universitat Pontificia Comillas, que inclou algunes assignatures de normativa i redacció en català en el seu pla d'estudis.

Des de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears s'han impulsat diferents actuacions per millorar la formació lingüística dels periodistes i professionals de la comunicació:

- Des del 2018 s'han organitzat anualment les Jornades de Qualitat Lingüística als Mitjans de Comunicació, inicialment amb el Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB-UIB) i posteriorment amb el Gabinet d'Assessorament Lingüístic als Mitjans de Comunicació (GALMIC). L'objectiu és reflexionar sobre l'ús de llengua catalana en els mitjans de comunicació i aprofundir en diversos aspectes lingüístics.
- L'any 2020 es va crear el Gabinet d'Assessorament Lingüístic als Mitjans de Comunicació (GALMIC), fruit de la col·laboració de la Direcció General de Política Lingüística amb el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears. Les funcions del Gabinet són organitzar activitats formatives relacionades amb la qualitat lingüística en català als mitjans de comunicació i oferir assessorament especialitzat als professionals d'aquest àmbit, entre altres. El GALMIC ofereix també diferents canals per atendre consultes dels professionals dels mitjans, als quals s'ha afegit el servei «Al GALMIC, amb un clic!», que atén consultes a través de Whatsapp i Telegram.
- El 2021 es va formalitzar un protocol general d'actuació en matèria de foment de la llengua catalana entre la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura, la Universitat de les Illes Balears i l'Ens Públic Radiotelevisió de les Illes Balears. Dins l'acord es preveu l'organització d'activitats adreçades a la formació lingüística dels professionals del mitjans de comunicació.

Al llarg d'aquests anys, el Consell de Mallorca també ha organitzat cursos de formació específica adreçats al col·lectiu de professionals dels mitjans de comunicació, per millorar la fonètica i la dicció en català.

2. Les parts es comprometen a garantir la llibertat de recepció directa de les emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària, i a no oposar-se a la retransmissió d'emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en aquesta llengua. Es comprometen, a més, a garantir que no sigui imposada a la premsa cap restricció a la llibertat d'expressió i a la lliure circulació de la informació en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària. L'exercici de les llibertats esmentades més amunt, que comporten deures i responsabilitats, pot ser sotmès a certes formalitats, condicions, restriccions o sancions previstes per la llei, que constitueixen mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, per a la integritat territorial o per a la seguretat pública, per a la defensa de l'ordre i per a la prevenció de la delinqüència, per a la protecció de la salut o de la moral, per a la protecció de la reputació o dels drets d'altri, per impedir la divulgació d'informacions confidencials, o per garantir l'autoritat i la imparcialitat del poder judicial.

- i.) D'acord amb la CELROM, l'Estat té el compromís de garantir la recepció directa de les emissions de ràdio i de televisió entre els territoris de parla catalana, encara que formin part d'estats diferents. Aquest compromís no es compleix, i a les Illes Balears no es rep cap mitjà audiovisual que s'emeti des de cap territori catalanoparlant de fora de l'Estat espanyol. L'incompliment és encara més greu perquè no s'està possibilitant la recepció de mitjans de comunicació d'altres comunitats autònomes dins el mateix Estat.

S'ha de tenir en compte que quan es va aprovar el pla tècnic de la TDT i el paquet d'actuacions per a l'alliberament del múltiplex vinculat a la implantació de la tecnologia 4G, el Govern de l'Estat va reduir el nombre de canals en català, la qual cosa impedeix la recepció de mitjans en català existents.

L'any 2018 el Parlament de les Illes Balears va aprovar una proposició per demanar «l'eliminació de totes les barreres tecnològiques que impedeixen la reciprocitat i l'emissió total dels mitjans públics en català» a tots els Països Catalans, per tal de reforçar l'espai comunicatiu audiovisual propi i que abasti tota la comunitat lingüística. Va instar el Govern de l'Estat perquè assignàs un nou múltiplex per facilitar l'ampliació de l'espai radiofònic a les comunitats que tenen el català com a llengua pròpia. Així mateix, es va demanar que l'Estat fes les modificacions legals pertinents amb l'objectiu d'adaptar l'espectre de la TDT «a la realitat plurilingüística sense segmentar o separar comunitats d'una mateixa llengua».

Pel que fa a la circulació de la premsa escrita en llengua catalana en el conjunt dels territoris de parla catalana, es detecten molts problemes de distribució a través del circuit comercial, especialment pel que fa a les publicacions periòdiques editades fora de les Illes Balears.

3. Les parts es comprometen a garantir que els interessos dels parlants de llengües regionals o minoritàries siguin representats o presos en consideració en el marc dels òrgans que es puguin crear de conformitat amb la llei, amb la responsabilitat de garantir la llibertat i el pluralisme dels mitjans.

- i.) No ens consta cap organisme que garanteixi la representació dels interessos dels parlants de les diferents llengües de l'Estat.

La normativa que regula els canals de televisió privats a Espanya no fa cap menció al respecte de la diversitat lingüística de l'Estat ni ha establert cap mesura per fomentar l'ús del català, ni a les Illes Balears ni en el conjunt de l'Estat.

Pel que fa a la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència, l'organisme públic sotmès al control del Parlament espanyol que regula el funcionament del mercat de comunicació audiovisual i que té entre altres funcions el control dels continguts i de la missió de servei públic de RTVE, no ens consta que hagi publicat cap informe sobre l'ús de les llengües oficials diferents del castellà en els canals de televisió ni emissores de ràdio.

ARTICLE 12. ACTIVITATS I EQUIPAMENTS CULTURALS

1. En matèria d'activitats i d'equipaments culturals (en particular de biblioteques, de videoteques, de centres culturals, de museus, d'arxius, d'acadèmies, de teatres i de cinemes, així com de treballs literaris i de producció cinematogràfica, d'expressió cultural popular, de festivals, d'indústries culturals, inclosa especialment la utilització de les noves tecnologies) les parts es comprometen, en allò que concerneix el territori en què tals llengües són usades i en la mesura que les autoritats públiques tenen una competència, unes atribucions o un paper en aquest àmbit:

a) a fomentar l'expressió i les iniciatives pròpies de les llengües regionals o minoritàries, i a afavorir els diferents mitjans d'accés a les obres produïdes en aquestes llengües;

- i.) La promoció de la cultura pròpia de les Illes Balears, que s'expressa tradicionalment en llengua catalana, es fa a través del Govern de les Illes Balears i dels consells insulars.

L'article 34 de l'Estatut d'autonomia estableix que la Comunitat Autònoma té competència exclusiva respecte de la protecció i el foment de la cultura autòctona i del llegat històric de les Illes Balears.

A través de la modificació de l'Estatut d'autonomia del 2007 es van atribuir als consells insulars les competències en patrimoni monumental, cultural, històric, artístic, arquitectònic, arqueològic i paisatgístic en el seu àmbit territorial, i dipòsit legal de llibres.

La Direcció General de Cultura, adscrita a la Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura, té les competències, entre altres, de difusió i foment de la cultura; promoció de la cultura balear a l'exterior; cultura popular; llibres i propietat intel·lectual; biblioteques, museus, arxius i equipaments culturals; patrimoni històric, i patrimoni cultural.

L'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB) és un organisme que depèn del Govern de les Illes Balears dedicat al foment de la llengua i la cultura de les Balears. A través de la seva àrea de Cultura, té com a objectius estratègics consolidar les Illes Balears com un mercat cultural estructurat, fomentar la projecció exterior de la música, les arts escèniques, la literatura i les arts visuals de les Illes a través de subvencions, el circuit TalentIB, accions a l'exterior sota la marca BCulture, i millorar la formació en gestió cultural.

L'IEB té un convocatòria de subvencions adreçada als creadors dels sectors de les arts escèniques, la música, la literatura, el còmic i la il·lustració, les arts visuals i l'audiovisual de les Illes Balears; té diferents línies d'ajuts i estableix que els textos teatrals subvencionats han de ser originals, inèdits i de nova

creació escrits en llengua catalana, i que els textos literaris han d'estar escrits en llengua catalana. Pel que fa a la creació de còmic i d'il·lustració, els textos han d'estar escrits en llengua catalana o en llengua castellana, però es valora que el text estigui escrit en llengua catalana. Els ajuts de l'IEB destinats al foment de la recerca, documentació i escriptura de guions originals, inèdits i de nova creació per a cinema i televisió de ficció, animació i documental, en diversos formats, permeten que el text estigui escrits en qualsevol dels dos idiomes oficials de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, però un dels criteris de valoració és que l'obra estigui escrita en llengua catalana.

L'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears (ICIB) és una entitat pública empresarial del sector públic instrumental de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. L'ICIB té com a fins generals els relacionats amb el desenvolupament de les indústries i empreses culturals i creatives en el marc de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Els àmbits inicials de l'ens són l'audiovisual i la cultura digital, les arts escèniques, les arts visuals, el món editorial i la música, sense perjudici que en el futur s'hi puguin incorporar altres sectors, com el patrimoni, l'artesanía, el disseny i la publicitat, o altres camps de la cultura.

Des de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears es va crear el 2021 el web Ib-musicat, una base de dades consultable en línia d'intèrprets i grups musicals en llengua catalana de les Balears, per tal de connectar l'oferta musical en llengua catalana de les Balears amb el públic. També s'ha ideat amb la voluntat que sigui un recurs útil per a les institucions o les entitats que volen organitzar actuacions musicals.

Pel que fa al Govern espanyol, i tal com es defineix en el Reial decret 2/2020, de 12 de gener, pel qual es reestructuren els departaments ministerials, el Ministeri de Cultura té la missió de promoure i difondre «la cultura en español», a més de la gestió dels museus i biblioteques estatals i la cooperació cultural, entre altres competències.

El Govern de les Illes Balears i la resta d'administracions autonòmiques (ajuntaments i consells insulars) fomenten l'expressió cultural en llengua catalana. La gran majoria de les activitats culturals que organitzen aquestes institucions són en català. En les biblioteques, els museus, els teatres, els arxius... de titularitat pública el català és la llengua vehicular de bona part de les activitats que s'hi fan.

En la iniciativa privada, però, hi té molt de pes la llengua castellana, per la qual cosa les mesures d'impuls a la producció i difusió de productes culturals en català són encara molt necessàries (per exemple, en sectors com el cinema o els videojocs la presència del català és molt minoritària).

L'any 2019 el Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei 18/2019, de 8 d'abril, de salvaguarda del patrimoni cultural immaterial de les Illes Balears, promoguda pel Consell Assessor de Cultura Popular i Tradicional de les Illes Balears, màxim òrgan de consulta i assessorament en matèria de cultura popular de les administracions públiques de les Illes Balears. La Llei va tenir com a referent la Convenció de la UNESCO per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial, ratificada el 2006. Un dels àmbits que defineix aquesta Llei fa referència al patrimoni lingüístic: «les formes de comunicació, tradicions i expressions orals i les seves produccions, incloses la llengua i les seves modalitats i particularitats lingüístiques com a vehicle del patrimoni cultural immaterial, com també la toponímia tradicional com a instrument per a la denominació geogràfica del territori». La Llei referma la importància de la presa d'iniciatives que han de tenir les institucions per divulgar i preservar el patrimoni cultural immaterial. Així s'estableix en l'article 7: «és un deure de les administracions públiques de les Illes Balears fomentar el patrimoni cultural immaterial, en els marcs competencials respectius, per tal que aquest es manifesti plenament en els àmbits socials i culturals de les Illes Balears, i assegurar-ne així la pervivència en el futur».

b) a afavorir els diferents mitjans d'accés a altres llengües de les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries, ajudant i desenvolupant les activitats de traducció, de doblatge, de postsincronització i de subtitulació;

- i.) El Ministeri de Cultura i Esports convoca ajuts per fomentar la traducció a llengües estrangeres d'obres publicades en qualsevol de les llengües oficials de l'Estat espanyol (subvencions per al foment de la traducció en llengües estrangeres).

El Ministeri de Cultura i Esports té també una convocatòria anual per traduir obres escrites en català a altres llengües de l'Estat (subvencions per a la traducció de llibres entre llengües de l'Estat). El 2018 es van concedir 10 ajuts i el 2020 van ser 19.

Els organismes que a les Balears s'ocupen de la promoció de la cultura en català traduïda a altres llengües són l'Institut Ramon Llull (consorci format pel Govern de la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears, l'Ajuntament de Barcelona i, actualment, l'Ajuntament de Palma) i l'Institut d'Estudis Baleàrics (òrgan que depèn del Govern de les Illes Balears).

L'Institut d'Estudis Baleàrics té una línia de subvencions per a la traducció, tant del català a altres llengües com d'altres llengües al català, a través dels ajuts per donar suport a la projecció exterior de l'edició i la promoció de la literatura, el pensament, el còmic i la il·lustració, que subvenciona la traducció d'un original escrit en català o la traducció al català d'un text escrit originàriament en qualsevol altre idioma. Una altra línia d'ajuts de l'IEB és per

donar suport a l'edició de llibres de recerca científica o de divulgació de les Illes Balears; aquesta línia inclou també com a objecte de subvenció la traducció d'un original escrit en català o la traducció al català d'un text escrit originàriament en qualsevol altre idioma.

A més, l'Institut Ramon Llull, del qual forma part el Govern de les Illes Balears, concedeix ajuts per al finançament de la traducció d'obres originals en llengua catalana i occitana corresponents a les modalitats de narrativa, poesia, teatre, novel·la gràfica i pensament (no-ficció i humanitats). Aquesta institució també convoca diferents línies d'ajuts per a la traducció del català a altres llengües: subvencions per a la traducció d'obres i portafolis/dossiers d'artistes visuals, arquitectes i dissenyadors i de textos de crítics per la seva difusió digital, i subvencions per a la traducció i/o adaptació i/o subtitulació de textos dramàtics, llibrets d'òpera, textos de repertori coral i produccions escèniques.

c) a afavorir l'accés en llengües regionals o minoritàries a obres produïdes en altres llengües, ajudant i desenvolupant les activitats de traducció, de doblatge, de postsincronització i de subtitulació;

- i.) En l'apartat anterior ja s'han explicat que una de les línies d'ajuts de l'Institut d'Estudis Balearics és per a la traducció d'altres llengües al català.

d) a garantir que els organismes encarregats d'organitzar o de donar suport a activitats culturals incorporin de manera adequada el coneixement i l'ús de les llengües i de les cultures regionals o minoritàries en les activitats de les quals tenen la iniciativa o a les quals aporten un sosteniment;

- i.) La normativa autonòmica a les Illes Balears estableix que el català, com a llengua pròpia de les Illes Balears, ho és també de les seves institucions i, com a tal, és la llengua d'ús normal i general en les seves actuacions. El coneixement de la llengua catalana és un requisit per accedir a la funció pública.

A més, el Decret 49/2018, de 21 de desembre, sobre l'ús de les llengües oficials en l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, estableix en l'article 25 que en les manifestacions esportives que rebin el suport o la col·laboració de l'Administració de la Comunitat Autònoma s'ha d'assegurar l'ús de la llengua catalana. Igualment, s'ha de preveure l'ús del català en tots els actes subvencionats o patrocinats per l'Administració de la Comunitat Autònoma.

Els consells insulars i la majoria d'ajuntaments de les Illes Balears disposen de reglaments d'usos lingüístics que, en la mateixa línia, regulen la manera de garantir els drets lingüístics dels ciutadans.

e) a afavorir la dotació dels organismes encarregats d'organitzar o de donar suport a activitats culturals de personal que domini la llengua regional o minoritària, a més de la llengua o de les llengües de la resta de la població;

- i.) Malgrat que l'Estatut bàsic de l'empleat públic estableix en l'article 56 que les administracions públiques, en l'àmbit de les seves competències, han de preveure la selecció d'empleats públics degudament capacitats per cobrir els llocs de treball a les comunitats autònomes que tinguin dues llengües oficials, l'Administració de l'Estat no estableix com a norma general el requisit de coneixement del català en la selecció de personal. En alguns casos es recull com un mèrit en algunes places adscrites al territori de les Illes Balears, però no com un requisit.

Pel que fa a les mesures relacionades amb l'Administració autonòmica, els consells insulars i els ajuntaments, ja s'han mencionat en el punt anterior.

f) a afavorir la participació directa, en allò que concerneix els equipaments i els programes d'activitats culturals, de representants dels parlants de la llengua regional o minoritària;

- i.) No tenim coneixement que els equipaments i els programes d'activitats culturals de les institucions del Govern assegurin la representació dels parlants de llengua catalana.

En el cas de les Illes Balears, i atès que la cultura autòctona és una competència autonòmica exclusiva transferida als consells insulars, ja es vetla perquè els creadors d'expressió catalana siguin presents en els equipaments i els programes d'activitats culturals.

g) a fomentar i/o facilitar la creació d'un o de diversos organismes encarregats d'aplegar, de rebre en dipòsit i de presentar o publicar les obres produïdes en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) El Govern de les Illes Balears gestiona diferents institucions que són dipòsit de la producció cultural en català: Arxiu del Regne de Mallorca, Biblioteca Pública de Palma, Museu de Mallorca, Biblioteca Pública de Maó, Museu de Menorca, etc.

Les institucions públiques de les Illes Balears donen suport també a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i a la Setmana del Llibre en Català del Gremi de Llibreters de Mallorca i a la Fira del Llibre en Català de Menorca.

El Consell de Mallorca, a través de la Fundació Mallorca Literària, manté tres centres museogràfics d'especialitat literària oberts al públic: la Casa Llorenç Villalonga, el Museu de la Paraula - Casa Rafel Ginard i el Centre de Poesia

Contemporània Blai Bonet. Així mateix, gestiona l'Arxiu del So i de la Imatge de Mallorca, que és un arxiu especialitzat en el cinema, la fotografia, la música i la història oral de Mallorca. De lliure accés per a tota la ciutadania, té com a objectiu localitzar, recuperar, conservar i difondre el patrimoni fotogràfic, audiovisual i fonogràfic produït a Mallorca o relacionat amb l'illa, de qualsevol època, temàtica, format o suport.

A Menorca, l'Institut Menorquí d'Estudis (IME) —organisme autònom del Consell Insular de Menorca— té la missió d'investigar, recuperar, promoure i difondre la cultura i la ciència de i des de Menorca. Per fer-ho, compta amb cinc seccions: Ciències Naturals, Ciències Socials, Ciència i Tècnica, Història i Arqueologia, i Llengua i Literatura. L'IME disposa d'un arxiu i fons documental que inclou els treballs d'investigació i diferents fons: Fons J. J. Rodríguez Femenias, Fons M. Àngels Cardona, Fons Josep M. Jansà, Fons Làdico, Fons Ferrer, Fons Àngel Ruiz i Pablo, etc. El Consell de Menorca també gestiona l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca, que inclou una fototeca, una filmoteca i una fonoteca, i que està destinat a la recuperació i la custòdia del patrimoni documental en imatges i sons produïts o referits a l'illa de Menorca.

A Eivissa, el Consell també gestiona l'Arxiu d'Imatge i So, que té com a funcions recopilar, inventariar i conservar material dispers relacionat amb la imatge i el so que tengui relació amb l'illa. A més del material existent al Consell, fotografies, vídeos, etc., corresponents a diferents temàtiques relacionades amb la promoció turística i cultural o amb actes institucionals, compta amb diferents col·leccions de material audiovisual que han estat donades o adquirides. Així mateix, l'Institut d'Estudis Eivissencs és una associació cultural d'estudis locals, la finalitat bàsica de la qual és l'estudi i la divulgació de la cultura en general i, principalment, de la pròpia de les illes d'Eivissa i Formentera. Té en dipòsit el fons de l'escriptor en llengua catalana Marià Villangómez.

De la mateixa manera, a Formentera hi ha l'Arxiu d'Imatge i So de Formentera, que es dedica a la localització, la recuperació, la protecció, la recerca, l'estudi i la difusió de documents d'imatge i sons que constitueixen un valor com a part del patrimoni històric de Formentera, amb la finalitat de conservar i difondre el seu patrimoni cultural.

Els consells insulars gestionen també el dipòsit legal, que és el mitjà que permet recopilar, emmagatzemar i conservar les publicacions que constitueixen el patrimoni bibliogràfic, sonor, visual, audiovisual i digital amb l'objectiu de conservar-lo i difondre'l.

h) si escau, a crear i/o promoure i finançar serveis de traducció i de recerca terminològica amb vistes a mantenir i desenvolupar, especialment, en cada llengua regional o minoritària una terminologia administrativa, comercial, econòmica, social, tecnològica o jurídica adequada.

- i.) La Universitat de les Illes Balears disposa del Gabinet de Terminologia, adscrit al Servei Lingüístic, el qual atén les consultes terminològiques, planifica i coordina la recerca terminològica, vehicula la supervisió i la normalització dels termes catalans, difon la terminologia i els criteris metodològics per elaborar diccionaris i vocabularis, i atén les necessitats de formació dels especialistes en terminologia. El Gabinet de Terminologia és un centre col·laborador del TERM CAT, el centre de terminologia de la llengua catalana, creat el 1985 per la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estudis Catalans per garantir la disponibilitat de la terminologia catalana en tots els sectors de coneixement i d'activitat i per afavorir-ne l'ús.

El Govern de les Illes Balears col·labora en el Projecte Aina, impulsat per la Generalitat de Catalunya en col·laboració amb el Barcelona Supercomputing Center. Es tracta d'un projecte basat en tecnologies de dades i intel·ligència artificial per fer possible que les màquines entenguin i parlin el català amb l'objectiu darrer d'evitar l'extinció digital de la llengua catalana. En aquest sentit, el Projecte Aina construeix els corpus i els models de llengua del català per facilitar que les empreses puguin desenvolupar les seves solucions o serveis específics (assistents de veu, sintetitzadors de veu, traductors, classificadors de textos, etc.) en llengua catalana.

2. Pel que fa als territoris altres que aquells en què les llengües regionals o minoritàries són tradicionalment usades, les parts es comprometen a autoritzar, a fomentar i/o preveure, si el nombre dels parlants d'una llengua regional o minoritària ho justifica, activitats o serveis culturals apropiats, de conformitat amb el paràgraf precedent.

- i.) Desconeixem que el Govern de l'Estat i els de les comunitats autònomes que no tenen el català com a llengua oficial tinguin cap pla específic de foment d'activitats culturals en català, més enllà de la programació d'activitats culturals o folclòriques puntuals.

A través de l'Institut d'Estudis Baleàrics s'impulsen activitats culturals en català en territoris de l'Estat fora del domini lingüístic, a través de diferents línies de subvenció per a la projecció exterior. Tant en la convocatòria per a la promoció exterior de la música i dels músics, intèrprets i compositors de les Illes Balears de caràcter professional, com en la convocatòria per a la projecció exterior de les arts escèniques es valoren amb una major puntuació les accions que contribueixen a la difusió del patrimoni cultural de les Illes Balears, incloent-hi l'ús de la llengua catalana. Igualment, l'IEB participa en fires internacionals per donar a conèixer les obres que es produeixen en

català a les Illes: Festival Internacional del Còmic d'Angoulême, Fira del Llibre Infantil de Bolonya, la Fira del Llibre de Londres, la Fira del Llibre de Frankfurt...

L'Institut Ramon Llull, mitjançant l'Àrea de Creació, fomenta i lidera la participació de la creació artística catalana a festivals i esdeveniments de gran rellevància internacional, així com a equipaments i xarxes estratègiques en l'àmbit de les arts escèniques, la música, el cinema, les arts visuals, l'arquitectura i el disseny. Aquest suport s'articula mitjançant convenis de col·laboració i d'intercanvi entre el sector creatiu local i l'internacional i a través de diferents línies d'ajut als creadors. En aquest sentit, l'Institut Ramon Llull ofereix subvencions per a la mobilitat d'artistes per a actuacions en l'àmbit de la música i de les arts escèniques, subvencions per a la mobilitat individual en els àmbits de l'audiovisual, les arts escèniques i la música, i subvencions per a la realització d'activitats de promoció exterior de la literatura catalana i aranesa. Pel que fa a la participació a fires internacionals, podem citar com a exemples de 2021 la presència a la London Book Fair, la participació al Marché de la Poésie de París, al Festival Correntes d'Escritas de Portugal, al Festival de Literatura de Copenhaguen, etc.

3. Les parts es comprometen, en llur política cultural a l'estranger, a donar un lloc apropiat a les llengües regionals o minoritàries i a la cultura de la qual són expressió.

- i.) La política cultural del Govern de l'Estat a l'estranger en general se circumscriu a difondre la cultura en llengua castellana.

Com ja s'ha esmentat en el punt anterior, la cultura catalana de les Illes Balears es difon a l'estranger principalment a través de l'Institut Ramon Llull i de l'Institut d'Estudis Baleàrics.

A part de les línies de subvencions ja esmentades, l'Institut d'Estudis Baleàrics té el projecte BCulture per a la projecció exterior de la cultura produïda a les Illes Balears: per un costat, funciona com a catàleg d'artistes i d'obres; d'altra banda, també ofereix una línia de subvencions per al desplaçament d'artistes quan actuen fora de la seva residència habitual. Alhora, l'Institut té com a objectiu ampliar la programació balear en sales i festivals de fora del territori, mitjançant la signatura de convenis i acords.

L'IEB organitza (sol, amb la col·laboració de la Direcció General de Cultura, de l'Institut Ramon Llull o de l'Institut Català d'Empreses Culturals) la presència institucional de les Balears a esdeveniments estratègics per a la projecció exterior de la nostra cultura. El suport que ofereix als creadors i empreses culturals consisteix en la concessió de subvencions que cobreixen una part de les despeses de desplaçament, estada i producció de materials de promoció.

L'Illes Balears Film Commission és un servei del Govern de les Illes Balears que s'encarrega d'impulsar la internacionalització de l'audiovisual de les Illes Balears, promoure la presència de produccions il·lenques a mercats i festivals, donar suport a la seva distribució i facilitar la coproducció. L'Illes Balears Film Commission dona suport a la internacionalització de les empreses audiovisuals de les Illes Balears; promou les pel·lícules, els documentals i els curtsmetratges balears a fòrums de coproducció, mercats i festivals a través de les línies d'ajut de l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears i de l'Institut d'Estudis Baleàrics; coordina l'elaboració de material promocional i les convocatòries per fòrums, mercats i festivals, amb la col·laboració d'altres institucions i comunitats autònomes.

ARTICLE 13. VIDA ECONÒMICA I SOCIAL

1. Pel que fa a les activitats econòmiques i socials, les parts es comprometen, per al conjunt del país:

a) a excloure de llur legislació tota disposició que prohibeixi o limiti sense raons justificables el recurs a llengües regionals o minoritàries en els documents relatius a la vida econòmica o social, i especialment en els contractes de treball i en els documents tècnics com les instruccions d'ús de productes o serveis;

- i.) La Constitució espanyola restringeix l'oficialitat del català a tres comunitats autònomes, no la reconeix al conjunt de l'Estat (art. 3.2: «Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts»). Per tant, no permet l'ús oficial del català en els documents relatius a la vida econòmica o social fora d'aquests tres territoris.
- ii.) Un exemple el podem trobar en l'etiquetatge de productes. La legislació estatal que regula aquesta matèria és el Reial decret 1334/1999, de 31 de juliol, pel qual s'aprova la Norma general d'etiquetatge, presentació i publicitat dels productes alimentaris. En l'article 18 s'hi estableix que les indicacions obligatòries de l'etiquetatge dels productes alimentaris que es comercialitzin a Espanya s'han d'expressar, almenys, en la llengua espanyola oficial de l'Estat. Aquesta disposició tan sols no és aplicable en els productes tradicionals elaborats i distribuïts exclusivament en l'àmbit d'una comunitat autònoma amb llengua oficial pròpia. Per tant, l'ús del castellà en l'etiquetatge és obligatori i no tenim constància que es promogui per part del Govern de l'Estat l'ús de les altres llengües oficials en l'etiquetatge de productes.

En l'àmbit de l'etiquetatge s'ha de tenir en compte també la incidència de les directives europees transposades a la normativa estatal. El fet que el català no sigui oficial a la Unió Europea afecta la seva presència en l'etiquetatge i, consegüentment, la seva presència a la vida econòmica i social.

b) a prohibir la inserció, en els reglaments interns de les empreses i els actes privats, de clàusules que exclouin o limitin l'ús de les llengües regionals o minoritàries, almenys entre els parlants de la mateixa llengua;

- i.) No es té constància de mesures executades per al conjunt de l'Estat que prohibeixin la inserció de clàusules que exclouin o limitin l'ús de les altres llengües de l'Estat en els reglaments interns de les empreses i els actes privats

c) a oposar-se a les pràctiques tendents a desaconsellar l'ús de les llengües regionals o minoritàries en el marc de les activitats econòmiques o socials;

- i.) No es té constància que l'Estat ni els governs de les comunitats autònomes on el català no és oficial duguin a terme pràctiques que desaconsellin l'ús de les llengües regionals o minoritàries en les activitats econòmiques o socials.

A les Illes Balears, es detecta una tendència en augment de manca de presència de la llengua catalana a les reunions i actes d'organismes com ara les cambres de comerç o similars, especialment pel que fa a l'ús oral.

d) a facilitar i/o fomentar per altres mitjans que els esmentats als apartats precedents l'ús de les llengües regionals o minoritàries.

- i.) No ens consta cap actuació del Govern de l'Estat per al conjunt del país en aquest sentit.

Al contrari, es detecten actuacions que fomenten la presència obligatòria del castellà. Ja s'ha comentat abans el cas del Programa Kit Digital, que té com a objectiu la digitalització de les petites empreses i que no permet el finançament de projectes desenvolupats només en alguna llengua oficial diferent del castellà.

Pel que fa a les institucions de les Illes Balears, hi ha diferents convocatòries d'ajuts per incorporar el català a les empreses. Així, la Direcció General de Comerç (dependent de la Conselleria de Transició Energètica, Sectors Productius i Memòria Democràtica) té una línia d'ajuts destinats a fomentar la modernització de les empreses. Un dels criteris de valoració de les sol·licituds és que si l'empresa utilitza la llengua catalana en la retolació externa o disposa a la pàgina web d'una versió en llengua catalana se li atorguen 5 punts addicionals. Ja s'ha comentat la convocatòria d'ajuts del Consell de Mallorca per al foment de l'ús de la llengua catalana a les empreses (retolació a establiments i a vehicles, etiquetatge, material imprès, cartes de restaurant, marxandatge, pàgines web, portals d'Internet, codis QR, etc.). El Consell de Menorca ofereix també ajuts per fomentar l'ús del català en els comerços i en els establiments turístics. Alguns ajuntaments —com el d'Artà, Pollença o Capdepera— convoquen subvencions per a la normalització lingüística a les empreses, a fi que la retolació interna i externa, el material imprès, els documents publicitaris i/o d'oferta de serveis, les pàgines web o els portals d'Internet... siguin en català.

2. En matèria d'activitats econòmiques i socials, les parts es comprometen, en la mesura que les autoritats públiques hi tenen competència, en el territori en què les llengües regionals o minoritàries són usades, i en la mesura que això és raonablement possible:

a) a incloure, en llurs reglamentacions financeres i bancàries, mesures que permetin, en condicions compatibles amb els usos comercials, la utilització de les llengües regionals o minoritàries en la redacció d'ordres de pagament (xecs, lletres de canvi, etc.) o d'altres documents financers, o, si escau, a vetllar per la posada en pràctica d'un procés així;

i.) No ens consta cap actuació en aquest sentit.

A les Illes Balears els ciutadans tenen dret a relacionar-se en català amb les empreses privades proveïdores de béns i de serveis, les quals estan subjectes al que estableix la Llei de normalització lingüística quant a l'oficialitat de la llengua catalana i els drets lingüístics dels ciutadans.

Segons el Baròmetre de l'ús del català a Internet que realitza el WICCAC (Webmàsters Independents en Català, de Cultura i d'Àmbits Cívics), la presència del català al món de la banca i les finances és desigual. Els grans bancs l'han anat incorporant a les pàgines web, però són molts els que encara no ho han fet. A banda d'això, el català, més enllà de la presència a la web oficial, sol ser poc present. Caixa Colònia en seria una excepció, ja que vehicula bona part de la seva activitat en català (atenció al públic, comunicacions oficials, etc.). En el cas de Caixabank (que inclou les antigues entitats de La Caixa i Sa Nostra), l'ús del català està en retrocés; per exemple, els contestadors automàtics de les oficines estan disponibles només en castellà.

b) en els sectors econòmics i socials dependents directament de llur control (sector públic), a realitzar accions que encoratgin l'ús de les llengües regionals o minoritàries;

i.) La Societat de Gestió d'Actius Procedents de la Reestructuració Bancària (SAREB), amb més d'un 50 % de capital de l'Estat, funciona exclusivament en castellà i en anglès.

Un altre exemple d'absència del català en el sector econòmic i social el trobam al portal Europass, un servei de la Unió Europea que permet crear currículums per facilitar l'ocupació i la mobilitat laboral entre els estats europeus. Aquesta aplicació està disponible en 30 idiomes, però no en català.

Les entitats econòmiques i socials dependents del Govern de les Illes Balears tenen el català com a llengua habitual de treball, d'acord amb la legislació autonòmica.

c) a vetllar perquè els equipaments socials com ara els hospitals, les llars de jubilats i els albergs ofereixin la possibilitat de rebre i tractar en llur llengua els parlants d'una llengua regional o minoritària que necessiten atencions per raons de salut, d'edat o per altres raons;

- i.) D'acord amb el marc universitari únic, el coneixement del castellà és obligatori per a estudiar a les facultats de medicina de l'Estat i per accedir als cursos d'especialistes (MIR, PIR i IIR). El català no té cap valor per accedir a aquesta formació i tampoc és present en la formació dels futurs professionals de la medicina. A la Universitat de les Illes Balears, segons amb l'Enquesta sobre els usos lingüístics a la Universitat de les Illes Balears, en els estudis de la Facultat de Medicina cap assignatura no es fa exclusivament en català: el 73,9 % de les assignatures s'imparteixen en castellà, el 8,6 % en català i castellà a parts iguals, el 13 % més en català que castellà i el 4,3 % en altres llengües.

Com ja s'ha comentat anteriorment, el desembre de 2020 el Govern de les Illes Balears va posar en marxa l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics, amb l'objectiu de vetllar per la defensa i la promoció dels drets lingüístics dels ciutadans de les Balears. És important tenir en compte que, dels 208 casos tractats durant els tretze primers mesos d'activitat, 79 corresponen al Servei de Salut de les Illes Balears, la qual cosa representa un 38 % del total i un 66 % dels casos que afecten l'Administració autonòmica. La majoria estaven relacionats amb les comunicacions orals (impossibilitat de l'usuari d'expressar-se en llengua catalana perquè l'interlocutor que l'havia d'atendre no l'entenia), amb les comunicacions escrites (comunicacions escrites rebudes en castellà quan l'usuari no ho ha demanat) i, en menor mesura, amb la retolació. Es tracta d'un àmbit en què el ciutadà es troba en una situació d'especial vulnerabilitat.

Com ja s'ha comentat, la normativa que s'aplica per a l'accés a la funció pública en l'àmbit sanitari, i específicament pel que fa al requisit de català, és la Llei 4/2016, de 6 d'abril, de mesures de capacitació lingüística per a la recuperació de l'ús del català en l'àmbit de la funció pública. Aquesta norma preveu que, «excepcionalment i quan la prestació assistencial pugui resultar afectada per la manca o insuficiència de professionals, o quan s'hagin de contractar investigadors o científics d'àmbit nacional o internacional, les convocatòries de selecció i mobilitat que afectin determinades categories de personal estatutari o laboral, poden eximir els requisits de coneixements de la llengua catalana exigits per aquesta disposició transitòria».

No es disposen dades del nivell de coneixements de català del personal sanitari que treballa per al Servei de Salut de les Illes Balears.

Des de les administracions autonòmica i locals es duen a terme diferents iniciatives per fomentar la presència del català entre el personal sanitari. Per

exemple, el 2021, des del Govern de les Illes Balears, es va impulsar la reimpressió i difusió de la *Guia bàsica de conversa sanitària*. És una eina que ofereix recursos per mantenir una conversa en català en l'àmbit sanitari, a més d'un lèxic bàsic, en català i en castellà, amb termes referents a les parts del cos, a les malalties, a l'equipament mèdic, etc. Es va distribuir entre hospitals i centres de salut, així com entre els estudiants i els professors de tots els estudis de la Universitat de les Illes Balears relacionats amb la salut.

Entre els destinataris del Pla de Formació de Llengua Catalana de l'Escola Balear d'Administració Pública, s'hi inclou el personal del Servei de Salut de les Illes Balears, que pot fer cursos dels diferents nivells de coneixement de català. A més, durant aquests anys el Servei de Salut de les Illes Balears ha ofert cursos de català, de diferents nivells, als hospitals públics per al seu personal, per mitjà de l'Institut d'Estudis Baleàrics i de l'EBAP.

L'Ajuntament de Ciutadella, mitjançant el Centre de Català de Ciutadella, ofereix la matrícula gratuïta al personal del Patronat de l'Hospital Municipal per a la formació en llengua catalana, segons el nivell que se'ls exigeix. També el Consell de Formentera ha organitzat cursos de català per al personal sanitari de l'Hospital de Formentera al mateix hospital. L'acord de col·laboració entre el Consell de Formentera i l'Hospital per realitzar cursos de català per al seu personal es va iniciar el novembre de 2012, i durant aquests anys, s'hi han realitzat cursos de tots els nivells.

L'atenció en la llengua del pacient o usuari va més enllà de la protecció de drets lingüístics i afecta directament la qualitat de la prestació sanitària i assistencial, atès que una bona comunicació entre professional i pacient o usuari és imprescindible, a més del clima de confiança que genera el fet de parlar la mateixa llengua. En aquesta línia, l'abril de 2022 va tenir lloc, a l'Hospital Universitari Son Espases, la Jornada sobre Llengua i Qualitat de l'Atenció Sanitària, organitzada pel Servei de Salut de les Illes Balears i la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears. S'adreçava al personal sanitari de les Illes Balears i tenia l'objectiu de fer veure la importància que tenen les llengües a l'hora de garantir una atenció al pacient de qualitat i, a la vegada, mostrar casos d'èxit en la gestió de situacions igualment complexes com la de les Illes Balears.

Igualment el Consell Social de la Llengua Catalana va aprovar el 2017 el document *Anàlisi de la situació lingüística del sector sanitari de les Illes Balears*. Aquest document avalua les problemàtiques i les necessitats específiques del sector sanitari i detecta les millors estratègies per incidir-hi, a fi de planificar de forma més adequada l'execució de les actuacions en aquest àmbit amb l'objectiu de garantir els drets lingüístics dels ciutadans i oferir una atenció de qualitat.

d) a vetllar, segons modalitats apropiades, perquè les instruccions de seguretat siguin igualment redactades en les llengües regionals o minoritàries;

- i.) Els cossos de seguretat que depenen de l'Estat ubicats a les Illes Balears (Guàrdia Civil i Policia Nacional) no incorporen de forma habitual el català en els seus comunicats ni canals de difusió d'informació.

La pàgina web de l'Agència Estatal de Meteorologia ofereix part de la informació en català. El seu compte oficial de Twitter té les publicacions bàsicament en castellà.

En canvi, el Servei d'Emergències de les Illes Balears (SEIB112) ofereix tota la informació a la ciutadania en català i en castellà, així com el servei de Protecció Civil. Ambdós organismes depenen de la Conselleria de Presidència, Funció Pública i Igualtat del Govern de les Illes Balears.

e) a posar a l'abast en les llengües regionals o minoritàries les informacions proporcionades per les autoritats competents relatives als drets dels consumidors.

- i.) Els materials de divulgació que edita el Ministeri de Consum per protegir i defensar els drets dels consumidors són només en castellà.

Les campanyes que promou l'Agència Espanyola de Seguretat Alimentària i Nutrició (AESAN) són exclusivament en castellà, així com el seu butlletí informatiu digital.

El Ministeri d'Assumptes Econòmics i Transformació Digital té una Oficina d'Atenció a l'Usuari de Telecomunicacions en què la informació es publica exclusivament en castellà, igual que la web de reclamacions de l'Agència Estatal de Seguretat Aèria. La web de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades només té disponible la versió en castellà.

A les Illes Balears els ciutadans tenen dret a relacionar-se en català amb les empreses privades proveïdores de béns i de serveis, les quals estan subjectes al que estableix la Llei de normalització lingüística quant a l'oficialitat de la llengua catalana i els drets lingüístics dels ciutadans.

A les Illes Balears, la Llei 7/2014, de 23 de juliol, de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears, estableix:

Article 30. Llengua utilitzada en la informació

1. Tota la informació facilitada al consumidor a què es refereix aquest capítol ha de figurar almenys en una de les dues llengües oficials de la comunitat autònoma.
2. Quan es tracti de productes les dades d'etiquetatge dels quals tinguin rellevància per a la salut o la seguretat de les persones, la informació facilitada ha de figurar almenys en la llengua oficial de l'Estat.

Actualment no hi ha un marc legal balear que reguli l'ús del català en el sector comercial o dels serveis. La normativa vigent (Llei 11/2014, de 15 d'octubre, de comerç de les Illes Balears) no preveu cap regulació específica en matèria de drets lingüístics dels ciutadans. La llei anterior (Llei 11/2001, de 15 de juny, d'ordenació de l'activitat comercial a les Illes Balears) preveia mesures per garantir als ciutadans l'exercici dels seus drets lingüístics en l'àmbit de les relacions comercials o de serveis. Aquesta llei va ser derogada l'any 2014.

La Direcció General de Consum del Govern de les Illes Balears ofereix diferents serveis vehiculats en llengua catalana: guies de consum, servei de reclamacions i consultes, campanyes de consum responsable, etc.

Les diferents oficines municipals d'atenció al consumidor segueixen la normativa autonòmica pel que fa a l'atenció al públic en català.

ARTICLE 14. INTERCANVIS TRANSFRONTERERS

Les parts es comprometen:

a) a aplicar els acords bilaterals i multilaterals existents que les vinculen amb els estats on la mateixa llengua és usada de manera idèntica o pròxima, o a esforçar-se per concloure'n, si cal, per tal d'afavorir els contactes entre els parlants de la mateixa llengua en els estats implicats, en els àmbits de la cultura, de l'ensenyament, de la informació, de la formació professional i de l'educació permanent;

- i.) No ens consta que l'Estat, que exerceix aquesta competència, hagi establert cap acord bilateral o multilateral amb cap dels estats on històricament es parla català (Andorra, França i Itàlia) per afavorir els contactes entre els parlants de català en els àmbits indicats.

b) en interès de les llengües regionals o minoritàries, a facilitar i/o a promoure la cooperació a través de les fronteres, especialment entre col·lectivitats regionals o locals en el territori de les quals s'usa la mateixa llengua de manera idèntica o pròxima.

- i.) Tampoc ens consta que el Govern de l'Estat hagi duit a terme iniciatives per facilitar o promoure la cooperació a través de les fronteres entre col·lectivitats en el territori de les quals s'usa el català.

Totes les iniciatives transfrontereres per afavorir la llengua catalana i altres llengües regionals o minoritzades d'Europa es duen a terme gràcies als esforços i a les aportacions dels governs autonòmics i d'entitats que treballen per promoure aquestes llengües.

- ii.) A continuació, esmentam algunes d'aquestes iniciatives:

— Ruta de les Homilies d'Organyà. És una ruta pels territoris de parla catalana amb indrets i persones que han contribuït a configurar la llengua catalana. Promoguda per l'Associació d'Amics de les Homilies d'Organyà rep el suport del Govern de les Illes Balears, de la Generalitat de Catalunya, de la Generalitat Valenciana i d'altres institucions de l'àmbit lingüístic català i té com a objectiu reforçar el compromís ciutadà amb el català i establir lligams entre diversos indrets on es parla aquesta llengua. La ruta té diferents punts d'interès ubicats a les Illes Balears, a Andorra, a la Catalunya del Nord, a l'Alguer, a Catalunya i al País Valencià. A cada punt s'hi preveu alçar un monòlit dedicat a les Homilies que simbolitzi un moment o concepte clau per a la llengua catalana. Actualment, s'ha alçat un monòlit a cada una de les illes Balears i s'han editat uns itineraris per les Balears amb continguts culturals i lingüístics.

- Fundació Ramon Llull. La Fundació Ramon Llull té com a finalitats intensificar l'estudi, la promoció i la defensa de la llengua catalana i fomentar la projecció exterior de la llengua i dels diferents àmbits culturals que s'expressen en català. També vetla pel compliment de la legislació sobre la llengua catalana, en col·laboració amb altres organismes i organitzacions públiques i privades, i ajuda a impulsar les actuacions de l'Institut Ramon Llull que coincideixin amb els objectius de la Fundació. Té la seu a Andorra i en formen part institucions i entitats de tot l'àmbit lingüístic català, entre les quals hi ha el Govern de les Illes Balears i la Xarxa de Municipis i Entitats de les Illes Balears pel Ramon Llull. La Fundació atorga el Premi Internacional Ramon Llull de Catalanística i a la Diversitat Lingüística, els premis Ramon Llull de traducció literària i el Premi Ramon Llull a la Promoció Internacional de la Creació Catalana.
- Programa «Parlem català, intercanvis entre centres educatius dels territoris de parla catalana». Es tracta d'un programa impulsat pel Govern de les Illes Balears que promou l'intercanvi entre centres educatius públics de les Illes Balears que imparteixen educació primària o educació secundària amb altres centres de la resta de territoris de parla catalana. Té la finalitat d'impulsar entre els alumnes participants el desenvolupament de les competències lingüístiques en llengua catalana, la consciència de la unitat de la llengua, el respecte per la diversitat dialectal i l'ampliació del coneixement de l'espai geogràfic, històric, cultural i literari de l'àrea lingüística catalana.
- Universitat Catalana d'Estiu. Té lloc a Prada de Conflent des de l'any 1969 i és un espai de trobada d'estudiants, professors, professionals, polítics i ciutadans en general dels set territoris que conformen els Països Catalans: l'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, la Franja de Ponent, les Illes Balears i el País Valencià. S'hi ofereixen activitats acadèmiques de diferents àrees de coneixement, a més de tallers, debats, actes commemoratius, homenatges, excursions i espectacles diversos. En els òrgans de govern de la Universitat hi estan representades institucions de tot l'àmbit lingüístic català. També en formen part persones de relleu intel·lectual, empresarial, científic, tecnològic. El Consell Insular de Menorca i la Universitat de les Illes Balears donen suport econòmic a l'UCE.
- Viquimarató de la Llengua Catalana. És una activitat anual iniciada per Amical Wikimedia i la Generalitat de Catalunya l'any 2013 i que des de l'any 2020 compta amb la col·laboració dels set territoris on es parla català. En el punt 7.1.b) ja s'ha parlat d'aquesta iniciativa.

Més enllà de relacions transfrontereres amb col·lectivitats de territoris que tenen el català com a llengua pròpia, també s'han establert vincles de

col·laboració entre institucions i entitats de l'àmbit lingüístic català i entitats que representen altres grups lingüístics, amb els objectius, entre altres, de promoure els valors del multilingüisme i fomentar les llengües regionals o minoritzades. A continuació se n'exposen alguns exemples:

- Grup de Llengües de l'Euroregió Pirineus Mediterrània. La Direcció General de Política Lingüística forma part del Grup de Llengües dins el marc de l'Euroregió Pirineus Mediterrània, integrada per la Regió d'Occitània, la Generalitat de Catalunya i el Govern de les Illes Balears. Aquest Grup s'inscriu dins la voluntat de l'Euroregió de valorar les seves llengües euroregionals (català i occità) i les noves cultures dinamitzant la pràctica i els intercanvis entre els joves entorn de les llengües i la cultura euroregional i facilitant la integració social i els intercanvis mitjançant la diversitat cultural i lingüística.
- Xarxa Europea per a la Promoció de la Diversitat Lingüística (NPLD, segons les seves sigles en anglès). L'NPLD es va crear l'any 2007 amb la finalitat d'influir en les polítiques lingüístiques de la Unió Europea relatives al reconeixement de les llengües regionals o minoritàries i la gestió de la diversitat lingüística en el context d'Europa. La Xarxa està integrada per governs estatals de la Unió Europea, governs regionals, associacions i entitats que fan feina per a la promoció de la pluralitat lingüística, universitats i centres de recerca. Actualment, hi estan representades diverses llengües europees: català, occità, gaèlic escocès, gaèlic irlandès, basc, gallec, bretó, gal·lès, còrnic, macedoni, retoromànic friülà, retoromànic ladí, noruec nou (*nynorsk*), finès, suec i cors, entre altres. L'NPLD impulsa diversos projectes, entre els quals destaca l'elaboració del Full de Ruta per a la Diversitat Lingüística d'Europa. El Full de Ruta té com a objectiu principal assegurar que les llengües d'Europa, independentment del seu nombre de parlants o del seu pes polític o econòmic, es considerin valors comuns que necessiten suport i promoció. El Full de Ruta s'articula en unes quantes línies de treball: adoptar una política inclusiva del multilingüisme; treballar perquè les llengües tinguin una funció de cohesió social i contribueixin al desenvolupament econòmic; usar les tecnologies de la informació i la comunicació per a l'aprenentatge i la promoció de les llengües, i donar suport a les llengües regionals o minoritàries i, especialment, a les més vulnerables d'Europa.²⁵

El Govern de les Illes Balears és membre de l'NPLD des de l'any 2017. A més, des de l'any 2020 exerceix la presidència d'aquesta entitat a través del secretari autonòmic d'Universitat, Recerca i Política Lingüística.

- Xarxa Europea d'Igualtat Lingüística (ELEN, segons les seves sigles en anglès). Fundada l'any 2011 arran de la feina feta pels diferents comitès

²⁵ <http://www.npld.eu/>.

dels estats membres de la Unió Europea dins l'Oficina Europea de Llengües Minoritàries (EBLUL), té l'objectiu de treballar per a la promoció i la protecció de les llengües regionals o minoritàries d'Europa. Pretén ser la veu dels 50 milions d'europesos que parlen alguna d'aquestes llengües (un 10 % del total de la població) davant les institucions locals, regionals, nacionals, europees i internacionals.

Formen part de l'ELEN 174 organitzacions que representen 50 llengües de 25 estats europeus, com el CIEMEN (membre fundador), Escola Valenciana, Acció Cultural del País Valencià, Consello d'a Fabla Aragonesa, Euskal Confederazioa, Iniciativa pol Asturianu, Institut d'Estudis Occitans, Kontseilua, La Bressola, Obra Cultural Balear, Òmnium Cultural, Plataforma per la Llengua, Rolde de Estudios Aragoneses i la Societat Catalana de Sociolingüística, entre d'altres.²⁶

²⁶ <https://elen.ngo/>.

INFORMACIÓ ADDICIONAL

A les Illes Balears, les principals institucions i entitats que promouen la llengua catalana són les següents:

- El Govern de les Illes Balears, especialment a través de la Direcció General de Política Lingüística i l'Institut d'Estudis Baleàrics.
- Els consells insulars i els ajuntaments, específicament a través de les àrees que tenen la competència en política lingüística.
- La Universitat de les Illes Balears.
- L'Institut d'Estudis Catalans.
- L'Institut Ramon Llull, consorci del qual formen part el Govern de les Illes Balears i l'Ajuntament de Palma.
- L'Obra Cultural Balear.
- L'Institut d'Estudis Eivissencs.
- L'Obra Cultural Balear de Formentera.
- Joves de Mallorca per la Llengua.
- Plataforma per la Llengua.
- Acció Cultural de Menorca.
- L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.
- La Xarxa Europea per a la Diversitat Lingüística.